

UCHWAŁA NR ..... / 17
RADY MIEJSKIEJ W ŻYCHLINIE
z dnia ..... 2017r.

w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żychlin
na lata 2017 – 2023

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1875) Rada Miejska w Żychlinie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017-2023 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała Nr VIII/36/11 Rady Miejskiej w Żychlinie z dnia 31 maja 2011 r. w sprawie przyjęcia „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Żychlin na lata 2009-2015” i Uchwała Nr XII/56/11 Rady Miejskiej w Żychlinie z dnia 12 sierpnia 2011 r. w sprawie zmiany Uchwały Nr VIII/36/11 Rady Miejskiej w Żychlinie z dnia 31 maja 2011 roku w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Żychlin na lata 2009 – 2015.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy Żychlin.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

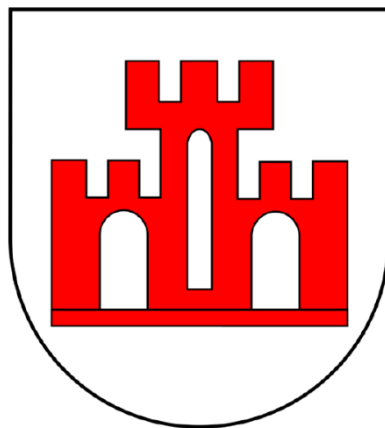

Fundusze
Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017-2023

Żychlin
miasto z pulsem

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	3
1. SYTUACJA GMINY ŻYCHLIN NA TLE WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO I POWIATU KUTNOWSKIEGO	5
1.1 Sfera społeczna.....	5
1.2 Sfera gospodarcza.....	14
1.3 Sfera środowiskowa	15
1.4 Sfera techniczna	17
1.5 Sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	20
2. DIAGNOZA GMINY ŻYCHLIN	24
2.1 Metodologia.....	24
2.2 Sfera społeczna.....	25
2.3 Sfera gospodarcza.....	41
2.4 Sfera środowiskowa	43
2.5 Sfera techniczna	45
3. WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI.....	46
3.1 Określenie obszaru zdegradowanego	46
3.2 Pogłębiona diagnoza społeczna obszaru zdegradowanego	50
3.3 Określenie obszaru rewitalizacji.....	52
4. PROGRAM REWITALIZACJI.....	63
4.1 Wizja – planowany efekt rewitalizacji	63
4.2 Cele rewitalizacji i kierunki działań	64
4.3 Lista podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	65
4.4 Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	75
4.5 Komplementarność projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	83
4.6 Indykatywne ramy finansowe.....	89
5. REALIZACJA ZASADY PARTNERSTWA I PARTYCYPACJI.....	99
6. SYSTEM REALIZACJI I MONITOROWANIA PROGRAMU REWITALIZACJI	106
7. SPÓJNOŚĆ PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI GMINY	101
8. INFORMACJA O PRZEPROWADZENIU STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO.....	112
SPIS TABEL	115
SPIS RYSUNKÓW.....	117
ZAŁĄCZNIK NR 1	118
ZAŁĄCZNIK NR 2	124
ZAŁĄCZNIK NR 3	127

WPROWADZENIE

Procesy rewitalizacji obszarów zdegradowanych zostały w Polsce uregulowane przez kilka dokumentów. Zasadnicze znaczenie ma tu Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r., poz. 1777 z późn. zm.). W oparciu o nią przygotowano także Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju), stanowiące podstawę dla niniejszego dokumentu. Ponieważ w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 przewidziano wsparcie dla procesów rewitalizacji, Lokalny Program Rewitalizacji jest jednocześnie dostosowany do zapisów „Procedury weryfikacji programów rewitalizacji w Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 pod kątem zgodności z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”.

Gmina Żychlin otrzymała na opracowanie niniejszego Programu wsparcie ze środków PO PT (projekt pn. „Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żychlin”). **Obowiązywać on będzie do 2023 r., natomiast po tym czasie – zgodnie z ustawą o rewitalizacji – gmina może zdecydować się na opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji w oparciu o wspomnianą ustawę.** W poprzednim okresie programowania rewitalizacja w dużej mierze ograniczona została do przedsięwzięć infrastrukturalnych, przede wszystkim w sferze budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej. Obecnie jednak większy nacisk położony został na rozwiązywanie problemów społecznych. Niniejszy dokument uwzględnia w związku z tym oba te aspekty (społeczny i infrastrukturalny). Znalazło to odzwierciedlenie w zaprojektowanych celach rewitalizacji, kierunkach działań i przedsięwzięciach rewitalizacyjnych. Jednak zakłada się, że cele infrastrukturalne podporządkowane są rozwiązywaniu problemów w sferze społecznej i mają sprzyjać (nierzadko tworzyć przestrzeń) realizacji celów społecznych.

Gmina Żychlin, przygotowując niniejszy dokument, podjęła działania zmierzające do jak najszerszego informowania mieszkańców o toczącym się procesie rewitalizacji, a także włączenia ich w jego prowadzenie. Z tego względu mieszkańcy oraz inni interesariusze rewitalizacji byli na bieżąco informowani na stronie internetowej.

Mieszkańcy mogli również składać propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które później zostały wykorzystane do konkretnych projektów. Przeprowadzone zostały warsztaty służące wypracowywaniu poszczególnych elementów Programu.

W wyniku wyodrębnienia w drodze pogłębionej diagnozy najistotniejszych problemów dostosowano do nich cele rewitalizacji. Wyznaczenie celu społecznego opiera się przede wszystkim na analizie danych dostarczonych przez różne instytucje – gminne i ponadgminne. Natomiast wyznaczenie celu odnoszącego się do sfery przestrzenno-funkcjonalnej uwzględnia – poza analizą danych zastanych – również wskazania mieszkańców wypracowane w czasie konsultacji społecznych. Planuje się także włączenie mieszkańców na etapie wdrażania dokumentu, bowiem zaprojektowane w nim działania mają przede wszystkim poprawić jakość życia na obszarze rewitalizacji, a tym samym - w gminie.

1. SYTUACJA GMINY ŻYCHLIN NA TLE WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO I POWIATU KUTNOWSKIEGO

1.1 Sfera społeczna

Demografia

W województwie łódzkim i powiecie kutnowskim odnotowano w latach 2013-2016 spadek liczby mieszkańców – odpowiednio o 1,1% i 1,8%. W gminie Żychlin również miało miejsce to zjawisko, jednak jego skala była znacznie większa – spadek o 3,1%. W ramach gminy (przy uwzględnieniu miasta Żychlina i części wiejskiej) zróżnicowanie jest nieco mniejsze – spadek liczby mieszkańców w przypadku miasta wyniósł w latach 2013-2016 3,6, a w przypadku części wiejskiej gminy 2,1%.

Tab. 1 Zmiany liczby ludności w gminie Żychlin na tle powiatu kutnowskiego i województwa łódzkiego w latach 2013-2016.

	2013	2014	2015	2016
województwo łódzkie	2 513 093	2 504 136	2 493 603	2 485 323
powiat kutnowski	100 407	99 967	99 258	98 583
gmina Żychlin	12 489	12 433	12 283	12 091

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Tab. 2 Zmiany liczby ludności w gminie Żychlin w podziale na miasto i obszar wiejski w latach 2013-2016.

	2013	2014	2015	2016
Żychlin - miasto	8 576	8 537	8 453	8 262
Żychlin - obszar wiejski	3 913	3 896	3 830	3 829

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Do największych pod względem liczby mieszkańców miejscowości w gminie należy Żychlin (miasto) oraz wieś Dobrzelin. Ponad 200 mieszkańców liczą także wsie Wola Popowa, Śleszyn i Grabów. W pozostałych przypadkach poziom zróżnicowania jest dość duży – od 5 mieszkańców w Aleksandrowie czy Tretkach do 127 w Budzynie.

Tab. 3 Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości w gminie Żychlin.

Miejscowość	Liczba mieszkańców	Miejscowość	Liczba mieszkańców
Aleksandrów	5	Klemensów Grzybowski	31
Aleksadrówka	71	Kozanki	21
Balików	70	Kruki	17
Biała	54	Leśne	11

Brzeziny	60	Marianka	14
Budzyń	127	Oleszcze	30
Buszków Dolny	62	Orątki Dolne	21
Buszkówek	54	Orątki Górne	30
Chochółów	80	Pasieka	107
Czesławów	91	Sędki	34
Dobrzelin	1173	Sokołówek	96
Drzewoszki Małe	17	Stanisławów	21
Drzewoszki wielkie	54	Strzelce	32
Dzwonków	15	Śleszyn	242
Gajew	11	Śleszynek	83
Grabie	81	Śleszyn Mały	8
Grabów	345	Tretki	5
Gajew Grzybowski	30	Wola Popowa	200
Grzybów Dolny	30	Zagroby	13
Grzybów Hornowski	61	Zarębów	89
Janów Grzybowski	16	Zgoda	33
Kaczkowizna	85	Żabików	87
Kędziory	12	Żychlin	8262

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Żychlinie.

Obserwowane w całym kraju zjawisko starzenia się społeczeństwa ma miejsce również w gminie Żychlin. W województwie łódzkim między 2013 a 2015 r. odnotowano wzrost wartości wskaźnika obciążenia demograficznego (liczonego jako ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) o 7,9%, w powiecie kutnowskim zaś o 9,2%. Dla całej gminy Żychlin wzrost ten wyniósł 8,9%, a więc był wyższy niż średnio w województwie. Jednocześnie w gminie daje się zauważyć wyraźnie szybszy proces starzenia się społeczności lokalnej w obrębie miasta (wzrost wskaźnika o 10,6%, podczas gdy w części wiejskiej gminy wyniósł on 5,1%).

Tab. 4 Wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w latach 2013-2015 w gminie Żychlin, powiecie kutnowskim i województwie łódzkim.

	2013	2014	2015
województwo łódzkie	33,0	34,2	35,6
powiat kutnowski	32,6	34,0	35,6
gmina Żychlin	33,7	35,2	36,7
Żychlin - miasto	34,0	35,6	37,6
Żychlin - obszar wiejski	33,2	34,4	34,9

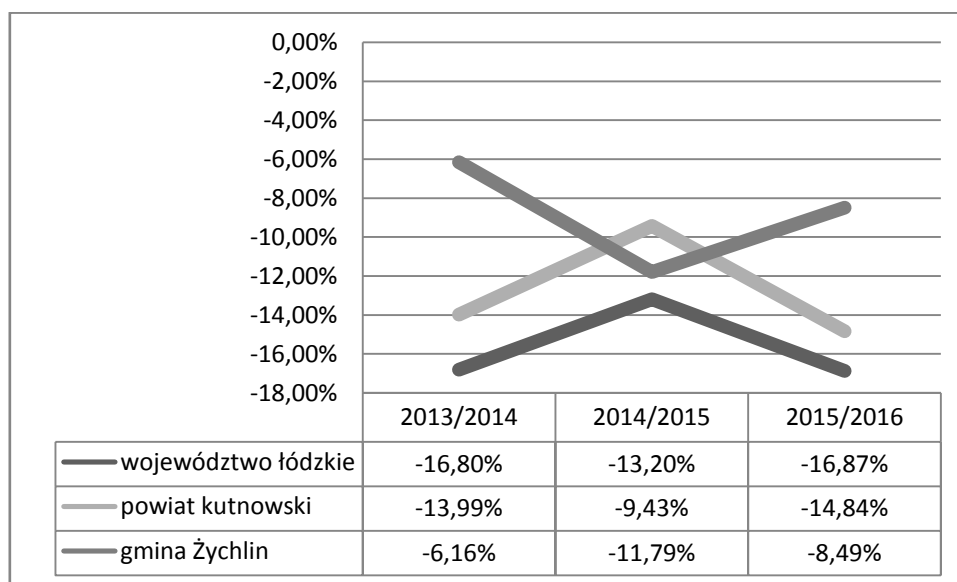
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Charakterystycznym zjawiskiem jest przeważająca w grupie osób w wieku poprodukcyjnym liczba kobiet. Poziom wzrostu liczby osób w tej grupie wiekowej w latach 2015-2016 jest bardzo zbliżony (wynosi dla kobiet 3,63%, a dla mężczyzn 3,67%), przy czym kobiety stanowią zdecydowaną większość „seniorów” (prawie 71%).

Bezrobocie

Tendencje na rynku pracy zarówno na poziomie gminy Żychlin, jak również województwa łódzkiego i powiatu kutnowskiego, są korzystne – w każdej jednostce w latach 2013-2016 odnotowano spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Dynamika spadku jest zmienna – najwyższa była w latach 2013-2014 i 2015-2016 w województwie i w powiecie, natomiast w gminie największy spadek odnotowano w latach 2014-2015. Mimo ogólnie pozytywnego charakteru tych zjawisk należy zauważyć, że w gminie Żychlin sytuacja na rynku pracy w kontekście województwa i powiatu jest najtrudniejsza. Wynika to ze stosunkowo najniższych spadków liczby zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kutnie bezrobotnych oraz nieco wyższej niż średnio w województwie stopie bezrobocia (jednocześnie niższej niż w powiecie).

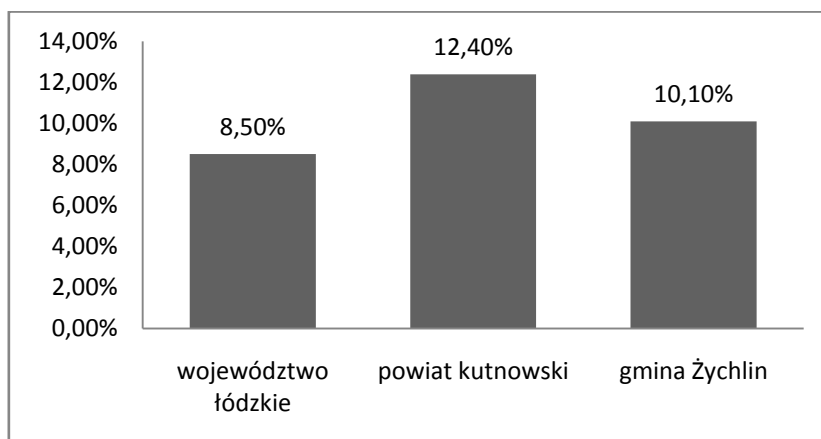
Rys. 1 Zmiany liczby bezrobotnych w gminie Żychlin, powiecie kutnowskim i województwie łódzkim w latach 2013-2016.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

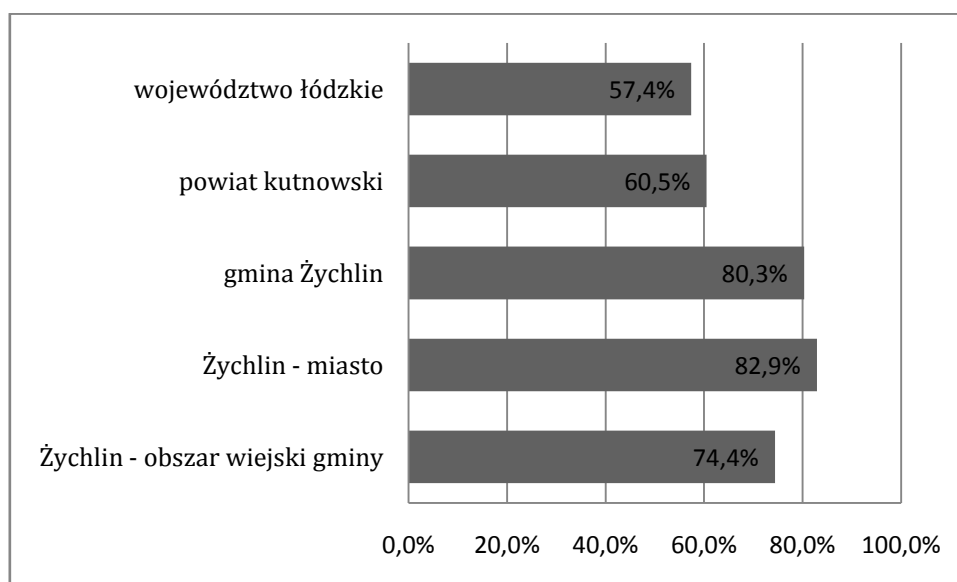
Rys. 2 Stopa bezrobocia w gminie Żychlin w 2016 r. na tle powiatu kutnowskiego i województwa łódzkiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi i Powiatowego Urzędu Pracy w Kutnie.

Znaczącym problemem rynku pracy w powiecie kutnowskim i zwłaszcza gminie Żychlin jest bezrobocie długotrwałe. W województwie łódzkim udział osób długotrwałe bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych osiąga poziom 57,4%, w powiecie przekracza nieznacznie 60%, natomiast w gminie wynosi średnio 80,3%. Znowu mniej korzystne wartości wskaźnika osiąga miasto Żychlin, gdzie prawie 83% bezrobotnych od ponad roku nie może znaleźć zatrudnienia.

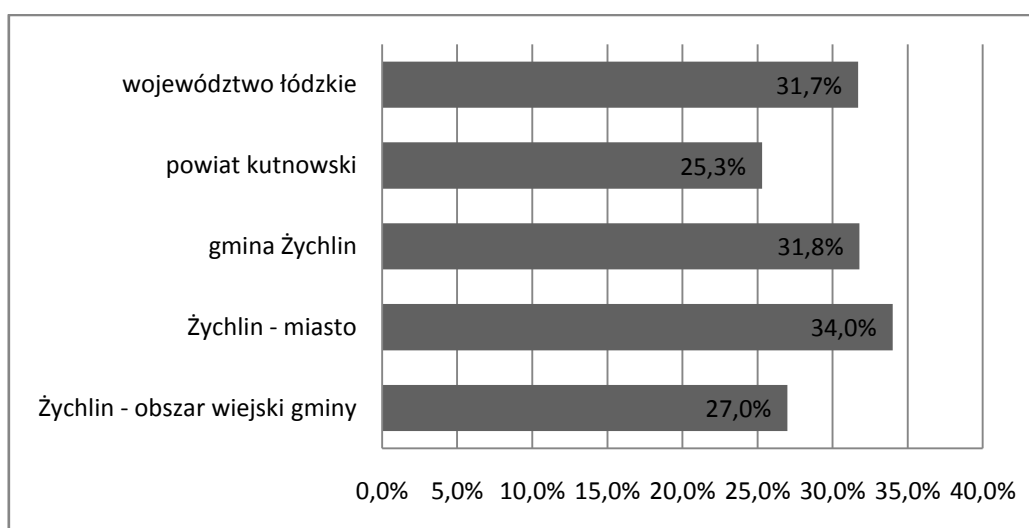
Rys. 3 Udział osób bezrobotnych w ogóle bezrobotnych w gminie Żychlin w 2016 r. na tle powiatu kutnowskiego i województwa łódzkiego [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi i Powiatowego Urzędu Pracy w Kutnie.

Dość dużym problemem w skali zarówno gminy, jak i powiatu i województwa, jest bezrobocie wśród osób, które ukończyły 50 lat, a więc - podobnie jak długotrwale bezrobotni – znajdują się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Niezależnie od jednostki, średnio po około 30% bezrobotnych ma już przynajmniej 50 lat. Ich sytuacja jest tym trudniejsza, że często osoby te mają niższe kwalifikacje zawodowe, a dodatkowo mniejsza jest ich mobilność.

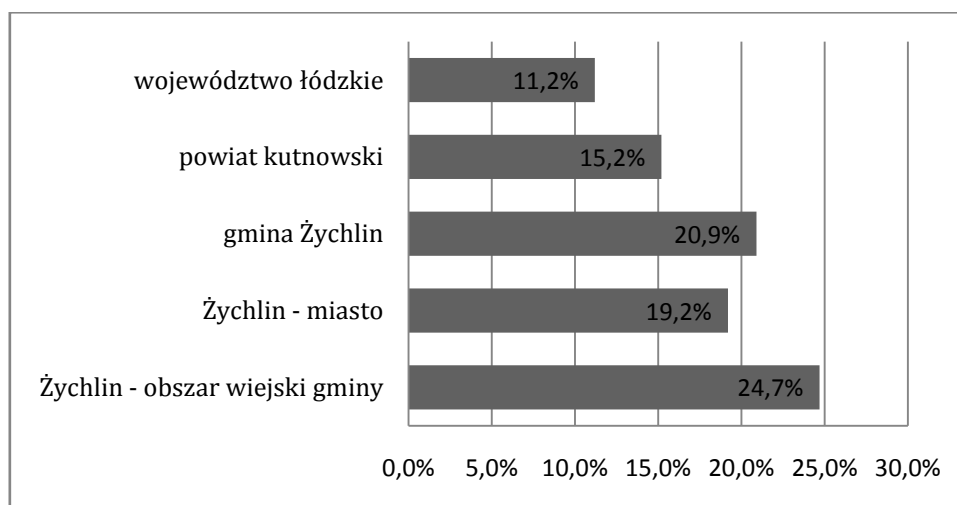
Rys. 4 Udział osób bezrobotnych po 50 r.ż. w ogóle bezrobotnych w gminie Żychlin w 2016 r. na tle powiatu kutnowskiego i województwa łódzkiego [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi i Powiatowego Urzędu Pracy w Kutnie.

Nieco mniejsze znaczenie ma problem bezrobocia wśród osób do 25 roku życia. W gminie ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych jest wyższy niż w powiecie czy województwie, ale – inaczej niż w przypadku poprzednio charakteryzowanych grup znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy – większa ich liczba mieszka na obszarach wiejskich gminy.

Rys. 5 Udział osób bezrobotnych do 25 r.ż. w ogóle bezrobotnych w gminie Żychlin w 2016 r. na tle powiatu kutnowskiego i województwa łódzkiego [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi i Powiatowego Urzędu Pracy w Kutnie.

Zmniejszeniu bezrobocia na terenie powiatu sprzyjała na pewno działalność Kutnowskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. W opracowaniu pt. *"Warunki rozwoju lokalnych rynków pracy w województwie łódzkim na podstawie analizy opinii przedstawicieli samorządów"* wskazano również zagrożenia dla rynku pracy, które pojawiły się wraz z lokowaniem na obszarze powiatu nowych inwestycji. Dość niskie wynagrodzenia dla pracowników połączone z często ciężką fizycznie pracą powoduje rotację pracowników. Duża liczba firm działających w tej samej lub pokrewnej branży spowodowała zjawisko „podkupywania” pracowników. W wielu z nich przede wszystkim poszukiwano do pracy mężczyzn, bowiem oferowano zatrudnienie przy pracach budowlanych czy wykończeniowych. Mimo tych trudności poziom bezrobocia zarówno w powiecie, jak i w gminie Żychlin spada.

Pomoc społeczna

Najważniejszą przyczyną korzystania z pomocy społecznej w regionie i gminie jest ubóstwo. Według Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi stanowi ono główny problem społeczny regionu wpływającą na jakość życia całej populacji województwa, wywierając destrukcyjny wpływ na klimat stosunków międzyludzkich i ogólne funkcjonowanie społeczeństwa.

Tab. 5 Powody korzystania z pomocy społecznej w 2015 r. w Polsce, województwie łódzkim i powiecie kutnowskim.

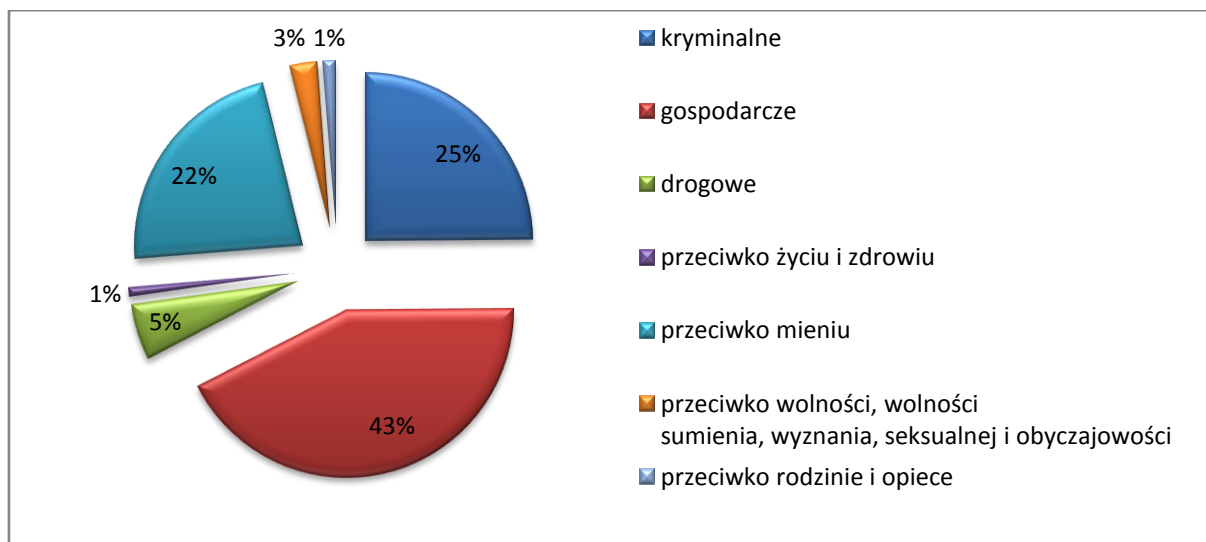
	ubóstwo	bezrobocie	niepełnosprawność	alkoholizm i narkomania
Polska	18,07	14,95	10,39	2,33
województwo łódzkie	19,33	17,59	11,23	2,76
powiat kutnowski	27,7	23,43	13,32	4,28
gmina Żychlin¹	95,09	51,53	23,04	2,52

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Bezpieczeństwo

Pod względem bezpieczeństwa gmina Żychlin osiąga niekorzystne wskaźniki w porównaniu z powiatem kutnowskim i – zwłaszcza - województwem łódzkim. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców liczba przestępstw wynosi w województwie 18,5, natomiast w powiecie 31,2. Dla gminy wskaźnik to 25,6. W strukturze popełnianych na terenie powiatu kutnowskiego przestępstw dominują te o charakterze gospodarczym (43% popełnionych przestępstw), kryminalne (25%) oraz przeciwko mieniu (22%). Wskaźnik wykrywalności sprawców wynosi w odniesieniu do powiatu 84,4% i jest wyższy niż wskaźnik wykrywalności dla województwa łódzkiego (61,8%).

Rys. 6 Struktura przestępstw popełnianych na terenie powiatu kutnowskiego w 2016 roku.

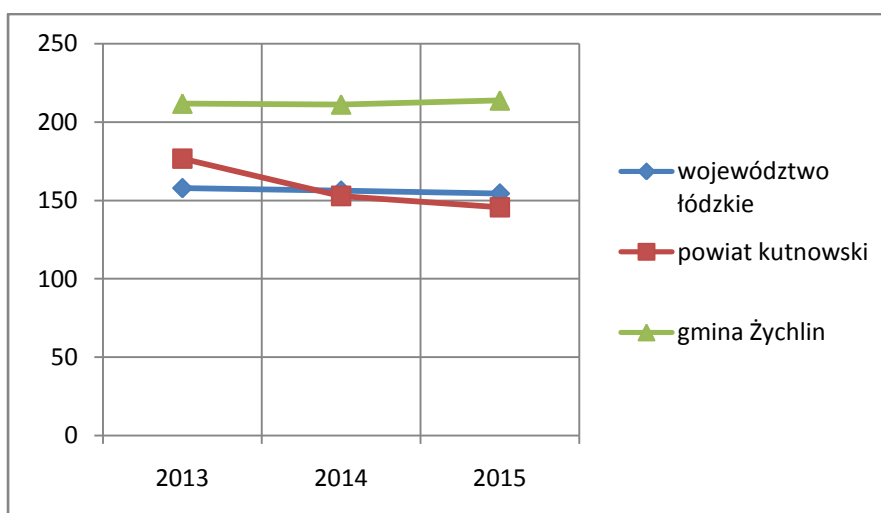
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

¹ Ze względu na to, że GUS nie podaje danych dotyczących powodów korzystania z pomocy społecznej w podziale na gminy, przy obliczaniu wskaźnika dla gminy wykorzystano liczbę osób korzystających z pomocy społecznej z poszczególnych powodów przekazaną przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żychlinie w 2015 roku.

Uczestnictwo w życiu kulturalnym

Jednym z elementów życia kulturalnego jest czytelnictwo, którego poziom można zmierzyć korzystaniem przez mieszkańców z oferty bibliotek publicznych. W latach 2013-2015 tylko na poziomie gminy odnotowano niewielkie wzrost liczby czytelników w przeliczeniu na 1000 mieszkańców – o 0,94%. W tym samym czasie na terenie województwa i powiatu odnotowano spadek liczby czytelników, przy czym zdecydowanie większy był on w powiecie kutnowskim (2,53% w województwie i 17,5% w powiecie kutnowskim). Jednocześnie w gminie Żychlin liczba czytelników jest niższa na obszarze wiejskim gminy niż w obrębie miasta, co wynika z mniejszej dostępności placówek bibliotecznych.

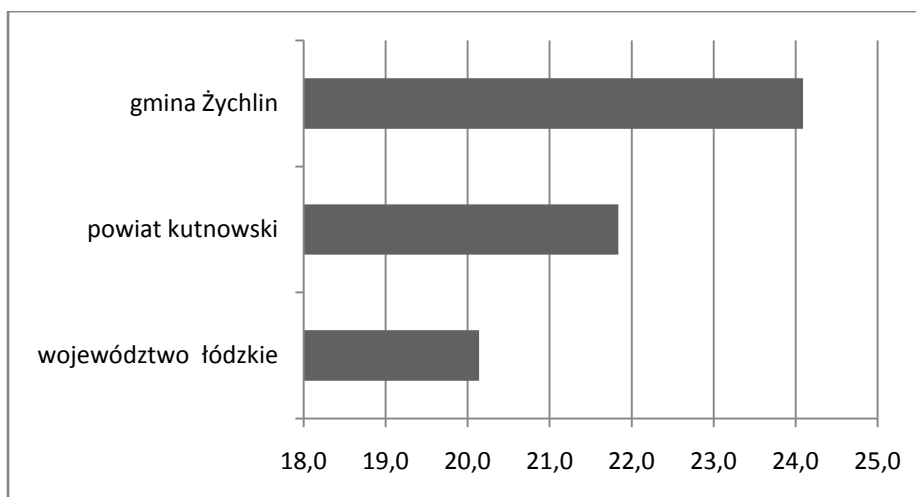
Rys. 7 Liczba czytelników na 1000 mieszkańców w gminie Żychlin na tle powiatu kutnowskiego i województwa łódzkiego w latach 2013-2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Również liczba wypożyczeń woluminów przypadająca na jednego mieszkańca jest wyższa w gminie niż w powiecie i województwie. Jednak w tym wypadku analiza danych w obrębie gminy wskazuje, że bardziej aktywnymi czytelnikami są mieszkańcy wsi (30,7 wypożyczeń dokonanych przez mieszkańców obszarów wiejskich gminy wobec 23,6 w mieście).

Rys. 8 Wypożyczenia księgozbioru na jednego czytelnika w 2015 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Poziom edukacji

W analizie uwzględniono również poziom nauczania, przy czym do określenia tego wskaźnika wykorzystano wyniki uzyskane przez uczniów w czasie sprawdzianu szóstoklasisty i egzaminu gimnazjalnego w 2016 roku. Wyniki uzyskane przez uczniów z gminy Żychlin na sprawdzianie szóstoklasisty są w przypadku każdego przedmiotu słabsze niż średnio w powiecie kutnowskim czy województwie łódzkim. Najmniejsza różnica dzieli je w przypadku języka polskiego, zaś największa – w części matematycznej sprawdzianu. Mniejsze różnice dzielą uczniów z gminy od średnich wyników dla całego powiatu kutnowskiego.

Tab. 6 Wyniki uczniów uzyskane na sprawdzianie szóstoklasisty w 2016 roku.

	Język polski	Matematyka	Język angielski
województwo łódzkie	68,9	53,6	68,8
powiat kutnowski	68,9	49,7	64,7
gmina Żychlin	68,0	48,7	64,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi.

Na egzaminie gimnazjalnym uczniowie z gminy Żychlin najlepsze wyniki osiągnęli z języka polskiego, zaś najslabsze z języka angielskiego na poziomie rozszerzonym oraz matematyki. Poza częścią egzaminu z języka polskiego, w każdej innej osiągnęli wyniki słabsze niż średnio w powiecie czy województwie.

Tab. 7 Wyniki uczniów uzyskane na egzaminie gimnazjalnym w 2016 roku.

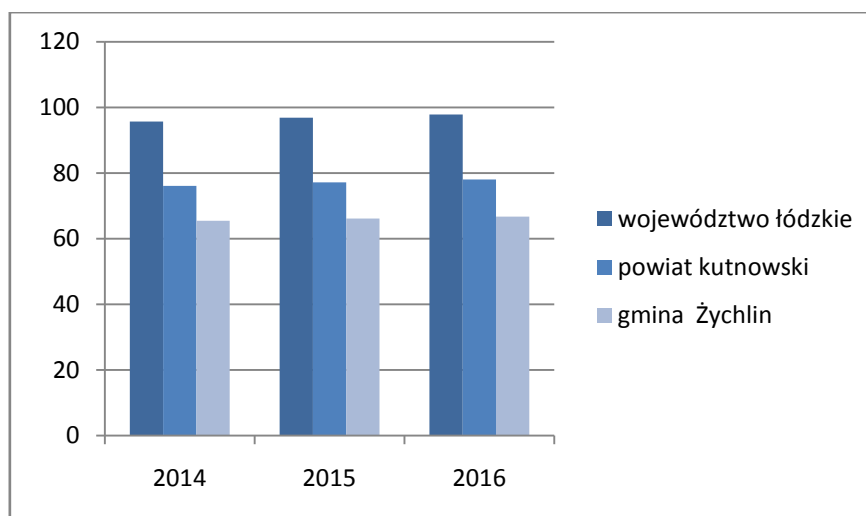
	jęz. polski	historia, WOS	przedmioty przyrodnicze	matematyka	jęz. angielski (p)	jęz. angielski (r)
województwo łódzkie	65,9	53,7	51,2	48,5	59,3	41,7
powiat kutnowski	67,4	53,9	47,8	42,9	56,0	35,7
gmina Żychlin	70,0	48,4	44,1	33,9	51,9	28,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi.

1.2 Sfera gospodarcza

Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru systematycznie rośnie – w ujęciu procentowym najbardziej w obrębie gminy Żychlin (o 3,08% wobec 2,08% w województwie łódzkim i 2,63% w powiecie kutnowskim). Mimo to, w gminie liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest najniższa, zaś najwyższa jest średnio w województwie.

Rys. 9 Podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W porównaniu z powiatem kutnowskim i województwem łódzkim można dostrzec mniejszą aktywność w rejestrowaniu nowych podmiotów gospodarczych. Odwrotnie wygląda sytuacja w przypadku wyrejestrowywania podmiotów – w gminie Żychlin z rejestru REGON zostało ich w 2016 r. wykreślonych mniej niż w województwie i powiecie. Jednocześnie wyraźnie widoczne jest zróżnicowanie wewnętrzne gminy – w części wiejskiej nieco wyższy jest wskaźnik nowo zarejestrowanych podmiotów oraz o 1/3 wyższy wskaźnik podmiotów wykreślonych z rejestru REGON.

Tab. 8 Nowo zarejestrowane i wykreślone z rejestru REGON podmioty na 10 tys. mieszkańców w 2016 r. w gminie Żychlin, powiecie kutnowskim i województwie łódzkim.

	nowo zarejestrowane w rejestrze REGON jednostki na 10 tys. mieszkańców	jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców
województwo łódzkie	82	73
powiat kutnowski	59	52
gmina Żychlin	44	38
Żychlin miasto	44	42
Żychlin - cz. wiejska	45	29

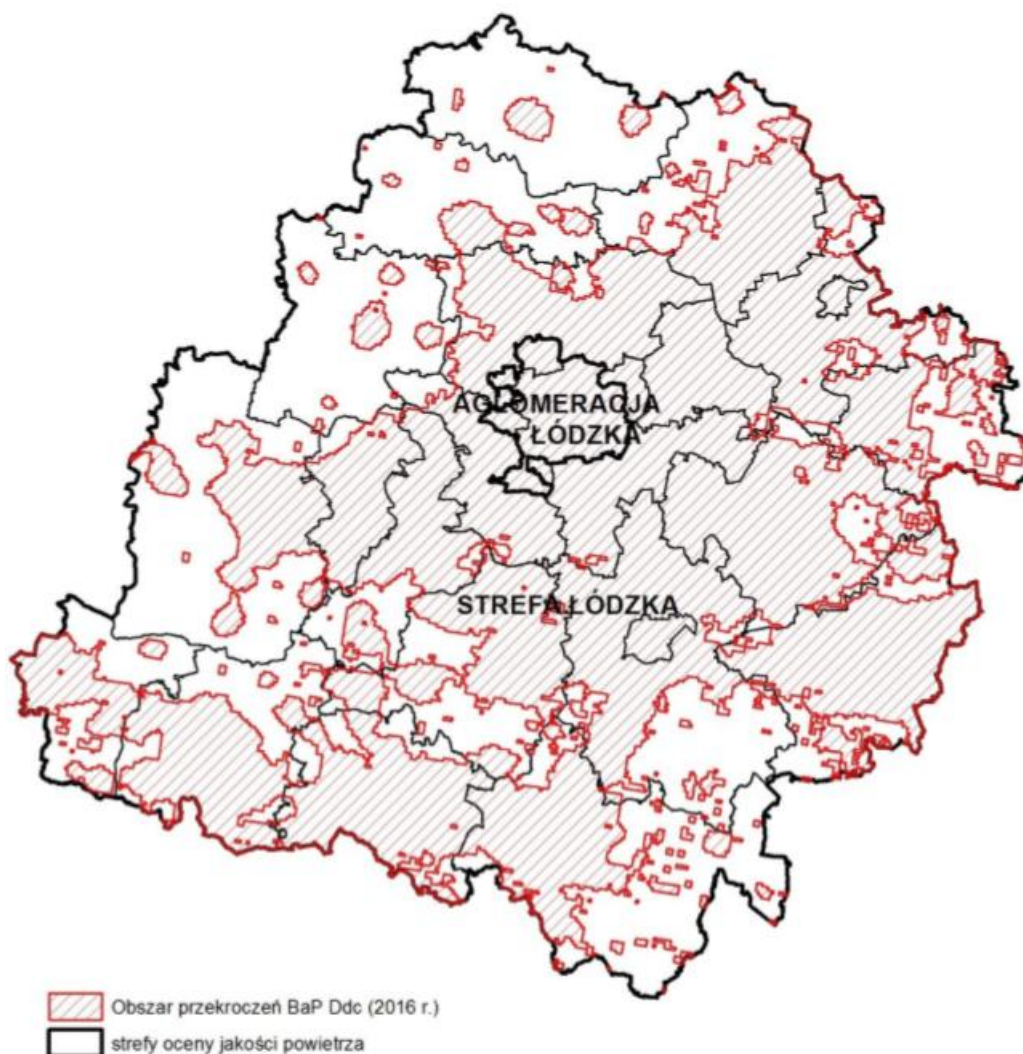
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

1.3 Sfera środowiskowa

Istotnym zagadnieniem z zakresu środowiska jest jakość powietrza. W województwie łódzkim, według raportu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Łodzi, powierzchnia obszarów przekroczeń poziomu benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 ulega zwiększeniu względem 2015 roku. Dodatkowym zjawiskiem, które występuje, to rozszerzanie się obszarów przekroczeń poza strefy aglomeracji miejskich i wkraczanie na obszary wiejskie. Na obszarach wiejskich główną przyczyną przekroczenia jest napływ z obszarów zurbanizowanych oraz w części przypadków także lokalna emisja niska z większych miejscowości. Problem pogłębia fakt nielegalnego spalania odpadów komunalnych w domowych paleniskach. Jak pokazuje poniższa mapa, problem jest mniejszy (i ograniczony często do miast) w północnej (obejmującej powiat kutnowski), zachodniej oraz południowo-wschodniej części województwa.

Rys. 10 Obszary przekroczeń rocznej wartości poziomu docelowego stężenia benzo(a)pirenu w pyłe PM10 w województwie łódzkim w 2016 roku.

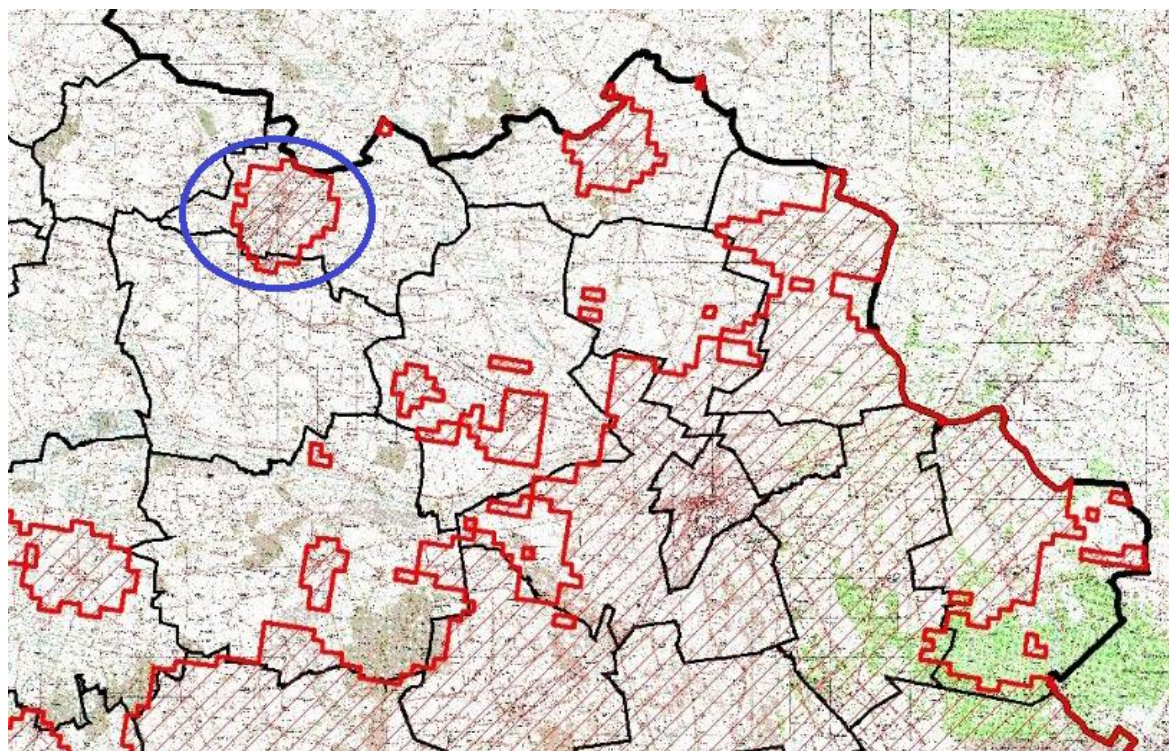

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim w 2016 r., s. 110.

Na terenie Strefy Łódzkiej, do której według Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Łodzi należy także gmina Żychlin, w 54 gminach odnotowano przekroczenia dobowej wartości poziomu dopuszczalnego pyłu PM10. Główny udział w kształtowaniu przekroczeń ma emisja niska z obszarów zwartej, nieucieplnionej zabudowy śródmiejskiej i podmiejskiej. Drugą grupą emisji mającą wpływ jest emisja komunikacyjna, zwłaszcza na obszarach śródmiejskich, gęsto poprzecinanych wąskimi słabo przewietrzonymi ulicami z ruchem kołowym. Dodatkowo zwiększeniu w stosunku do roku poprzedniego uległa powierzchnia obszarów przekroczeń poziomu

benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10, czemu sprzyja proceder nielegalnego spalania odpadów komunalnych w paleniskach domowych przez mieszkańców.

Rys. 11 Obszar przekroczeń rocznej wartości poziomu docelowego stężenia benzo(a)pirenu w pyłe PM10 w centralnej i północno-wschodniej części województwa łódzkiego w 2016 r.

Kolorem niebieskim zaznaczono teren gminy Żychlin.

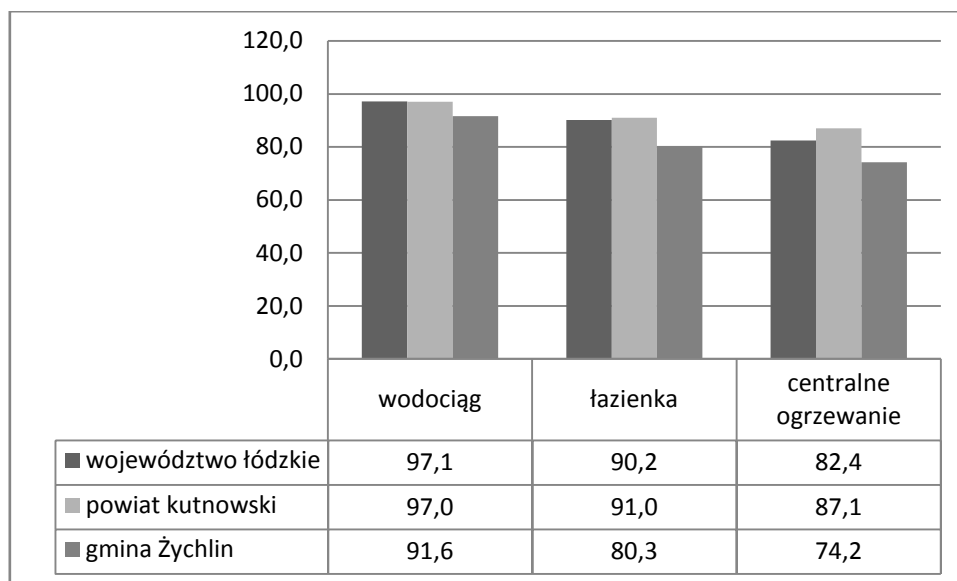
Źródło: *Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim w 2016 r.*, s. 114.

1.4 Sfera techniczna

Stan budynków mieszkalnych w gminie miejsko-wiejskiej Żychlin jest zróżnicowany, przy czym większość z nich pozostaje w średnim stanie technicznym. Budynki jednorodzinne są modernizowane przez ich mieszkańców. Budynki zabudowy wielorodzinnej zasobów spółdzielczych wymagają modernizacji.

Na tle województwa i powiatu wyposażenie mieszkań zlokalizowanych na terenie gminy Żychlin również prezentuje się słabiej – wyposażonych w wodociąg jest o ok. 5,5 p.p. mieszkań mniej, w łazienkę ok. 10 p.p., a w centralne ogrzewanie od 8 p.p. (w stosunku do województwa) do 13 p.p. (w stosunku do powiatu).

Rys. 12 Mieszkania wyposażone w instalacje w ogóle mieszkań [%] w 2015 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Odrębną kwestią jest stan obiektów zabytkowych. W przestrzeni województwa łódzkiego czytelne pozostają elementy tworzące krajobraz kulturowy oraz ośrodki o zachowanym historycznym układzie rozplanowania, jednak zachodzące procesy urbanizacyjne i pogłębiający się chaos przestrzenny, przyczyniają się do degradacji tradycyjnego dziedzictwa kulturowego. Przyjmuje się, że dominującym problemem i działaniem priorytetowym w województwie jest „rewitalizacja układów przestrzennych miast i wsi”.² Analiza wykonana na potrzeby ww. dokumentu wykazała, że do grupy zabytków zagrożonych degradacją w pierwszej kolejności należy zaliczyć: parki, zielenie urządzona, zabytki techniki i budynki mieszkalne. Dość istotną grupą zagrożoną degradacją techniczną są dwory i pałace oraz zespoły pałacowo-parkowe i dworsko-parkowe.³ Z kolei dane dotyczące stanu technicznego obiektów zabytkowych wskazują, że niezależnie od tego, kto jest ich właścicielem (Skarb Państwa, podmioty prywatne czy inne), wykazują duże zaniedbania z powodu złego oszacowania kosztów remontów, wymogów konserwatorskich itp.

W Programie przeanalizowano sytuację w 70 ośrodkach historycznych z terenu województwa łódzkiego, przy czym Żychlin znalazł się wśród 58 ośrodków o znaczeniu lokalnym. W wyniku analiz oraz wizji lokalnej wskazano jeden priorytetowy obszar

² *Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2016-2019*, s. 2.

³ *Ibidem*, s. 8.

w gminie, który wymaga rewitalizacji pod kątem poprawy stanu obiektów zabytkowych. Obejmuje on historyczny układ przestrzenny i zachowane elementy historycznych układów rozplanowania z trzema placami: dawny rynek – Plac 29 Listopada z zabudową staromiejską, dawny plac targowy i plac kościelny – Plac Jana Pawła II i historyczna ulica Kilińskiego w obrębie układu urbanistycznego wraz z zespołem XIX-wiecznej zabudowy mieszkaniowej. Dotychczas zrewaloryzowano częściowo płytę rynku oraz zieleń miejską, wyremontowano budynek biblioteki miejskiej, elewacje 7 budynków mieszkalnych i nawierzchnię ul. Kilińskiego wraz z infrastrukturą. Jako najważniejsze potrzeby wskazano:

- przeprowadzenie konserwacji i rewaloryzacji obiektów w dawnej dzielnicy żydowskiej,
- kontynuację inicjatywy odnawiania elewacji budynków mieszkalnych.

Rys. 13 Priorytetowy obszar rewitalizacji w Żychlinie wyznaczony ze względu na konieczność ochrony obiektów zabytkowych.

Źródło: *Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2016-2019*, s. 174.

1.5 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Gmina Żychlin ma charakter miejsko-wiejski i składa się na nią miasto Żychlin (położone w części północno-zachodniej gminy) oraz kilka miejscowości wiejskich. Po południowej stronie miasta położona jest intensywnie zurbanizowana wieś Dobrzelin z terenami cukrowni, zespołem parkowo-dworskim i osiedlem mieszkaniowo-usługowym. Sieć osadniczą tworzą wsie o charakterze "ulicówek" z zabudową głównie rolniczą mniej lub bardziej rozproszoną, usytuowaną wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Wyróżnia się wieś Śleszyn ze względu na liczniejsze obiekty i tereny związane z obsługą mieszkańców, a w szczególności z uwagi na zlokalizowany w jej centrum zespół pałacowo - folwarczny. Pozostałe wiejskie jednostki osadnicze cechuje dominacja zabudowy związanej z prowadzonym gospodarstwem rolnym. Wsie wyposażone są w pojedyncze obiekty infrastruktury społecznej codziennego zapotrzebowania.⁴

⁴ *Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego*, s. 100-101.

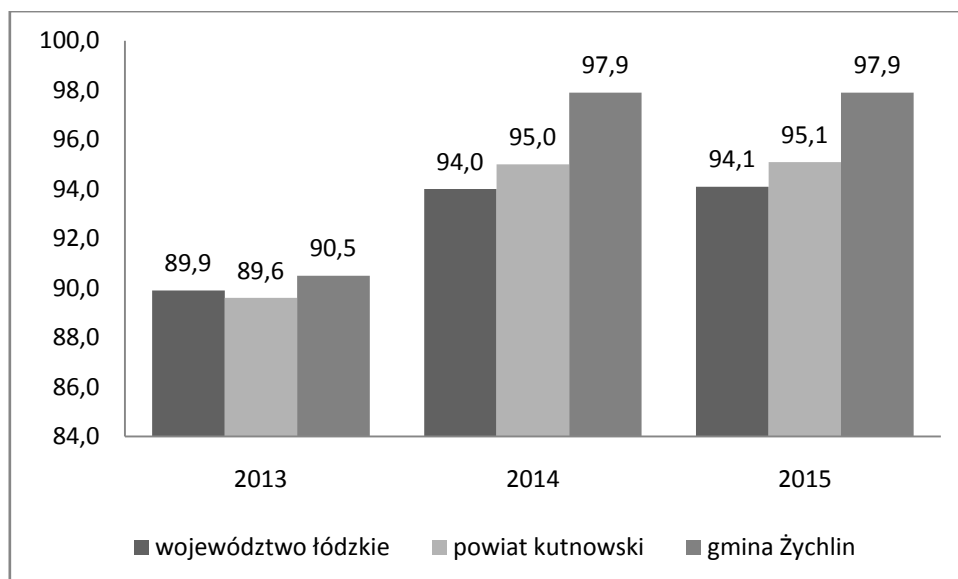
Sieć komunikacyjną gminy tworzą drogi wojewódzkie (łączna długość na terenie gminy to 89,3 km), powiatowe (długość 470 km) i gminne (676,3 km długości). Prowadzą do nich drogi dojazdowe i wewnętrzne, które uzupełniają sieć. Ponadto w pobliżu granic gminy biegną droga krajowa 92 i autostrada A1. W układzie komunikacyjnym gminy najważniejsze są drogi wojewódzkie 573 Gostynin-Gąbin i 583 Warszawa-Sanniki. Ponadto 14 dróg na terenie gminy ma charakter powiatowy – posiadają nawierzchnię bitumiczną (tylko droga Kruki-Kaczkowizna na odcinku 1,8 km posiada nawierzchnię gruntową). Drogi gminne posiadają w dużej mierze nawierzchnię bitumiczną, jednak często jest ona w złym stanie ze względu na wiek. Duża część dróg posiada też nawierzchnię gruntową (zwykle na obrzeżach miasta i w części wiejskiej gminy) lub betonową (głównie w mieście).

Dane statystyczne z lata 2013-2015⁵, wskazujące procentowy udział korzystających z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej lub gazowej, wskazują na systematyczną poprawę sytuacji w tym zakresie. Wyposażenie gospodarstw domowych w sieć wodociągową ogólnie jest na wysokim poziomie, a w gmina Żychlin na tle województwa łódzkiego i powiatu kutnowskiego prezentuje się najlepiej. Również najwyższy był w tym wypadku poziom wzrostu (prawie o 8 punktów procentowych, podczas gdy w województwie wyniósł on ok. 4 p.p., a w powiecie 5,5 p.p.). Dostęp do sieci kanalizacyjnej zwykle przedstawia się gorzej. W przypadku województwa łódzkiego i gminy Żychlin przekraczał on 63% w 2015 r., natomiast niższy był w powiecie kutnowskim. Ponadto – chociaż w każdej z analizowanych jednostek administracyjnych w latach 2013-2015 nastąpiła poprawa wyposażenia gospodarstw domowych w sieć kanalizacyjną, to najwolniejsza była ona w gminie (wzrost o 0,5 p.p., podczas gdy w powiecie wzrost wyniósł 1,6 p.p., a w województwie 2,5 p.p.). Zupełnie inaczej wygląda natomiast sytuacja w zakresie dostępności sieci gazowej – gmina Żychlin w ogóle nie jest do niej podłączona, choć również w powiecie kutnowskim dostęp do niej ma jedynie niecałe 4% mieszkańców powiatu. Jedynie w województwie sytuacja jest lepsza i wynosi prawie 40%. W tym wypadku jednak kolejne lata nie przynoszą większych zmian w zakresie poziomu dostępu do gazu sieciowego.

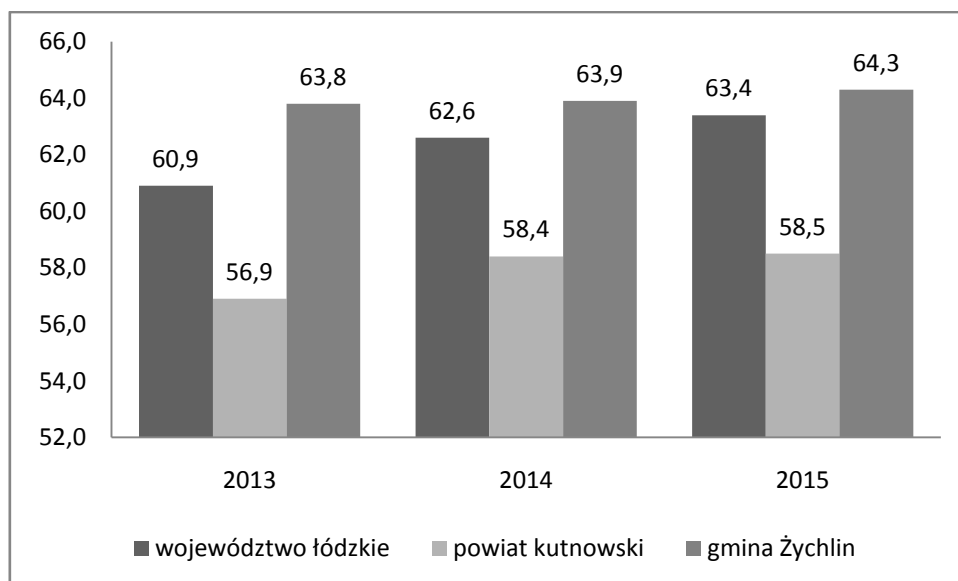
⁵ W analizie nie uwzględniono 2016 r., bowiem zestawienia statystyki publicznej nie zostały zaktualizowane o niej w momencie opracowywania programu (tj. na dzień 13.09.2017 r.).

Rys. 14 Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w latach 2013-2015.

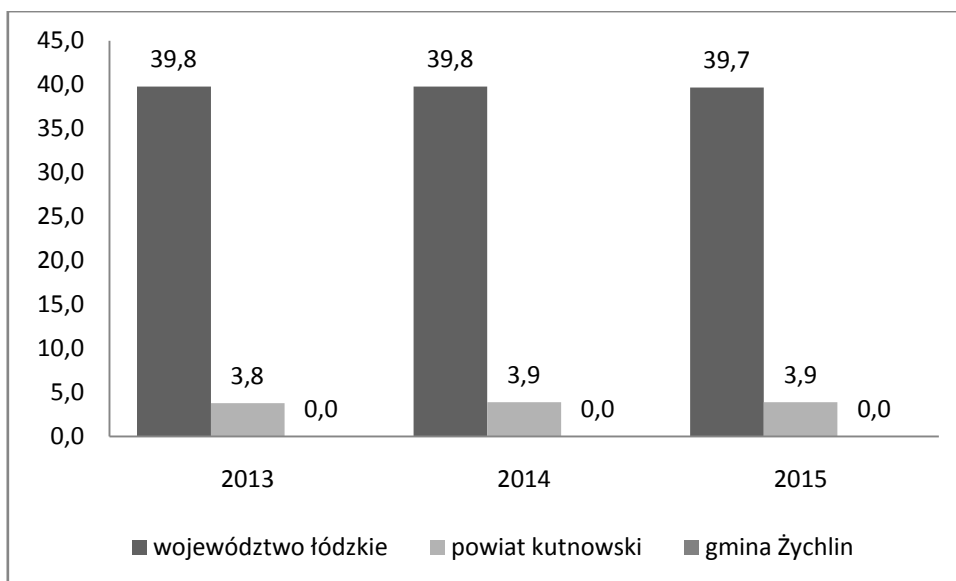
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Rys. 15 Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w latach 2013-2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Rys. 16 Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w latach 2013-2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

2. DIAGNOZA GMINY ŻYCHLIN

2.1 Metodologia

Zgodnie z Wytocznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 w celu wskazania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie należy przygotować zestaw mierzalnych i porównywalnych wskaźników. Mierniki te powinny odnosić się do wyodrębnionych przy uwzględnieniu lokalnej specyfiki jednostek przestrzennych. W przypadku gminy Żychlin dla wykonania niniejszego dokumentu posługiwano się wskaźnikami uzyskanymi na podstawie liczby osób bądź wielkości danego zjawiska przeliczonej **na 100 mieszkańców**. Wyliczeniu poszczególnych wskaźników w sferze społecznej i gospodarczej służyło „działanie” opierające się na wzorze:

$$\text{Wsk} = (\text{Lz}/\text{Lm}) * 100,$$

gdzie Wsk to wskaźnik, Lz oznacza liczbę osób dotkniętych danym zjawiskiem lub liczba podmiotów gospodarczych, Lm - liczbę mieszkańców danej ulicy lub miejscowości. Średnia dla całej gminy była obliczana na podstawie tego samego wzoru, przy czym jako Lz i Lm przyjmowano wartości dla całej gminy. Z kolei w przypadku wskaźników udziału obiektów zabytkowych i udział dzikich wysypisk śmieci, były one wyliczane w następujący sposób:

$$\text{Wsk} = (\text{Lz}/\text{Lc}) * 100,$$

gdzie Lz oznacza liczbę obiektów (zabytki lub dzikie wysypiska) na danej ulicy lub w miejscowości, a Lc to liczba danego rodzaju obiektów w całej gminie. Średnia dla gminy dla tych zjawisk oznacza średnią arytmetyczną z wyników dla każdej ulicy/miejscowości. Roczna emisja dwutlenku węgla z budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych została przeliczona poprzez podzielenie emisji na danej ulicy/w miejscowości przez jej liczbę mieszkańców. Średnia dla gminy to średnia arytmetyczna z wyliczonych w powyższy sposób wartości.

Dane wyjściowe pozyskiwano z różnych instytucji (Urząd Gminy, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie, itp.) oraz innych analiz (np. dotyczących emisji dwutlenku węgla – zawarte w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej). **W przypadku wskaźników obliczanych na 100 mieszkańców za wartość bazową liczby mieszkańców dla poszczególnych ulic czy miejscowości przyjmowano dane z ewidencji ludności prowadzonej przez Urząd Gminy.**

Tylko w przypadku rozdziału dotyczącego stanu gminy, przedstawiającego porównanie sytuacji gminy z sytuacją powiatu i województwa, odwołano się do danych GUS-u⁶.

Podział na jednostki przestrzenne zakładał odniesienie się do najmniejszych jednostek. W przypadku części wiejskiej gminy dominują wsie, jednak w przypadku Dobrzelina, Grabowa, Woli Popowej i Śleszyna zdecydowano się odnieść do ulic. Dwie pierwsze miejscowości stanowią właściwie strefę podmiejską Żychlina, natomiast pozostałe dwie są dość duże, posiadają wyodrębnione centra funkcjonalne. W przypadku Żychlina, który jest jedynym miastem w gminie, również przeanalizowano wskaźniki w oparciu o ulice – ze względu na większą gęstość zaludnienia. Analiza na poziomie ulic w każdym przypadku stanowi próbę jak najbardziej precyzyjnego wskazania miejsc objętych stanem kryzysowym.

2.2 Sfera społeczna

W gminie Żychlin udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców (12091) wynosi 2 640 osób co stanowi 21,83%. W części wiejskiej gminy wyróżnia się miejscowość Orątki Dolne, w których ponad połowa mieszkańców osiągnęła wiek poprodukcyjny (11 na 21 mieszkańców). W przypadku Żychlina zaś wszyscy mieszkańcy ul. Złotej przekroczyli wiek produkcyjny, a w przypadku ulic Granicznej, Małej i Nowej - połowa mieszkańców.

Tab. 9 Udział osób w wieku poprodukcyjnym w gminie Żychlin w 2016 r. [%] – z uwzględnieniem wartości wskaźnika wyższych niż średnia gminy.

Miejscowość/ulica	Udział osób w wieku poprodukcyjnym [%]	Miejscowość/ulica	Udział osób w wieku poprodukcyjnym [%]
średnia gminy – 21,83			
Aleksandrów	40,00	Parkowa	28,57
Budzyń	23,62	Piaskowa	41,67
Buszków Dolny	29,03	Wola Popowa	
Buszkówek	27,78	Budzyńska	25,00
Dobrzelin		Łukasińskiego	23,21
Słowackiego	23,68	Polna	40,00
Dolna	30,77	Zagroby	38,46
Dobrzelińska	66,67	Zarębów	22,47
Dworcowa	22,95	Żabików	24,14

⁶ W pogłębionej diagnozie gminy wykorzystywano w każdym przypadku dane dotyczące mieszkańców z ewidencji ludności Urzędu Gminy. Wartości te mogą być inne niż wskazania podawane w Banku Danych Lokalnych GUS. Wynika to z faktu, że Urząd Gminy posiada informacje o zameldowanych mieszkańcach, natomiast GUS opiera się – poza danymi przekazywanymi przez gminy – na szacowaniu uwzględniającym wyniki spisu powszechnego.

Kasztanowa	24,36		
Przytorze	50,00	Żychlin	
Stawowa	50,00	Blizińskiego	27,42
Drzewoszek Wielki	24,07	Dąbrowskiego	31,92
Dzwonków	26,67	Graniczna	50,00
Gajew	27,27	H Sawickiej	32,87
Gajew Grzybowski	23,33	Kwiatowa	50,00
Grabów		Łąkowa	26,01
Budzyńska	28,57	Mała	50,00
Grzybów Hornowski	24,59	Młyńska	23,08
Janów Grzybowski	25,00	Nowa	50,00
Kaczkowizna	30,59	Orłowskiego	40,00
Kędziory	25,00	Polowa	29,31
Kruki	29,41	Prusa	26,32
Marianka	28,57	Słowackiego	28,21
Orątki Dolne	52,38	Ściegiennego	26,32
Pasieka	22,43	Traugutta	29,89
Śleszyn		Waryńskiego	29,93
Biała	37,50	Złota	100,00
Cmentarna	33,33		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Żychlinie.

W 2016 r. w gminie Żychlin bez pracy pozostawało 695 osób, przy czym 490 osób pochodziła z terenu miasta co stanowiło (69%). Prawie 65% zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły kobiety. Pod tym względem gmina wypada zdecydowanie gorzej na tle województwa i powiatu, gdzie dysproporcja między liczbą bezrobotnych kobiet i mężczyzn jest mniejsza (w województwie kobiety stanowią 50,7% ogółu bezrobotnych, a w powiecie kutnowskim - 55,1%).

Średnio w gminie bez pracy pozostaje **9%** osób w wieku produkcyjnym. Najwyższy poziom osiąga miejscowość Marianka (33,33%) oraz Biała (29,03%). W większych miejscowościach, w których analizę przeprowadzono na poziomie ulic, najwyższy wskaźnik bezrobocia odnotowano wśród mieszkańców ul. Cmentarnej w Śleszynie (50%) i Budzyńskiej w Grabowie (25%).

Tab. 10 Udział bezrobotnych w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Żychlin w 2016 r. [%] - z uwzględnieniem wartości wskaźnika wyższych niż średnia gminy.

Miejscowość/ulica	Udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]	Miejscowość/ulica	Udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]
średnia gminy - 9,26			
Aleksandrówka	13,04	Cmentarna	50,00
Biała	29,03	Górna	18,52
Czesławów	11,32	Kamilewska	10,00
Dobrzelin		Wola Popowa	
Wł. Jagiełły	14,49	Wiejska	16,67
Dolna	14,29	Zgoda	16,67

Jabłonkowa	9,68	Żychlin	
Janowska	16,67	1 Maja	16,67
Szkolna	12,36	3 Maja	23,91
Drzewoszek Mały	16,67	Barlickiego	18,52
Grabów		Blizińskiego	12,12
Budzyńska	25,00	Cicha	9,52
Dworcowa	10,38	Głowackiego	12,50
Grabówek	14,29	Jana Pawła II	13,33
Janów Grzybowski	22,22	Kilińskiego	25,53
Kaczkowizna	10,64	Marchlewskiego	10,91
Kędziory	14,29	Młyńska	25,00
Kozanki	10,00	Narutowicza	14,92
Leśne	25,00	Pl. 29 Listopada	25,00
Marianka	33,33	Pl. Wolności	19,48
Orątki Górne	19,05	Pomorska	16,67
Sędki	20,00	Ściegiennego	27,27
Śleszyn		Wiejska	12,31

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kutnie.

W gminie Żychlin w 2016 r. stwierdzono 558 osób długotrwale bezrobotnych (4,62% ogółu mieszkańców i 7,43% mieszkańców w wieku produkcyjnym). Wśród miejscowości wiejskich sytuacja najgorzej wygląda w przypadku mieszkańców ul. Cmentarnej w Śleszynie i Budzyńskiej w Grabowie (po 25% mieszkańców w wieku produkcyjnym posiada status bezrobotnych długotrwale bezrobotnej) oraz w miejscowości Białej (19,35%). W Żychlinie z kolei najwięcej bezrobotnych długotrwale w stosunku do osób w wieku produkcyjnym mieszka przy ul. Młyńskiej (25%) i 3 Maja (21,74%).

Tab. 11 Udział bezrobotnych długotrwale w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Żychlin w 2016 r. [%] - z uwzględnieniem wartości wskaźnika wyższych niż średnia gminy.

Miejscowość/ulica	Udział bezrobotnych długotrwale w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]	Miejscowość/ulica	Udział bezrobotnych długotrwale w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]
średnia gminy - 7,43			
Aleksandrówka	13,04	Wiejska	16,67
Biała	19,35	Zarebów	8,51
Czesławów	9,43	Zgoda	8,33
Dobrzelin		Żychlin	
Wł. Jagiełły	12,75	1 Maja	13,75
Dolna	14,29	3 Maja	21,74
Działkowa	7,69	Barlickiego	14,81
Jabłonkowa	8,60	Blizińskiego	12,12
Janowska	16,67	Chabrowa	7,69
Drzewoszek Mały	16,67	Cicha	9,52
Grabów		Głowackiego	12,50
Budzyńska	25,00	Jana Pawła II	11,67
Dworcowa	9,43	Jaśminowa	7,69
Grabówek	14,29	Kilińskiego	23,40

Janów Grzybowski	11,11	Młyńska	25,00
Kruki	9,09	Narutowicza	12,85
Orątki Górne	9,52	Pl. 29 Listopada	18,10
Stanisławów	7,69	Pl. Wolności	15,58
Śleszyn		Pomorska	14,29
Cmentarna	25,00	Ściegiennego	18,18
Górna	18,52	Waryńskiego	8,44
Wola Popowa		Wiejska	10,77

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kutnie.

W gminie Żychlin średnio **2,94%** (221) osób w wieku produkcyjnym stanowią osoby bezrobotne po 50 roku życia. W mieście mieszkają 163 osoby bezrobotne w tym wieku, co stanowi 73,8% ogółu bezrobotnych po 50 r.ż. w gminie. Największy ich udział w podziale na poszczególne jednostki terytorialne zdiagnozowano wśród mieszkańców ul. Janowskiej w Dobrzelinie (16,67%) oraz Wiejskiej w Woli Popowej (11,11%). Na terenie miasta najbardziej wyraźny jest ten problem wśród mieszkańców ul. Barlickiego (11,11%) i pl. 29 Listopada (10,34%).

Tab. 12 Udział bezrobotnych po 50 r.ż. w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Żychlin w 2016 r. [%] - z uwzględnieniem wartości wskaźnika wyższych niż średnia gminy.

Miejscowość/ulica	Udział bezrobotnych po 50 r.ż. w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]	Miejscowość/ulica	Udział bezrobotnych po 50 r.ż. w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]
średnia gminy - 2,94%			
Biała	9,68	Żabików	3,85
Dobrzelin		Żychlin	
Wł. Jagiełły	4,35	1 Maja	6,25
Działkowa	3,85	3 Maja	6,52
Dworcowa	5,88	Barlickiego	11,11
Jabłonkowa	4,30	Kilińskiego	6,38
Janowska	16,67	Kościuszki	5,88
Szkolna	4,49	Łąkowa	3,06
Grabów		Marchlewskiego	4,85
Dworcowa	4,72	Mickiewicza	5,41
Orątki Górne	4,76	Młyńska	5,00
Sokołówek	3,13	Narutowicza	5,76
Śleszyn		Pl. 29 Listopada	10,34
Górna	7,41	Pl. Wolności	6,49
Wola Popowa		Pomorska	4,76
Wiejska	11,11	Słowackiego	8,33
Żeromskiego	5,56	Waryńskiego	3,90
Zgoda	8,33		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kutnie.

Inną grupą osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy są bezrobotni do 25 roku życia. W mieście Żychlin mieszkają w sumie 92 takie osoby (1,3% mieszkańców w wieku produkcyjnym), a w całej gminie 145. Najgorszym wskaźnikiem

charakteryzuje się ul. Budzyńska w Grabowie (25%) oraz miejscowość Biała (12,9%). W samym Żychlinie największą skalę problem ten ma na ul. Ściegiennego (9,09%).

Tab. 13 Udział bezrobotnych do 25 r.ż. w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Żychlin w 2016 r. [%] – z uwzględnieniem wartości wskaźnika wyższych niż średnia gminy.

Miejscowość/ulica	Udział bezrobotnych do 25 r.ż. w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]	Miejscowość/ulica	Udział bezrobotnych do 25 r.ż. w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]
średnia gminy – 1,93			
Aleksandrówka	4,35	Śleszyn	
Balików	6,82	Cmentarna	37,50
Biała	12,90	Kamilewska	10,00
Budzyń	2,70	Zgoda	4,17
Chochółów	5,56	Żabików	3,85
Dobrzelin		Żychlin	
Dworcowa	2,94	1 Maja	4,17
Kasztanowa	1,96	al. Raclawickie	3,33
Szkolna	2,25	Dąbrowskiego	2,38
Grabów		Jana Pawła II	8,33
Budzyńska	25,00	Krasickiego	3,43
Dworcowa	3,77	Łukasińskiego	2,75
Grabówek	4,76	Narutowicza	2,66
Grzybów Hornowski	2,56	Pl. 29 Listopada	2,59
Janów Grzybowski	11,11	Pl. Wolności	6,49
Kaczkowizna	8,51	Polowa	5,71
Orątki Górne	9,52	Pomorska	4,76
Sędki	12,00	Ściegiennego	9,09
Stanisławów	7,69	Wiejska	3,08

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kutnie.

Bezrobocie w dużej mierze przyczynia się do wycofania wielu grup mieszkańców gminy z życia społecznego oraz pogłębiania się wśród tych osób i rodzin braku umiejętności radzenia sobie z problemami. Dane zbiorcze zawarte w "Ocenach zasobów pomocy społecznej za kolejne lata dla województwa łódzkiego" wskazują na zwiększanie się udziału osób długotrwale korzystających ze świadczeń w całej grupie osób, którym przyznawane są świadczenia w danym roku.

Średnio prawie 104 mieszkańców z terenu gminy Żychlin na **100** korzysta z różnego rodzaju wsparcia świadczonego przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żychlinie (w sumie 1254 osoby). W przypadku miejscowości wiejskich zdecydowanie najgorzej wypada miejscowość Aleksandrów, gdzie wskaźnik ten przekroczony jest prawie 6-krotnie (**60 osób na 100**), zaś w przypadku miasta Żychlin najgorsza sytuacja występuje w przypadku ulic Barlickiego (**około 51 osób**), Kilińskiego (**około 48 osób**), Pl. 29 Listopada (**45 osób**) i Jana Pawła II (**41 osób**).

Tab. 14 Liczba osób objętych pomocą społeczną w gminie Żychlin w 2016 r. na 100 mieszkańców –z uwzględnieniem wartości wskaźnika wyższych niż średnia gminy.

Miejscowość/ulica	Liczba osób otrzymujących pomoc społeczną na 100 mieszkańców	Miejscowość/ulica	Liczba osób otrzymujących pomoc społeczną na 100 mieszkańców
średnia gminy – 10,37			
Aleksandrów	60,00	3 Maja	32,10
Biała	14,81	al. Raclawickie	21,43
Dobrzelin		Barlickiego	51,35
Wł. Jagiełły	18,13	Blizińskiego	11,29
Grabów		Dąbrowskiego	12,38
Budzyńska	42,86	Jana Pawła II	40,82
Dworcowa	15,57	Kilińskiego	48,39
Górska	23,91	Kościuszki	37,04
Grabówek	20,59	Młyńska	30,78
Kaczkowizna	10,59	Narutowicza	21,90
Kozanki	19,05	Pl. 29 Listopada	45,31
Marianka	35,71	Pl. Wolności	37,60
Sędki	11,77	Pomorska	22,73
Śleszynek	10,84	Ściegiennego	15,79
Żychlin		Zdrojowa	72,22
1 Maja	32,33		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żychlinie.

Analizy Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żychlinie wykazują, że ubóstwo jest problemem szczególnie niebezpiecznym ze względu na swoje skutki, w tym m.in. zmniejszenie popytu na towary, utrudnienie lub wręcz uniemożliwienie korzystania z różnych opcji zdobywania wykształcenia czy poprawy stanu zdrowia, wzrost przestępczości i zjawiska patologii społecznych. Co jednak najistotniejsze w analizie tego problemu, to fakt powielania tego zjawiska – dzieci z rodzin żyjących w ubóstwie bardzo często również żyją na niskim poziomie i korzystają ze wsparcia pomocy społecznej. W większości przypadków stwierdzono, że główną przyczyną ubóstwa jest problem bezrobocia oraz niskich dochodów uzyskiwanych z funkcjonujących gospodarstw rolnych. Ponadto z pomocy społecznej z powodu ubóstwa korzystają w dużej mierze osoby samotne lub starsze.

W gminie Żychlin **średnio na 100 mieszkańców 9 osób** korzystało z pomocy społecznej z powodu ubóstwa. Łącznie pomoc otrzymuje więc 1097 osób, z czego 847 mieszka na terenie miasta (77,2% wszystkich mieszkańców gminy otrzymujących wsparcie z powodu ubóstwa). Najwyższe wartości wskaźnik ten osiągnął w **Aleksandrowie (60 osób na 100 mieszkańców)** oraz dla ul. Zdrojowej (72 osoby na 100) i Barlickiego (57) w Żychlinie.

Tab. 15 Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa w gminie Żychlin w 2016 r. na 100 mieszkańców –z uwzględnieniem wartości wskaźnika wyższych niż średnia gminy.

Miejscowość/ulica	Liczba osób otrzymujących pomoc społeczną z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców	Miejscowość/ulica	Liczba osób otrzymujących pomoc społeczną z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców
średnia gminy – 9,07			
Aleksandrów	60,00	Parkowa	28,57
Biała	14,82	Śleszynek	10,84
Dobrzelin		Żychlin	
Wł. Jagiełły	14,87	1 Maja	10,10
Szkolna	9,40	3 Maja	29,63
Grabów		al. Raclawickie	21,43
Budzyńska	42,86	Barlickiego	56,76
Dworcowa	13,77	Jana Pawła II	32,65
Górska	21,74	Kilińskiego	47,31
Grabówek	20,59	Kościuszki	33,33
Kaczkowizna	10,59	Narutowicza	19,78
Kozanki	19,05	Pl. 29 Listopada	38,02
Marianka	35,71	Pomorska	22,73
Sędki	11,77	Ściegiennego	10,53
Śleszyn		Traugutta	9,61
Cmentarna	33,33	Zdrojowa	72,22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żychlinie.

W całej gminie Żychlin pomoc społeczną z tytułu bezrobocia otrzymują 533 osoby, w tym 377 osób mieszkających w mieście (70,7% ogółu wspieranych z tego powodu osób). Najbardziej niekorzystnie w zakresie liczby osób otrzymujących wsparcie w przeliczeniu na 100 mieszkańców gminy sytuacja wygląda w Aleksandrowie (40 mieszkańców na 100), ul. Kilińskiego w Żychlinie i Budzyńskiej w Grabowie (około 42 osoby).

Tab. 16 Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia w gminie Żychlin w 2016 r. na 100 mieszkańców –z uwzględnieniem wartości wskaźnika wyższych niż średnia gminy.

Miejscowość/ulica	Liczba osób otrzymujących pomoc społeczną z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców	Miejscowość/ulica	Liczba osób otrzymujących pomoc społeczną z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców
średnia gminy – 4,41			
Aleksandrów	40,00	Zarębów	6,74
Biała	14,82	Zgoda	6,06
Dobrzelin		Żychlin	
Wł. Jagiełły	7,94	1 Maja	10,10
Grabów		3 Maja	14,82
Budzyńska	42,86	al. Raclawickie	9,52
Dworcowa	8,38	Barlickiego	16,22

Górska	21,74	Blizińskiego	6,45
Grabówek	5,88	Jana Pawła II	10,20
Kozanki	19,05	Kilińskiego	41,94
Marianka	35,71	Marchlewskiego	5,42
Pasieka	4,67	Młyńska	30,77
Sędki	11,77	Narutowicza	8,13
Śleszyn		Pl. 29 Listopada	18,75
Cmentarna	33,33	Pomorska	12,12
Parkowa	28,57	Ściegiennego	5,26
Śleszynek	9,64	Zdrojowa	22,22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żychlinie.

Problem niepełnosprawności i udzielanego z tego powodu wsparcia pomocy społecznej dotyczy 273 mieszkańców gminy, w tym 210 mieszkańców miasta Żychlina (76,9% otrzymujących pomoc). Najgorsza sytuacja ma miejsce w Aleksandrowie (20 mieszkańców na 100) oraz ul. Barlickiego (14 osób na 100) i Jana Pawła II (około 13 osób na 100).

Tab. 17 Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności w gminie Żychlin w 2016 r. na 100 mieszkańców - z uwzględnieniem wartości wskaźnika wyższych niż średnia gminy.

Miejscowość/ulica	Liczba osób otrzymujących pomoc społeczną z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców	Miejscowość/ulica	Liczba osób otrzymujących pomoc społeczną z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców
średnia gminy - 2,26			
Aleksandrów	20,00	Budzyńska	3,13
Balików	2,86	Żychlin	
Drzewoszki Małe	5,88	1 Maja	8,03
Dobrzelin		3 Maja	6,17
Słowackiego	2,63	al. Raclawickie	7,14
Dolna	7,69	Barlickiego	13,51
Kasztanowa	3,85	Dąbrowskiego	4,24
Grabie	3,70	Dobrzelińska	3,33
Grabów		Jana Pawła II	13,27
Dworcowa	2,40	Kilińskiego	6,45
Grabówek	5,88	Kościuszki	7,41
Szkolna	5,50	Młyńska	10,26
Kaczkowizna	7,06	Narutowicza	4,81
Oleszcze	3,33	Pl. 29 Listopada	8,33
Sokołówek	3,13	Pl. Wolności	4,00
Śleszyn		Ściegiennego	10,53
Piaskowa	8,33	Waryńskiego	2,92
Wola Popowa			

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żychlinie.

Poziom przestępczości oblicza się wskazując liczbę czynów karalnych popełnionych na danym obszarze i przeliczając ją na 100 mieszkańców. W 2016 r. w na

terenie gminy Żychlin stwierdzono 309 czynów karalnych, w tym 243 w mieście. Najwyższe wartości wskaźnik przestępczości uzyskuje w Żychlinie, zwłaszcza przy ulicy Orłowskiego (60 czynów karalnych na 100 mieszkańców) i Dobrzelińskiej (40). Wśród miejscowości wiejskich z kolei największy problem przestępczość stanowi w Woli Popowej przy ul. Górnej (około 14 przestępstw na 100 mieszkańców) oraz w Dobrzelinie przy ul. Słonecznej (10).

Tab. 18 Liczba czynów karalnych na 100 mieszkańców w 2016 r. – z uwzględnieniem wartości wskaźnika mniej korzystnych niż średnia gminy.

Miejscowość/ulica	Liczba czynów karalnych na 100 mieszkańców	Miejscowość/ulica	Liczba czynów karalnych na 100 mieszkańców
średnia gminy - 2,56			
Buszków Dolny	3,23	Żychlin	
Chochółów	3,75	1 Maja	4,40
Dobrzelin		3 Maja	24,69
Słowackiego	2,63	al. Racławickie	7,14
Dworcowa	3,28	Barlickiego	10,81
Słoneczna	10,00	Cicha	3,57
Grabów		Dobrzelińska	40,00
Szkolna	3,30	Jana Pawła II	7,14
Kędziory	8,33	Kilińskiego	3,23
Oleszcze	6,67	Łąkowa	3,30
Orątki Górne	3,33	Łukasińskiego	3,32
Pasieka	3,74	Marchlewskiego	5,83
Sokołówek	4,17	Młyńska	2,56
Śleszyn		Narutowicza	4,07
Biała	6,25	Orłowskiego	60,00
Kasztanowa	3,50	Pl. 29 Listopada	5,21
Śleszynek	3,61	Polowa	3,45
Wola Popowa		Sannicka	4,67
Górna	14,29	Słowackiego	2,56
Wiejska	8,33	Wiejska	3,67
Zgoda	3,03	Żeromskiego	6,27

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Żychlinie.

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna im. Marii Kownackiej w Żychlinie posiada dwie filie – w Żychlinie i Grzybowie Dolnym. W 2016 r. 2424 mieszkańców miało w niej założone karty biblioteczne, z czego 75% to osoby zameldowane na terenie miasta. Średnio 20 osób na 100 mieszkańców korzystało z usług biblioteki. W kilku miejscowościach gminy żaden z mieszkańców nie posiada karty bibliotecznej – są to Aleksandrów, Drzewoszki Małe, Dzwonków, Kędziory, Klemensów Grzybowski.

Tab. 19 Liczba kart bibliotecznych na 100 mieszkańców w 2016 r. – z uwzględnieniem wartości wskaźnika niższych niż średnia gminy.

Miejscowość/ulica	Liczba kart bibliotecznych na 100 mieszkańców	Miejscowość/ulica	Liczba kart bibliotecznych na 100 mieszkańców
średnia gminy - 20			
Aleksadrówka	4	Cmentarna	0
Aleksandrów	0	Górna	17
Balików	14	Kamilewska	18
Budzyń	9	Kasztanowa	5
Buszków Dolny	19	Parkowa	0
Buszkówek	2	Piaskowa	0
Czesławów	14	Śleszynek	8
Dobrzelin		Tretki	20
Słowackiego	3	Wola Popowa	
Wł. Jagiełły	10	Budzyńska	19
Dolna	8	Górna	14
Działkowa	11	Lipowa	0
Dworcowa	18	Łukasińskiego	4
Jabłonkowa	15	Wiejska	0
Janowska	0	Żeromskiego	5
Kasztanowa	13	Zagroby	8
Kolejkowa	0	Zarębów	8
Polna	0	Żabików	9
Przytorze	0	Żychlin	
Stawowa	0	1 Maja	15
Szkolna	9	3 Maja	12
Wagowa	0	al. Racławickie	10
Drzewoszki Małe	0	Barlickiego	11
Drzewoszki wielkie	4	Blizińskiego	10
Dzwonków	0	Chabrowa	6
Gajew	18	Cicha	4
Gajew Grzybowski	3	Dobrzelińska	10
Grabie	16	Głowackiego	16
Grabów		Graniczna	0
Budzyńska	14	Jaśminowa	15
Dworcowa	18	Kilińskiego	13
Szkolna	10	Konwaliowa	0
Grzybów Hornowski	8	Kościuszki	19
Janów Grzybowski	13	Mała	0
Kaczkowizna	15	Młyńska	13
Kędziory	0	Narutowicza	16
Klemensów Grzybowski	0	Orłowskiego	0
Kozanki	19	pl. Wolności	14
Oleszcze	7	Reja	20
Pasieka	18	Sannicka	20
Sokołówek	17	Ściegiennego	11
Stanisławów	14	Wiejska	17
Strzelce	3	Wspólna	0
Śleszyn		Zdrojowa	0
Biała	0	Złota	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej im. Marii Kownackiej w Żychlinie.

W 2016 r. na terenie Żychlina działało 26 organizacji pozarządowych. W stosunku do liczby mieszkańców ta liczba nie jest duża, ale sektor ten z roku na rok się rozwija, rejestrowane są kolejne inicjatywy na rzecz lokalnej społeczności. Z danych wynika, iż w 2010 r. na terenie gminy działało 18 organizacji, w 2012 r. przybyły 4 podmioty, natomiast w 2014 i 2016 r. - dwie organizacje. Ze względu na problemy lokalowe organizacje borykają się z problemami organizacyjnymi, nie mogą w pełni rozwinąć swojej działalności i w sposób kompleksowy wspierać rozwoju mieszkańców, na rzecz których działają. Niektóre w swoich celach zakładają pomoc dla bezrobotnych, dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym i niewydolnych wychowawczo. Inne robią to pośrednio - poprzez prowadzone zajęcia edukacyjne oddziałują również na obszary kryzysowe.

Tab. 20 Organizacje pozarządowe zarejestrowane na terenie gminy Żychlin.

L.p.	Nazwa organizacji	Główne cele	Zakres oddziaływania
1.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Żychlin	działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, działalność charytatywna, ochrona i promocja zdrowia, nauka, edukacja, oświata i wychowanie, upowszechnianie sportu, kultury fizycznej i turystyki, ekologia i ochrona zwierząt, ochrona dziedzictwa przyrodniczego, przeciwdziałanie patologiom społecznym, promocja i organizacja wolontariatu, rozwój dzieci i młodzieży	stowarzyszenie działa na rzecz obszarów kryzysowych w gminie, prowadząc świetlicę socjoterapeutyczną oraz dodatkowe zajęcia dla dzieci i młodzieży wspomagające ich rozwój
2.	Stowarzyszenie Aktywizacji Bezrobotnych Rejonu Żychlińskiego	działalność na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych, pomoc społeczna na rzecz osób potrzebujących pomocy	stowarzyszenie działa na rzecz obszarów kryzysowych poprzez organizowaną pomoc dla bezrobotnych
3.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży "Blisko Dziecka"	profilaktyka uzależnień w szkołach i przedszkolach, aktywizacja młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, nauka tolerancji i wrażliwości na problemy młodzieży niepełnosprawnej, integracja młodzieży ze środowisk zagrożonych patologiami	stowarzyszenie działa na rzecz obszarów kryzysowych występujących w gminie poprzez pomoc dla dzieci i młodzieży

4.	Stowarzyszenie "Dzieci Wojny w Polsce"	ochrona zdrowia, opieka społeczna, rehabilitacja zawodowa i społeczna	stowarzyszenie bezpośrednio nie działa na rzecz obszarów kryzysowych
5.	Ogólnopolskie Stowarzyszenie Osób w Wieku Przedemerytalnym Oddział w Żychlinie	działalność informacyjna w zakresie ochrony praw osób w wieku przedemerytalnym, dążenie do współpracy stowarzyszenia z władzami samorządowymi, partiami i związkami działającymi na terenie gminy Żychlin, poprawa sytuacji materialnej i zdrowotnej osób w wieku przedemerytalnym	stowarzyszenie nie oddziałuje na obszar kryzysowy
6.	Stowarzyszenie Rodzinnego Klubu Abstynenta „Przystań Życia”	pomoc rodzinom dotkniętym problemem uzależnień	stowarzyszenie działa na rzecz obszarów kryzysowych, pomagając rodzinom i osobom uzależnionym od alkoholu
7.	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Żychlinie	działanie na rzecz wyrównywania szans osób z niepełnosprawnością intelektualną, prowadzenie ich ku aktywnemu uczestnictwu w życiu społecznym oraz wspieranie ich rodzin	stowarzyszenie działa na rzecz obszarów kryzysowych przez działania na rzecz wyrównania szans osób niepełnosprawnych
8.	Polski Czerwony Krzyż Łódzki Zarząd Okręgowy - Zarząd Rejonowy w Żychlinie	ochrona życia i zdrowia, praca na rzecz zapobiegania chorobom i rozwijanie pomocy społecznej, aktywizowanie pracy wolontariuszy i stała gotowość do niesienia pomocy, budowa uniwersalnego poczucia solidarności ze wszystkimi, którzy potrzebują ochrony i pomocy	stowarzyszenie działa na rzecz obszarów kryzysowych poprzez opiekę nad osobami starszymi, realizację programów profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym
9.	Polski Komitet Pomocy Społecznej w Żychlinie	dobrowolne i bezinteresowne niesienie pomocy osobom i rodzinom, które są niezdolne do	stowarzyszenie działa na rzecz obszarów

		rozwiązywania swoich życiowych problemów, zwłaszcza osobom starszym, niepełnosprawnym, chorym, samotnym, zagrożonym demoralizacją, pozbawionym środków do życia, ubogim i bezradnym	kryzysowych przez pomoc materialną na rzecz osób zagrożonych ubóstwem
10.	Związek Harcerstwa Polskiego przy Komendzie Hufca w Żychlinie	stwarzanie warunków do wszechstronnego, intelektualnego, społecznego, duchowego, emocjonalnego i fizycznego rozwoju człowieka, nieskrępowane kształtowanie osobowości człowieka odpowiedzialnego przy poszanowaniu jego prawa do wolności i godności, w tym wolności od wszelkich nałogów, upowszechnianie i umacnianie w społeczeństwie przywiązania do wartości: wolności, prawdy, sprawiedliwości, demokracji, samorządności, tolerancji, równouprawnienia i przyjaźni,	stowarzyszenie działa na rzecz obszarów kryzysowych poprzez edukację dzieci i młodzieży wraz z organizacją letniego wypoczynku dla młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym
11.	Fundacja „Szansa” z siedzibą w Żychlinie	zabezpieczenia społeczne, integracja społeczna, ochrona praw człowieka i obywatela	stowarzyszenie nie działające na rzecz obszarów kryzysowych
12.	Parafialny Zespół Charytatywny Caritas p.w. Św. Ap. Piotra i Pawła w Żychlinie	pomoc charytatywna dla osób potrzebujących wsparcia	stowarzyszenie działające na rzecz obszarów kryzysowych poprzez pomoc dla osób potrzebujących wsparcia
13.	Stowarzyszenie „Rozbiegani Żychlin”	upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, zwłaszcza biegania jako najprostszej formy ruchu, inicjowanie i rozwijanie masowych imprez biegowych	stowarzyszenie nie działające na rzecz obszarów kryzysowych
14.	Stowarzyszenie Przyjaciele Dwójki	nauka, edukacja, oświata i wychowanie, ochrona i promocja zdrowia, upowszechnianie kultury fizycznej, sportu, rekreacji, turystyki, kultury, sztuki, tradycji, działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, ekologia i ochrona zwierząt oraz	stowarzyszenie nie działające na rzecz obszarów kryzysowych

		dziedzictwa przyrodniczego,	
15.	Stowarzyszenie Volley Team Żychlin	rozwój sportu (zwłaszcza piłki siatkowej), organizacja zawodów, imprez sportowych oraz masowych imprez sportowo – rekreacyjnych, działalność szkoleniowa, wychowawcza i propagandowa, profilaktyka oraz zapobieganie patologiom społecznym	stowarzyszenie działa na rzecz obszarów kryzysowych poprzez zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym
16.	Żychlińskie Stowarzyszenie Pomocy Szkole „Adaś”	podtrzymywanie, upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości, rozwój świadomości narodowej, ochrona i promocja zdrowia, działalność wspomagająca rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności, działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, działalność z zakresu nauki, edukacji, oświaty i wychowania, wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, promocja i organizacja wolontariatu, przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym, działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami	stowarzyszenie działające na rzecz obszarów kryzysowych poprzez prowadzenie zajęć edukacyjnych na rzecz dzieci i młodzieży
17.	Towarzystwo Miłośników Historii Żychlina	popularyzacja, uczestnictwo, rozwój i organizacja działań w zakresie propagowania historii i tradycji Żychlina i okolic, działalność edukacyjna wśród dzieci, młodzieży oraz dorosłych, organizowanie widowisk historycznych, wystaw, wykładów, konferencji, pokazów, aktywizowanie i integrowanie mieszkańców na rzecz wszechstronnego rozwoju miasta	stowarzyszenie działa pośrednio na rzecz obszarów kryzysowych
18.	Towarzystwo Obserwatorów Słońca im. Wacława Szymańskiego	prowadzenie działań edukacyjnych, popularyzacja zagadnień astronomicznych	stowarzyszenie nie działające na rzecz obszarów kryzysowych

19.	Ochotnicza Straż Pożarna w Żychlinie	zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami,	stowarzyszenie nie działające na rzecz obszarów kryzysowych
20.	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy w Kutnie Koło w Żychlinie	organizowanie życia kulturalnego i artystycznego emerytów, rencistów, inwalidów, organizowanie i prowadzenie bibliotek, czytelni, świetlic, klubów seniora, zespołów artystycznych, wydawanie własnej prasy, informowanie społeczeństwa o problemach emerytów i rencistów	stowarzyszenie działające na rzecz obszarów kryzysowych poprzez działania na rzecz osób starszych i seniorów
21.	Stowarzyszenie BE WELL	ochrona i promocja zdrowia, działanie na rzecz aktywnego i zdrowego starzenia się, poprawa stanu zdrowotności ludności, propagowanie zdrowego stylu życia i polityki pronaturalistycznej, organizacja pomocy i opieki dla osób starszych i niepełnosprawnych	stowarzyszenie działające pośrednio na rzecz obszarów kryzysowych poprzez działania na rzecz osób starszych
22.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Dzieci i Młodzieży Żychlina w zakresie Kultury i Rekreacji "Skakanka"	popularyzacja, udział, rozwój i organizacja działań w zakresie propagowania sportu, kultury i rekreacji, działalność edukacyjna wśród dzieci i młodzieży, organizacja widowisk sportowych, kulturalnych i rekreacyjnych, udział w imprezach sportowych, kulturalnych i rekreacyjnych, integracja osób i środowisk zainteresowanych sportem, kulturą i rekreacją, aktywizowanie i integrowanie dzieci i młodzieży na rzecz wszechstronnego rozwoju sportu, kultury i rekreacji	stowarzyszenie działające na rzecz obszarów kryzysowych poprzez zajęcia dla dzieci i młodzieży, organizowanie letniego wypoczynku dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
23.	Stowarzyszenie "Sukces"	wyzwalanie i wspieranie inicjatyw społecznych zmierzających do wzbogacania możliwości edukacji dzieci, młodzieży i dorosłych.	stowarzyszenie nie działające na rzecz obszarów kryzysowych
24.	Stowarzyszenie Gospodyń w Chochołowie	działalność edukacyjna, kulturalna, sportowa i integracyjna na rzecz społeczności lokalnej, zwłaszcza kobiet i dzieci	stowarzyszenie nie działające na rzecz obszarów kryzysowych
25.	Stowarzyszenie Rozwoju wsi Orątki i okolice	wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju społecznego, kulturalnego,	stowarzyszenie nie działające na rzecz obszarów

		gospodarczego wsi Orątki i wsi okolicznych, wspieranie demokracji i budowanie społeczeństwa obywatelskiego w środowisku lokalnym, integracja mieszkańców wsi, przeciwdziałanie bezradności i wykluczeniu społecznemu	kryzysowych
26.	Stowarzyszenie Aktywizacji Społecznej i Twórczej Młodzieży „Intersum”	wspieranie młodzieży zagrożonej niedostosowaniem społecznym w zakresie umiejętności społecznych (współdziałanie, komunikacja), wspieranie inicjatyw społecznych, artystycznych i edukacyjnych młodzieży, przeciwdziałanie uzależnieniom, upowszechnianie postaw i wartości prospołecznych, proekologicznych, patriotycznych, proeuropejskich, wspieranie rodzin w realizacji funkcji opiekuńczej i wychowawczej	stowarzyszenie działające na rzecz obszarów kryzysowych występujących w gminie poprzez działania środowiskowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Żychlinie.

Średni wynik uczniów z gminy Żychlin na sprawdzianie szóstoklasisty (przy uwzględnieniu wszystkich zdawanych przedmiotów) wyniósł 59,88%. Najłabszy wynik osiągnęli uczniowie z Zarębowa i Czesławowa (około 35%), a także ul. Kasztanowej w Dobrzelinie (30%). Najłabszy wynik z terenu miasta wyniósł 31,67% (ul. 1 Maja).

Tab. 21 Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty w gminie Żychlin w 2016 r. [%] – z uwzględnieniem wartości wskaźnika niższych niż średnia gminy.

Miejscowość/ulica	Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty [%]	Miejscowość/ulica	Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty [%]
średnia gminy – 59,88			
Balików	55,42	Zarębów	34,17
Brzeziny	54,67	Żabików	40,00
Buszków Dolny	58,33	Żychlin	
Czesławów	35,00	1 Maja	31,67
Dobrzelin		3 Maja	45,00
Wł. Jagiełły	44,33	al. Raclawickie	56,67
Dworcowa	52,33	Kilińskiego	49,58
Jabłonkowa	35,83	Łąkowa	51,94
Kasztanowa	30,00	Łukasińskiego	48,33
Szkolna	56,67	Marchlewskiego	48,33
Grabów		Mickiewicza	58,33
Górska	51,67	Pl. 29 Listopada	41,67

Grabówek	41,00	Pl. Wolności	50,00
Orątki Górne	49,17	Polowa	39,17
Pasieka	50,00		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze szkół podstawowych z terenu gminy Żychlin.

Średnia gimnazjalistów z terenu gminy z całości egzaminu gimnazjalnego wyniosła 44,57%. Najsłabszy wynik osiągnęli uczniowie z Chochołowa (niecałe 30%), natomiast na terenie miasta Żychlina – młodzież z ulic Młyńskiej i Pl. Wolności (nieco powyżej 20%).

Tab. 22 Średni wynik egzaminu gimnazjalnego w gminie Żychlin w 2016 r. [%] – z uwzględnieniem wartości wskaźnika niższych niż średnia gminy.

Miejscowość/ulica	Średni wynik egzaminu gimnazjalnego [%]	Miejscowość/ulica	Średni wynik egzaminu gimnazjalnego [%]
średnia gminy – 44,57			
Aleksandrów	42,33	Żychlin	
Budzyń	39,34	1 Maja	29,68
Chochołów	29,83	Jana Pawła II	25,5
Drzewoszki wielkie	33,33	Kilińskiego	32,25
Grzybów Dolny	37,33	Łąkowa	43,83
Kaczkowizna	38,25	Młyńska	21,00
Orątki Górne	30,67	Narutowicza	32,64
Strzelce	33,67	Pl. 29 Listopada	36,75
Śleszynek	36,33	Pl. Wolności	21,50
Zarębów	39,67	Słowackiego	32,00
Zgoda	38,25		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z gimnazjów z terenu gminy Żychlin.

2.3 Sfera gospodarcza

W obrębie gminy w 2016 r. widać wyraźne zróżnicowanie w liczbie podmiotów gospodarczych w mieście i części wiejskiej. Stosunek ten wynosił 434 podmioty w mieście (73,4% ogółu) do 157 na obszarach wiejskich gminy. Łącznie więc w gminie działało 591 firm. Średnio **na 100 mieszkańców** gminy funkcjonuje **5 podmiotów** gospodarczych. Najgorsza sytuacja ma miejsce na terenach wiejskich, gdzie w wielu miejscowościach wskaźnik nie przekracza **2 podmiotów na 100** mieszkańców, a nawet nie jest zarejestrowana żadna firma.

Tab. 23 Wskaźnik przedsiębiorczości (liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców) w gminie Żychlin [%o] w 2016 r. - z uwzględnieniem wartości niższych niż średnia gminy.

Miejscowość/ulica	Wskaźnik przedsiębiorczości	Miejscowość/ulica	Wskaźnik przedsiębiorczości
średnia gminy - 4,89			
Aleksandrówka	1,41	Górna	4,88
Biała	0,00	Kamilewska	0,00
Budzyń	4,72	Kasztanowa	2,80
Buszków Dolny	4,84	Piaskowa	0,00
Buszkówek	1,85	Śleszyn Mały	0,00
Chochółów	2,50	Śleszynek	4,82
Czesławów	0,00	Tretki	0,00
Dobrzelin		Wola Popowa	
Wł. Jagiełły	2,44	Budzyńska	3,13
Dolna	0,00	Górna	0,00
Dobrzelińska	0,00	Lipowa	0,00
Działkowa	0,00	Polna	0,00
Jabłonkowa	2,75	Wiejska	0,00
Janowska	0,00	Żeromskiego	4,84
Kasztanowa	1,28	Zagroby	0,00
Kolejkowa	0,00	Zarębów	1,12
Polna	0,00	Żabików	2,30
Przytorze	0,00	Żychlin	
Słoneczna	0,00	1 Maja	3,11
Wagowa	0,00	Blizińskiego	1,61
Drzewoski Małe	0,00	Dąbrowskiego	2,28
Dzwonków	0,00	Dobra	0,00
Gajew Grzybowski	0,00	Dolna	0,00
Grabie	3,70	Graniczna	0,00
Grabów		H. Sawickiej	1,93
Budzyńska	0,00	Kilińskiego	2,15
Górska	2,17	Konwaliowa	0,00
Grabówek	0,00	Kwiatowa	0,00
Szkolna	4,40	Łąkowa	2,32
Grzybów Dolny	3,33	Mała	0,00
Grzybów Hornowski	3,28	Marchlewskiego	2,92
Janów Grzybowski	0,00	Mickiewicza	3,57
Kaczkowizna	3,53	Młyńska	0,00
Kędziory	0,00	Nowa	0,00
Klemensów Grzybowski	3,23	Pl. 29 Listopada	4,17
Kozanki	0,00	Pomorska	4,55
Leśne	0,00	Przeskok	0,00
Marianka	0,00	Reja	0,00
Orątki Dolne	0,00	Różana	0,00
Orątki Górne	3,33	Traugutta	4,38
Pasieka	2,80	Waryńskiego	2,92
Sędki	2,94	Wspólna	4,00
Śleszyn		Zdrojowa	0,00
Cmentarna	0,00	Złota	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Żychlinie.

W pewnym stopniu o kondycji lokalnych przedsiębiorstw świadczy stosunek liczby wyrejestrowanych do ogółu zarejestrowanych w gminie podmiotów gospodarczych. Średnio w gminie 8% ogólnej liczby funkcjonujących firm stanowią te, które zakończyły działalność i w związku z tym zostały wyrejestrowane. Najgorzej sytuacja wyglądała w Śleszynie przy ul. Parkowej oraz w Gajewie, gdzie wszystkie firmy zaprzestały prowadzenia działalności. W kilku przypadkach (Grzybów Hornowski, Zgoda, ul. Biała w Śleszynie i ul. Kościuszki w Żychlinie) problem ten dotyczył połowy działających tam podmiotów gospodarczych.

Tab. 24 Stosunek liczby wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych do ogółu zarejestrowanych [%] w 2016 r. – z uwzględnieniem wartości wyższych niż średnia gminy.

Miejscowość/ulica	Stosunek liczby wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych do ogółu zarejestrowanych	Miejscowość/ulica	Stosunek liczby wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych do ogółu zarejestrowanych
średnia gminy – 8			
Grzybów Hornowski	50,00	Zgoda	50,00
Buszków Dolny	33,33	Śleszynek	25,00
Brzeziny	33,33	Żychlin	
Dobrzelin		1 Maja	8,33
Wł. Jagiełły	16,67	Dąbrowskiego	28,57
Jabłonkowa	25,00	H. Sawickiej	7,14
Aleksandrów	11,11	Jana Pawła II	27,27
Grabie	33,33	Kościuszki	50,00
Grabów		Krasickiego	5,00
Dworcowa	9,09	Łąkowa	10,53
Kaczkowizna	33,33	Łukasińskiego	9,52
Śleszyn		Narutowicza	7,29
Biała	50,00	Sienkiewicza	11,76
Parkowa	100,00	Traugutta	10,26
Gajew	100,00	Waryńskiego	12,50
Wola Popowa		Żeromskiego	9,52
Łukasińskiego	16,67		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Żychlinie.

2.4 Sfera środowiskowa

Jednym z elementów charakteryzujących stan środowiska są dzikie wysypiska odpadów, czyli miejsca niezabezpieczone i nieprzystosowane do składowania odpadów. Generowane przez nie zagrożenie dla środowiska i ludzi wynika m.in. z emitowanego często odoru, zagrożenia epidemiologicznego, zanieczyszczeń chemicznych i mikrobiologicznych wód powierzchniowych i gruntowych, obecności odpadów

niebezpiecznych. W całej gminie w 2016 r. zlokalizowanych było zaledwie 10 dzikich wysypisk śmieci, czyli średnio na jedną miejscowość/ulicę przypadało mniej niż jedno dzikie wysypisko śmieci, przy czym w kilkunastu miejscach gminy wskaźnik ten jest kilkukrotnie wyższy.

Tab. 25 Udział dzikich wysypisk na danej ulicy lub w miejscowości do ogólnej liczby dzikich wysypisk na terenie gminy [%] w 2016 r. – z uwzględnieniem wartości niższych niż średnia gminy.

Miejscowość/ulica	Udział dzikich wysypisk	Miejscowość/ulica	Udział dzikich wysypisk
średnia gminy – 0,78			
Brzeziny	10	Śleszyn	
Dobrzelin		Kamilewska	10
Wł. Jagiełły	20	Żychlin	
Kasztanowa	10	1 Maja	10
Kolejkowa	10	Barlickiego	10
Wagowa	10	Dobrzelińska	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Żychlinie.

W ramach inwentaryzacji wykonanej na potrzeby opracowania Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Żychlin wykonano diagnozę wszystkich budynków będących własnością gminy. **Większość tych budynków znajduje się w dość dobrym stanie technicznym, ale posiada przestarzałe źródła ciepła.** Żaden z nich nie jest wyposażony w odnawialne źródła energii. Przeanalizowano 102 budynki, które emitują rocznie łącznie 1.495.693,4 kg dwutlenku węgla rocznie.

Tab. 26 Emisja dwutlenku węgla w obiektach stanowiących własność Gminy Żychlin w 2015 r. w przeliczeniu na jednego mieszkańca[kg/rok] – z uwzględnieniem wartości wskaźnika mniej korzystnych niż średnia gminy.

Miejscowość/ulica	Emisja CO ₂ /rok	Miejscowość/ulica	Emisja CO ₂ /rok
średnia gminy – 111661,01			
Biała	135809,78	Dąbrowskiego	331384,54
Grabów		Jana Pawła II	416327,84
Dworcowa	117085,05	Jaśminowa	341180,81
Szkolna	1486332,13	Kilińskiego	270944,67
Orątki Dolne	703754,97	Kościuszki	231770,56
Żychlin		Łukasińskiego	979223,45
1 Maja	454178,15	Młyńska	641552,43
3 Maja	400684,69	pl. Wolności	355535,42
al. Raclawickie	628958,90	Żeromskiego	193290,39
Barlickiego	4619307,77		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Żychlinie.

2.5 Sfera techniczna

Stan budynków mieszkalnych w gminie miejsko-wiejskiej Żychlin jest zróżnicowany, przy czym większość z nich pozostaje w średnim stanie technicznym. Budynki jednorodzinne są modernizowane przez ich mieszkańców. Budynki zabudowy wielorodzinnej zasobów spółdzielczych wymagają modernizacji. Poniżej przeanalizowano kwestię budynków zabytkowych na podstawie Gminnej Ewidencji Zabytków. W 2016 r. wpisanych do niej było 57 obiektów, z czego najwięcej w całej gminie (19) przy ul. Narutowicza w Żychlinie. Jako wskaźnik wybrano udział liczby obiektów zabytkowych na danej ulicy/w danej miejscowości w ogólnej liczbie zabytków w gminie. Uznano, że niekorzystna sytuacja występuje, gdy stosunek ten w przypadku ulicy/wsi jest wyższy niż średnia dla gminy, bowiem oznacza to konieczność ponoszenia większych wydatków związanych z utrzymaniem i modernizacją obiektów zabytkowych.

Tab. 27 Udział obiektów zabytkowych [%] wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w 2016 r. – z uwzględnieniem wartości wskaźnika mniej korzystnych niż średnia gminy.

Miasto/ulica	Udział obiektów zabytkowych	Miasto/ulica	Udział obiektów zabytkowych
średnia gminy – 0,74			
Dobrzelin		1 Maja	8,77
Wł. Jagiełły	10,53	3 Maja	5,26
Działkowa	1,75	al. Raclawickie	1,75
Grabów		Jana Pawła II	8,77
Dworcowa	3,51	Kilińskiego	1,75
Śleszyn		Łukasińskiego	7,02
Kasztanowa	1,75	Narutowicza	33,33
Śleszynek	1,75	Pl. 29 Listopada	7,02
Żabików	1,75	Pl. Wolności	3,51
Żychlin		Ściegiennego	1,75

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Żychlinie.

3. WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI

3.1 Określenie obszaru zdegradowanego

Obszar zdegradowany, zgodnie z zapisami Wytocznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, to znajdujący się w stanie kryzysowym obszar gminy, cechujący się nagromadzeniem negatywnych zjawisk społecznych (zwłaszcza wysokiego poziomu bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji/kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu kulturalnym/społecznym) oraz wystąpieniem jednego z czynników: środowiskowych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych bądź technicznych.

Na potrzeby wykonania powyższej analizy przyjęto podział miasta Żychlina oraz największych pod względem liczby mieszkańców miejscowości wiejskich (tj. Dobrzelin, Grabów, Śleszyn, Wola Popowa) na ulice i na tym poziomie agregowano dane. W przypadku mniejszych wsi wchodzących w skład gminy uwzględniono dane dla całych jednostek. Mierniki te powinny odnosić się do wyodrębnionych przy uwzględnieniu lokalnej specyfiki jednostek przestrzennych. W przypadku gminy Żychlin dla wykonania niniejszej analizy posługiwano się wskaźnikami uzyskanymi na podstawie liczby osób, których dotyczy jakieś zjawisko bądź wielkości danego zjawiska przeliczonej **na 100 mieszkańców**. Dane wyjściowe pozyskiwano z różnych instytucji (Urząd Gminy, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie, itp.) oraz innych analiz (np. dotyczących emisji dwutlenku węgla – zawarte w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej). Podział na jednostki przestrzenne zakładał odniesienie się do najmniejszych jednostek. W przypadku Żychlina, Dobrzelina, Grabowa, Woli Popowej i Śleszyna, wskaźniki przeanalizowano w oparciu o ulice. Pozostałe miejscowości na terenie gminy nie zostały administracyjnie podzielone na ulice, stąd też dane gromadzono i przetwarzano na poziomie całych wsi. Analiza na tak niskim poziomie w każdym przypadku stanowi próbę jak najbardziej precyzyjnego wskazania miejsc objętych stanem kryzysowym.

Analiza wykonana przy uwzględnieniu pięciu sfer problemowych pozwoliła wyodrębnić ulice oraz wsie z najwyższą liczbą wskaźników o największym odchyleniu od średniej gminy. Wyniki tej analizy wskazują, że obszarem zdegradowanym są te miejscowości lub ulice, które osiągają wskaźniki o wartościach mniej korzystnych niż

średnia gminy w przypadku co najmniej połowy analizowanych wskaźników społecznych oraz przynajmniej jednego wskaźnika spoza sfery społecznej.

Obszar zdegradowany obejmuje następujące ulice i miejscowości o największej liczbie negatywnych zjawisk:

- w Żychlinie: ul. 1 Maja, ul. 3 Maja, al. Racławickie, ul. Barlickiego, ul. Jana Pawła II, ul. Kilińskiego, ul. Młyńska, ul. Narutowicza, Pl. 29 Listopada, Pl. Wolności, ul. Pomorska, ul. Ściegiennego,

- w Dobrzelinie: ul. Wł. Jagiełły,

- w Grabowie: ul. Dworcowa, ul. Grabówek.

Ponadto do obszaru włączono – ze względu na zapewnienie koncentracji przestrzennej obszaru takie ulice, których liczba wskaźników o wartościach gorszych niż średnia gminy była niższa niż w przypadku wyżej wymienionych. Są to ul. Fabryczna, Kościuszki, Kwiatowa, Łukasińskiego, Orłowskiego, Przeskok, Traugutta, Zdrojowa i Złota w Żychlinie, ul. Dworcowa, Jabłonkowa i Słoneczna w Dobrzelinie.

Tab. 28 Zestawienie wskaźników dla gminy i obszaru zdegradowanego.

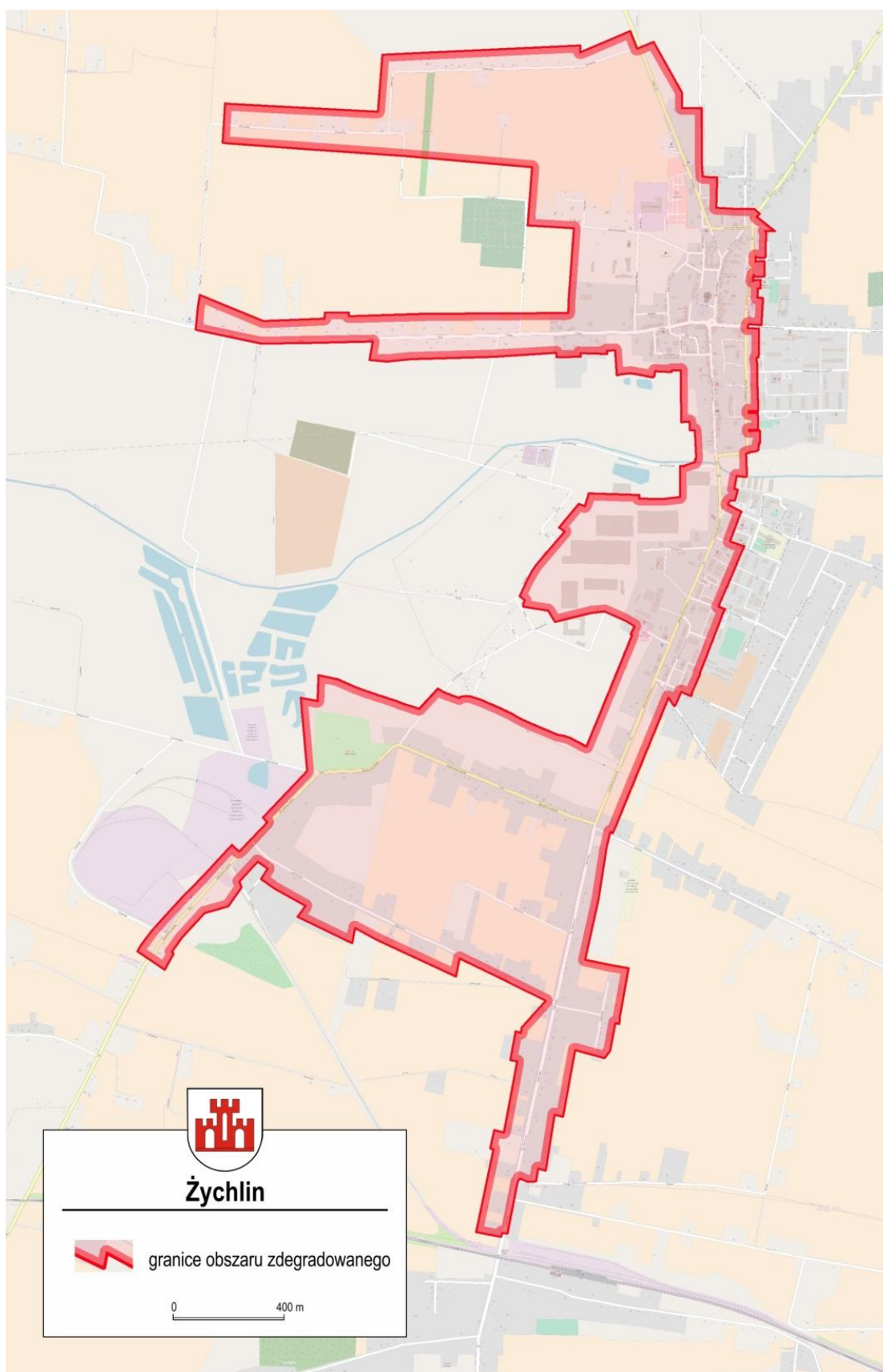
Wskaźnik	Średnia gminy	OZ
Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców [%]	21,83	21,62
Liczba osób otrzymujących świadczenia pomocy społecznej ogółem na 100 mieszkańców	10,71	21,74
Liczba osób otrzymujących świadczenia pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców	9,07	17,49
Liczba osób otrzymujących świadczenia pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców	441	8,63
Liczba osób otrzymujących świadczenia pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców	2,26	4,30
Udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]	9,26	11,74
Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]	7,43	9,94
Udział osób bezrobotnych do 25 r.ż. w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]	1,93	2,34
Udział osób bezrobotnych po 50 r.ż. w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]	3,21	3,45
Liczba czynów karalnych na 100 mieszkańców	2,56	5,70
Liczba kart bibliotecznych na 100 mieszkańców	20,00	17,70
Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty [%]	59,88	53,02
Średni wynik egzaminu gimnazjalnego [%]	44,57	41,04

Wskaźnik przedsiębiorczości - liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	4,89	8,22
Stosunek liczby wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych do ogółu zarejestrowanych	8	5,94
Udział obiektów zabytkowych [%]	0,74	3,44
Udział dzikich wysypisk [%]	0,78	1,60
Emisja CO ₂ z obiektów użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych [Mg/rok]	111661,01	345580,10

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 17 Obszar zdegradowany w gminie Żychlin.

Źródło: opracowanie własne na podkładzie ze strony internetowej <http://zychlin.e-mapa.net/>.

3.2 Pogłębiona diagnoza społeczna obszaru zdegradowanego

Obszar zdegradowany w gminie Żychlin charakteryzuje się wysokim udziałem osób w wieku poprodukcyjnym. Jest to tendencja ogólnopolska, a nawet ogólnoeuropejska. Dodatkowo *prognozowane zmiany w województwie łódzkim są szczególnie niekorzystne na tle innych województw ze względu na prognozowany rekordowy spadek ludności w wieku produkcyjnym (15-64 lata) – aż o 8,1% (z czego nieco większy spadek jest prognozowany dla wieku produkcyjnego mobilnego niż dla niemobilnego)*⁷. Obszar zdegradowany nie jest atrakcyjny z punktu widzenia osiedlania się nowych mieszkańców. Nowe budynki mieszkalne powstają najczęściej na obrzeżach miasta czy miejscowości wiejskich, natomiast centralne części miejscowości są zamieszkiwane od wielu lat przez te same osoby.

Przyczyną korzystania ze świadczeń pomocy społecznej może być problem długotrwałego bezrobocia. Zjawisko to powoduje ubożenie rodzin nim dotkniętych, a dodatkowo wywołuje często niższą samoocenę, obniżenie motywacji i chęci do zmiany swojej sytuacji życiowej. W rodzinach z terenu obszaru zdegradowanego zaobserwowano również występowanie problemu dziedziczenia biedy przez kolejne pokolenia oraz przejmowanie bezradności życiowej. Może to być podyktowane czy też wzmacnianie wspomnianym brakiem „wymiany mieszkańców” na obszarze zdegradowanym – wprowadzający się na niego nowi mieszkańcy mogliby stanowić przykład, jak radzić sobie w życiu.

Bezrobocie na obszarze zdegradowanym (tak jak w całej gminie) ma charakter strukturalny i wiąże się ściśle z restrukturyzacją Zakładów „Emit”. Co prawda w wyniku przekształceń własnościowych firma nadal funkcjonuje (jako część Cantoni Group), jednak zmniejszyło się zatrudnienie. Brak systemowych rozwiązań pociągnął za sobą pogłębienie się problemu uzależnienia alkoholowego, wykluczenia ze społeczności i niewydolności opiekuńczo-wychowawczej rodzin o mniejszej mobilności na rynku pracy. Sytuację dodatkowo komplikował fakt malejącego rynku pracy w powiecie kutnowskim i kolejnych przekształceń (np. upadku Polfy przejętej przez Teva Polska, która od 2014 r. przenosiła produkcję do Krakowa). Z kolei wysoki udział osób w wieku do 25 roku życia wśród mieszkańców obszaru zdegradowanego wynika z faktu, że duża część młodych osób wyjeżdża do szkół czy na uczelnie za miasto i tam już pozostaje. Na

---

⁷ *Prognozy ludności gmin województwa łódzkiego*, s. 8

miejscu zostają osoby o niższych kwalifikacjach, którym często brakuje odwagi do tak radykalnej zmiany.

Negatywne zjawiska społeczne występujące na obszarze zdegradowanym, takie jak bezrobocie czy ubóstwo, przekładają się niestety na wzrost liczby popełnianych czynów karalnych. Najczęściej popełnianymi przestępstwami są kradzieże i kradzieże z włamaniem dotyczące przede wszystkim małych punktów usługowych i handlowych zlokalizowanych na obszarze zdegradowanym. Dodatkowo znajdują się tu niezagospodarowane tereny zielone, na których przebywają często osoby spożywające alkohol, dopuszczające się m.in. dewastacji otoczenia. Przeprowadzone w poprzednich latach działania w zakresie rewaloryzacji przestrzeni miejskiej w staromiejskiej części Żychlina (pokrywającej się z obecnym obszarem zdegradowanym) pokazują, że jest to właściwy kierunek pozwalający na zapobieganie dewastacjom. Zwiększa się bowiem publiczna kontrola nad osobami znajdującymi się w takich przestrzeniach.

Większość przedsiębiorstw na obszarze rewitalizacji tworzą osoby prowadzące działalność gospodarczą, koncentrującą się głównie na handlu hurtowym i detalicznym, budownictwie oraz pozostałej działalności usługowej⁸. Są to raczej niewielkie firmy, które mają większe zapotrzebowanie na zatrudnienie w związku z sezonowym wzrostem liczby zleceń lub zatrudniają 1-2 osoby, często na umowy cywilnoprawne.

Na obszarze zdegradowanym stwierdzono występowanie niższego poziomu czytelnictwa niż średnio w gminie. Wiąże się to ze zjawiskiem bezrobocia, ubóstwa czy szerzej – uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej. Często biedzie towarzyszy bowiem poczucie wstydu, niższej samooceny, która blokuje wszelkie aktywności. Osoby takie nie mają również „nawyku” uczestnictwa w życiu kulturalnym. Ponadto rodziny, w których występują te zjawiska ograniczają często swoje funkcjonowanie do najbardziej potrzebnych zagadnień, a więc uzyskania środków finansowych potrzebnych do życia, natomiast potrzeby wyższego rzędu pozostawiają niezaspokojone jako coś, co nie jest dla nich niezbędne. Jeśli natomiast rodzice nie przekazują wzorców uczestnictwa w kulturze, to również kolejne pokolenia rezygnują z takiego sposobu spędzania czasu wolnego. Z powyższymi zjawiskami wiąże się niska aktywność społeczna, wyrażająca się m.in. niewielką liczbą organizacji pozarządowych działających na obszarze zdegradowanym w przeliczeniu na 100 jego mieszkańców. Działanie w sektorze pozarządowym wymaga skoncentrowania się na potrzebach innych osób,

---

⁸ *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Żychlin na lata 2016-2020*, s. 19.

natomiast wspomniane już osoby ubogie czy bezrobotne cechują się niskim zaangażowaniem w tego rodzaju działalność. Dodatkowo wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców obszaru zdegradowanego również przekłada się na mniejszą aktywność społeczną. Osoby starsze częściej zamieszkujące obszar częściej oczekują przygotowanej w odpowiedzi na ich potrzeby i zainteresowania oferty, natomiast niechętnie są do poświęcania swojego czasu na rzecz innych osób (np. w formie wolontariatu czy pomocy sąsiedzkiej). Dodatkowo w przypadku obszaru zdegradowanego obejmującego fragment miejscowości Dobrzelin trzeba zauważyć, że jego mieszkańcy to rolnicy lub pracownicy fizyczni, którzy także odznaczają się niską aktywnością społeczną (m.in. z braku czasu czy zmęczenia spowodowanego charakterem swojej pracy).

Na obszarze zdegradowanym występuje problem niższego poziomu edukacji. W dużej mierze wynika to z tego, że w warunkach niższych dochodów gospodarstwa domowego środki przeznaczone na edukację (w postaci dodatkowych zajęć czy pomocy naukowych) są niższe. Z kolei w związku z niższym wykształceniem rodziców często nie ma możliwości udzielania przez nich pomocy np. przy odrabianiu lekcji.

3.3 Określenie obszaru rewitalizacji

Fragment lub całość obszaru zdegradowanego, na którym występuje szczególna koncentracja negatywnych problemów oraz który ma znaczenie dla rozwoju lokalnego danej gminy, określany jest mianem obszaru rewitalizacji. Poza koniecznością spełnienia warunków dotyczących wskaźników delimitacyjnych, trzeba uwzględnić narzucone w drodze wytycznych ministerialnych i ustawy o rewitalizacji ograniczenia co do liczby mieszkańców i powierzchni:

- ✓ może być zamieszkały przez maksymalnie 30% mieszkańców gminy,
- ✓ powierzchnia nie może przekraczać 20% powierzchni gminy.

W drodze analizy szeregu wskaźników w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej oraz środowiskowej, jako obszary rewitalizacji wskazano fragment miasta Żychlin oraz miejscowości Dobrzelin – ul. Władysława Jagiełły. Ze względu na fakt, iż miejscowość Dobrzelin bezpośrednio graniczy z Żychlinem od strony południowej, powstał jeden skoncentrowany terytorialnie obszar. Na terenie Żychlina w obszarze

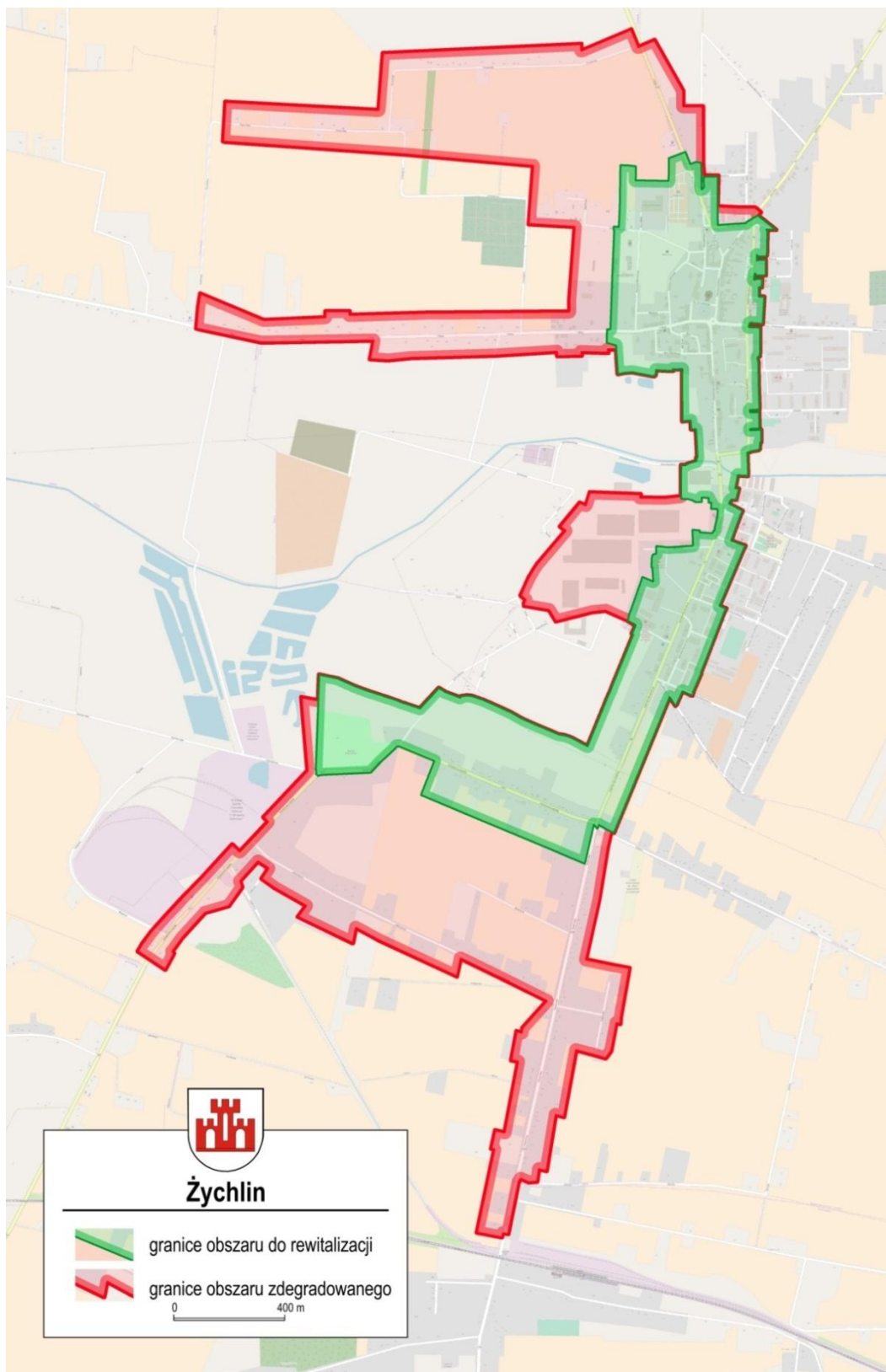
rewitalizacji znalazły się ulice: 1 Maja, 3 Maja, al. Raclawickie, Barlickiego, Fabryczna, Jana Pawła II, Kilińskiego, Kościuszki, Łukasińskiego, Młyńska, Narutowicza, Pl. 29 Listopada, Pl. Wolności, Ściegiennego, Traugutta, Zdrojowa, Złota.

Obszar rewitalizacji spełnia warunki dotyczące liczby mieszkańców oraz powierzchni:

- **2847 mieszkańców, czyli 23,55% mieszkańców gminy;**
- **1,09 km², tj. 1,42% powierzchni gminy.**

Wskazany obszar obejmuje centrum miasta Żychlina, stanowiące centrum administracyjne oraz handlowo-usługowe gminy. Zlokalizowane są tam ważne instytucje publiczne oraz pełniące funkcje społeczne, z których korzystają wszyscy mieszkańcy gminy oraz przyjezdni. Jednocześnie ze względu na gęstość zaludnienia koncentrują się tam problemy społeczne.

Rys. 18 Obszar rewitalizacji w gminie Żychlin na tle obszaru zdegradowanego.

Źródło: opracowanie własne.

Tab. 29 Zestawienie wskaźników dla gminy i obszaru rewitalizacji.

Wskaźnik	Średnia gminy	OR
Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców [%]	21,83	21,29
Liczba osób otrzymujących świadczenia pomocy społecznej ogółem na 100 mieszkańców	10,71	30,77
Liczba osób otrzymujących świadczenia pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców	9,07	25,06
Liczba osób otrzymujących świadczenia pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców	441	12,05
Liczba osób otrzymujących świadczenia pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców	2,26	6,23
Udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]	9,26	15,19
Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]	7,43	12,80
Udział osób bezrobotnych do 25 r.ż. w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]	1,93	2,53
Udział osób bezrobotnych po 50 r.ż. w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]	3,21	4,40
Liczba czynów karalnych na 100 mieszkańców	2,56	4,67
Liczba kart bibliotecznych na 100 mieszkańców	20,00	16
Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty [%]	59,88	53,26
Średni wynik egzaminu gimnazjalnego [%]	44,57	38,93
Wskaźnik przedsiębiorczości - liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	4,89	5,92
Stosunek liczby wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych do ogółu zarejestrowanych	8	7,61
Udział obiektów zabytkowych [%]	0,74	4,97
Udział dzikich wysypisk [%]	0,78	2,50
Emisja CO ₂ z obiektów użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych [Mg/rok]	111661,01	541975162,8

Źródło: opracowanie własne.

3.4 Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się następującymi negatywnymi zjawiskami w sferze społecznej:

- wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców (21,29% na obszarze rewitalizacji wobec 20,28% w gminie).

Duża liczba osób w wieku poprodukcyjnym, czyli tzw. seniorów sprawia, że gminy muszą przygotować niezbędną ofertę kulturalną czy związaną z opieką zdrowotną, która będzie odpowiadać ich potrzebom. Ważną rolę pełnią domy dziennego pobytu czy kluby seniora, które muszą powstać również na obszarze rewitalizacji gminy Żychlin. Osoby starsze coraz częściej – dzięki lepszemu stanowi zdrowia – pozostają aktywne i chcą korzystać z zajęć rozwijających ich zainteresowania czy wiedzę. Z tego względu istotne jest stworzenie w gminie Centrum Aktywności Lokalnej, które służyłoby aktywizacji i integracji różnych grup społecznych obszaru rewitalizacji. Z drugiej jednak strony należy podejmować działania, które mogłyby przyciągnąć nowych mieszkańców do obszaru rewitalizacji, m.in. młode osoby czy rodziny z dziećmi. Dlatego też istotne jest prowadzenie przedsięwzięć, dzięki którym obszar rewitalizacji będzie postrzegany jako atrakcyjne miejsce do życia – z rozwiniętą ofertą kulturalną dla różnych grup, rekreacyjną, estetyczną, bezpieczną, ze wspólnymi przestrzeniami integrującymi mieszkańców.

- wysoka liczba osób korzystających z pomocy społecznej **na 100 mieszkańców (30,76 osób wobec 10,31 średnio w gminie)**; wartości bardziej niekorzystne niż średnia gminy występują także w przypadku korzystania z pomocy społecznej z powodu ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności oraz uzależnień (alkoholizmu i narkomanii).
- wyższy niż średnio w gminie poziom bezrobocia (15,19% przy średniej gminnej na poziomie 9,26%) – również w przypadku grup znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, tj. długotrwale bezrobotnych, bezrobotnych do 25 roku życia lub powyżej 50.

Duży odsetek mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających ze świadczeń pomocy społecznej jest niewątpliwie związany z problemem bezrobocia. Zapobieganie tym problemom wymaga podjęcia działań

aktywizująco-integrujących społeczność obszaru rewitalizacji. Dlatego też konieczne jest prowadzenie tego rodzaju projektów „miękkich”, a także inwestycyjnych, polegających na przygotowaniu przestrzeni i obiektów dostosowanych do realizacji działań aktywizacyjnych. Aktywizacja zawodowa pozwoli zdobyć pracę osobom bezrobotnym, przekładając się na zwiększenie dochodów mieszkańców obszaru rewitalizacji. Jednocześnie wspomniany wysoki poziom ubóstwa sprawia, że niezbędne jest przygotowanie szeregu działań kulturalnych czy innych o charakterze integracyjnym dla członków rodzin borykających się z różnymi problemami. Ze względu bowiem na biedę i niskie dochody gospodarstw domowych są oni wykluczeni z różnych wymiarów życia społecznego (np. kulturalnego, edukacyjnego), co przekłada się na ich niską samoocenę, obniżenie motywacji do poprawy swojego losu czy marginalizacji społecznej. Działania te powinny obejmować zarówno osoby w wieku produkcyjnym, dotknięte m.in. bezrobociem, jak i dzieci i młodzież czy osoby starsze.

- wyższy wskaźnik przestępczości (liczba czynów karalnych **na 100 mieszkańców**) 4,67 wobec średniej gminy 2,56.

Wśród głównych rodzajów przestępstw na obszarze rewitalizacji znajdują się kradzieże, dodatkowo mieszkańcy wielokrotnie wspominali o przypadkach niszczenia mienia publicznego, jak ławki czy spożywania alkoholu w miejscach publicznych. Miasto zrewaloryzowało już niektóre przestrzenie, przekształcając skwery czy inne tereny zielone w miejsca służące odpoczynkowi mieszkańców. Ukształtowanie nowego układu tych terenów przyczyniło się do większej kontroli społecznej, minimalizując w ten sposób liczbę przypadków niszczenia mienia. Dlatego tak ważne jest kontynuowanie tego rodzaju działań i zadbanie o nieużytkowane, nieatrakcyjne i nieuporządkowane przestrzenie zielone. Stworzenie w nich oaz spokoju pozwoli na większą kontrolę mieszkańców nad wspólnym dobrem oraz zniechęci do niewłaściwego z nich korzystania.

- niski poziom czytelnictwa - **16 karty biblioteczne na 100 mieszkańców wobec średnio 20 kart** w całej gminie.

Niski poziom czytelnictwa wiąże się z szerszym zjawiskiem – niskim poziomem udziału w życiu kulturalnym. Biblioteka gminna wychodzi

naprzeciw oczekiwaniom i potrzebom mieszkańców, organizując spotkania autorskie, różnego rodzaju imprezy dla dzieci i młodzieży czy osób starszych, oferuje np. możliwość dostarczenia książki do domu w przypadku schorowanych czy niepełnosprawnych mieszkańców. Jednak czytelnictwo stanowi szerszy element kultury, dlatego wdrożone zostaną działania promujące i umożliwiające korzystanie z szerokiej oraz różnorodnej oferty kulturalnej na obszarze rewitalizacji. Promocji czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży będzie pośrednio służyła ścieżka edukacyjna „Nudzimisie i my”. Gmina posiada również ważne obiekty zabytkowe (jak synagoga czy pałac w Dobrzelinie), które zostaną zagospodarowane i przystosowane do pełnienia nowych funkcji m.in. kulturalnych.

- niski poziom aktywności społecznej mierzonej liczbą organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców (0,16 – podczas gdy dla gminy wskaźnik ten wynosi 0,20).

Przyczyny tej niskiej aktywności należy upatrywać w trudnościach lokalowych. Gmina nie posiada pomieszczeń przeznaczonych na prowadzenie działalności organizacji pozarządowych. Przechowywanie dokumentów w domach czy mieszkaniach rodzi problemy związane z ochroną danych osobowych oraz po prostu kwestią posiadania miejsca, w których mogą się znajdować. Dlatego gmina zamierza przekształcić posiadane obiekty w taki sposób, aby mogły z nich korzystać organizacje pozarządowe, co powinno przyczynić się do zwiększenia liczby tych podmiotów.

- słabsze wyniki edukacji mierzone wynikami sprawdzianu szóstoklasisty w szkołach podstawowych (53,26% wobec 59,88% średnio w gminie) oraz egzaminu gimnazjalnego (38,93% wobec 44,57% w gminie).

Niski poziom edukacji ma często związek z opisywanymi wcześniej zjawiskami ubóstwa czy bezrobocia – rodzice nie wypełniają często we właściwy i pełny sposób swojej funkcji, nie wspierają dzieci w procesie edukacyjnym. Nie musi to wynikać ze złej woli – jako osoby słabiej wykształcone nie mają po prostu takiej możliwości. Wynika z tego konieczność przejęcia tej roli przez inny podmiot czy organizację. Przykład mogą stanowić organizacje pozarządowe, które w ramach Centrum Aktywności Lokalnej mogłyby organizować zajęcia pozalekcyjne. Inne

rozwiązanie stanowi stworzenie grupy wsparcia, która dbałaby o rozwój edukacyjny czy kulturalny dzieci i młodzieży.

W przypadku pozostałych sfer zidentyfikowano następujące problemy:

- wyższy udział obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków (4,97% ogółu zabytków z terenu gminy wobec średniej gminnej na poziomie 0,74%).

Wysoka liczba obiektów zabytkowych stanowi o dziedzictwie i znaczeniu historycznym danego miejsca, jednak jednocześnie generuje duże koszty związane z ich utrzymaniem. Szczególnie problematyczne pod względem ekonomicznym są sytuacje, gdy obiekty takie nie są wykorzystywane. Na obszarze rewitalizacji występują dwa istotne obiekty zabytkowe (zespół pałacowo-parkowy w Dobrzelinie i synagoga w Żychlinie), które należy zachować ze względu na ich istotny charakter dla historii i kultury lokalnej, jak również możliwość dalszego wykorzystywania – przeznaczenia na nowe funkcje pozytywnie oddziałujące na społeczność obszaru rewitalizacji.

- wysoka liczba dzikich wysypisk śmieci (2,5% ogółu dzikich wysypisk z terenu gminy znajduje się na obszarze rewitalizacji przy średniej dla miejscowości – 0,78%).

Nielegalne składowiska odpadów stanowią ogromny problem przede wszystkim w miejscach, które nie stanowią głównych szlaków komunikacyjnych. Na obszarze rewitalizacji należą do nich przede wszystkim ul. Barlickiego (ze zlokalizowanym tam parkiem) i 1 Maja w Żychlinie oraz ul. Wł. Jagiełły w Dobrzelinie. Problem dotyczy terenów zielonych położonych w obrębie tych ulic, stąd w ramach procesu rewitalizacji zaplanowano szereg działań polegających na zagospodarowaniu tych terenów.

- wysoki poziom emisji dwutlenku węgla z obiektów stanowiących własność gminy (średnio w gminie 111661010,17 g na 1000 mieszkańców, zaś na obszarze rewitalizacji 541975162,8 g/1000 mieszkańców).

Zanieczyszczenie powietrza ma negatywny wpływ na zdrowie, ale również obniża komfort życia. Ze względu na występowanie tego problemu na obszarze rewitalizacji zaplanowano szereg przedsięwzięć w budynkach użyteczności publicznej oraz mieszkaniowych (zapropionowanych przez podmioty niezależne od gminy), które przełożą się na zmniejszenie ich

energochłonności. Pośrednio na poprawę jakości powietrza przekładają się również remonty dróg (zmniejszenie emisji CO₂ generowanej przez pojazdy mechaniczne) czy budowa parkingów (zmniejszenie natężenia ruchu kołowego na obszarze rewitalizacji). Oczyszczaniu powietrza z kolej służyć będą przedsięwzięcia w zakresie rozwoju terenów zielonych.

Dodatkowo jakościową charakterystykę uzupełniają wnioski z konsultacji społecznych. Dnia 12. 05. 2017 r. odbyło się spotkanie Zespołu ds. Rewitalizacji Gminy Żychlin, w czasie którego dokonano analizy SWOT obszaru rewitalizacji w odniesieniu do sfery społecznej, gospodarczej, technicznej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej. W sferze społecznej zwrócono uwagę na niską aktywność społeczną mieszkańców obszaru rewitalizacji. Poza osobami zaangażowanymi w działalność organizacji pozarządowych mieszkańcy niechętnie podejmują lub angażują się w inicjatywy mające na celu rozwój społeczności lokalnej. W gminie (w tym na obszarze rewitalizacji) stwierdzono wysoki udział liczby osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców. Towarzyszy temu problem samotności i ubóstwa tych osób, przekładający się na ich wykluczenie z życia społecznego. Mieszkańcy dostrzegają również fakt wysokiego poziomu ubóstwa i bezrobocia, zwłaszcza w kontekście dziedziczenia biedy przez kolejne pokolenia. Ponadto problemy te generują kolejny – uzależnienia, dewastacje mienia publicznego przez osoby znajdujące się pod wpływem alkoholu, przemoc domową. Rośnie też poczucie zagrożenia na ulicach obszaru rewitalizacji, czego jedną z przyczyn jest niska aktywność policji. Z tego względu za niezbędne uznano realizację projektów miękkich, obejmujących osoby wykluczone – warsztaty z doradcami zawodowymi, staże zawodowe, wsparcie psychologiczne, grupa wsparcia. Ponadto niezwykle istotne jest stworzenie Centrum Aktywności Lokalnej, które stanowić będzie wsparcie np. dla organizacji pozarządowych, mogących być realizatorami projektów skierowanych do grup marginalizowanych czy wykluczonych.

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji często mieszkają w złych warunkach lokalnych. Wśród członków Zespołu pojawiły się głosy, że powoduje to poczucie bycia „gorszymi”, demotywuje do poprawy swojej sytuacji życiowej, a w efekcie prowadzi do dalszej degradacji nieruchomości. Obiekty zabytkowe znajdują się w złym stanie technicznym. Miasto posiada wyodrębnione centrum, stanowiące plac z fontanną, jednak generalnie na obszarze rewitalizacji brakuje wyodrębnionych przestrzeni publicznych, w których

mieszkańcy mogliby spędzać czas wolny. Dotyczy to również wnętrz między budynkami oraz przestrzeni atrakcyjnych z punktu widzenia dzieci czy młodzieży.

Problemy obszaru rewitalizacji mają również charakter środowiskowy. Wiele nieruchomości położonych w centrum miasta, stanowiącego jednocześnie część obszaru rewitalizacji, nie jest podłączonych do sieci kanalizacyjnej. Przez centrum przebiega droga o dużym natężeniu ruchu, co generuje zwiększone zanieczyszczenie powietrza oraz hałas komunikacyjny. Ponadto duża część budynków opalana jest węglem, co generuje problem niskiej emisji. W przypadku biedniejszych mieszkańców powszechny problem stanowi spalanie w piecach odpadków z gospodarstwa domowego. Z tego względu należy poprawić stan techniczny budynków przez ich termomodernizację bądź termo renowację – dotyczy to zarówno obiektów użyteczności publicznej, jak i budynków mieszkalnych. Budowa parkingów na obrzeżach obszaru rewitalizacji zmniejszy ruch samochodów na obszarze. Niezbędne jest wykonanie modernizacji dróg na obszarze rewitalizacji, aby poprawić komfort ich użytkowania, a pośrednio również ograniczyć zanieczyszczenie powietrza.

W Lokalnym Programie Rewitalizacji uwzględniono również projekty polegające na odnowieniu, przekształceniu bądź stworzeniu terenów zielonych (typu parki, skwery). Realizacja tych działań pozwoli na stworzenie przestrzeni aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji, integracji społeczności lokalnej i rozwój aktywności tych osób. Dodatkowo wywierają one będą pozytywny efekt w kontekście poprawy jakości powietrza na obszarze rewitalizacji.

Jednocześnie należy zauważyć, że obszar rewitalizacji obejmuje fragment miasta Żychlina o dużym znaczeniu dla mieszkańców całej gminy. Są na nim zlokalizowane liczne punkty handlowe i usługowe, instytucje publiczne o różnorodnym charakterze, czy organizacje społeczne angażujące się w rozwój gminy. Znajdują się też na nim budynki, które można zmodernizować i nadać im nowe funkcje, w których realizowane będą projekty na rzecz lokalnej społeczności. W południowej części obszaru rewitalizacji (w miejscowości Dobrzelin) zlokalizowany jest zespół dworsko-pałacowy. Organizowane dotychczas w dworku przedsięwzięcia kulturalne aktywizowały mieszkańców wsi oraz całej gminy, przyczyniały się do przekazywania wartości historycznych, patriotycznych. Obiekt jest jednak w złym stanie technicznym, podobnie infrastruktura otoczenia, jak drogi wewnętrzne i wjazdowe. Brak ogrodzenia umożliwia niekontrolowany dostęp do obiektu i jego dewastację czy zanieczyszczenie. W wyniku

zaprojektowanych działań obiekt pełnił będzie ważną rolę nośnika lokalnej historii i tożsamości.

Obszar rewitalizacji obejmuje więc część obszaru zdegradowanego, która charakteryzuje się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz występowaniem innych (w sferze technicznej i środowiskowej). Jednocześnie charakteryzuje się on dużym potencjałem, opisanym powyżej, sprawiającym, że ma on szczególne znaczenie dla rozwoju lokalnego. Jednocześnie zgodnie z Wytycznymi, obszar rewitalizacji spełnia warunki maksymalnie 30% ludności gminy i 20% powierzchni, które dodatkowo ograniczają możliwość prowadzenia procesów rewitalizacji na całym obszarze zdegradowanym.

W badaniu ankietowym dotyczącym problemów obszaru rewitalizacji na terenie gminy Żychlin wzięło udział 159 osób. Ponad 60% ankietowanych stanowią mieszkańcy obszaru rewitalizacji, a prawie 34% pracuje na tym terenie. Zadaniem osób uczestniczących w badaniu było dokonanie oceny istotności wskazanych im problemów w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej. Wśród najbardziej problematycznych zjawisk w sferze społeczno-gospodarczej respondenci uznali: starzenie się społeczeństwa (średnia ocena - 4,39), brak perspektyw dla młodych ludzi (4,38), bezrobocie (4,18) oraz brak lub niewystarczającą liczbę zakładów usługowych działających w niektórych branżach (4,14). Z kolei za najmniej istotny problem w tej sferze uznali dostępność lokali pod działalność gospodarczą (2,94). Dość negatywnie ankietowani ocenili zjawiska i aspekty przestrzenno-funkcjonalne na obszarze rewitalizacji. Za najistotniejsze problemy uznali: stan dróg gminnych oraz ilość i stan chodników i ścieżek rowerowych (w obu przypadkach średnia ocena wyniosła 4,47), niewystarczające zagospodarowanie przestrzeni publicznych, zwłaszcza w kontekście wyposażenia jej w elementy małej architektury (4,18), a także oświetlenie publiczne (4,06). Ostatnie analizowane w ankiecie zagadnienia to połączona sfera techniczna i środowiskowa, które również zostały negatywnie ocenione przez mieszkańców. Najistotniejszymi problemami są: zanieczyszczenie powietrza przez stare systemy grzewcze (średnia ocena 4,2), stan techniczny budynków mieszkalnych (4,19), bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych (4,12), zanieczyszczenie przestrzeni odpadkami (4,09) oraz niska świadomość ekologiczna mieszkańców (4,03).

4. PROGRAM REWITALIZACJI

4.1 Wizja – planowany efekt rewitalizacji

Wizja to opis pożądanego stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji i osiągnięciu jego celów. Stanowi ona jasną podstawę do wytyczenia celów rewitalizacji i odpowiadających im kierunków działań. Dzięki temu wizja, cele oraz kierunki działań tworzą spójny i kompleksowy system. Tylko w ten sposób po zakończeniu procesu rewitalizacji będzie możliwa ocena, czy udało się doprowadzić obszar zdegradowany do stanu scharakteryzowanego w wizji.

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się wysokim poziomem kapitału społecznego. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji są aktywni zawodowo i społecznie, gmina wspiera podejmowane przez nich inicjatywy. Dzięki wysokiemu poziomowi oferty kulturalnej zwiększył się poziom integracji społecznej, mieszkańcy chętnie spędzają razem czas wolny, czują związek i dumę z miejsca zamieszkania, tworząc prawdziwą wspólnotę lokalną.

Obszar rewitalizacji to teren o wysokiej jakości przestrzeni publicznej, która jest chętnie wykorzystywana przez społeczność lokalną. Budynki na obszarze rewitalizacji zostały zmodernizowane i pełnią nowe funkcje podporządkowane potrzebom mieszkańców. Tereny zielone są zagospodarowane w sposób wskazany przez mieszkańców i stanowią miejsca wspólnego wypoczynku i rekreacji. Rozwinięta jest infrastruktura techniczna obszaru, która przekłada się na komfort funkcjonowania na nim i poprawę stanu środowiska.

4.2 Cele rewitalizacji i kierunki działań

W wyniku analizy problemów występujących na obszarze rewitalizacji (zarówno wskaźnikowej, jak i opartej o badania społeczne), wyodrębniono następujące cele i kierunki działań rewitalizacyjnych:

I. WYSOKI POZIOM KAPITAŁU SPOŁECZNEGO OBSZARU REWITALIZACJI

Kierunki działań

I.1 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu na obszarze rewitalizacji

I.2 Wspieranie aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji

I.3 Pobudzanie i rozwijanie aktywności kulturalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji

II. ROZWINIĘTA SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA STWARZAJĄCA WARUNKI DO OŻYWIENIA SPOŁECZNEGO

Kierunki działań:

II.1 Przywracanie funkcjonalności budynków na obszarze rewitalizacji

II.2 Przystosowane do potrzeb mieszkańców tereny zielone

II.3 Poprawa stanu i poziomu wyposażenia w infrastrukturę techniczną na obszarze rewitalizacji

Tab. 30 Matryca zgodności kierunków działań do zidentyfikowanych potrzeb obszaru rewitalizacji.

Kierunek / potrzeba	Ograniczenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej	Zwiększenie liczby miejsc pracy	Ograniczenie zdarzeń o charakterze przestępczym	Podniesienie aktywności społ. i kult. mieszkańców w obszarze rewitalizacji	Podniesienie poziomu nauczania	Utrzymanie obiektów zabytkowych w dobrym stanie	Uporządkowanie przestrzeni i likwidacja dzikich wysypisk	Redukcja emisji CO ₂ do atmosfery
I.1								
I.2								
I.3								
II.1								
II.2								
II.3								

Źródło: opracowanie własne.

4.3 Lista podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lista podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawiera 8 propozycji działań. Zostały na niej zamieszczone projekty społeczne lub infrastrukturalne, które odpowiadają w sposób pośredni lub bezpośredni na zdiagnozowane problemy. Modernizacja czy rozbudowa obiektów oraz przestrzeni publicznych pozwoli na wykreowanie miejsc aktywności kulturalnej i społecznej mieszkańców, rozwiązując w ten sposób najdotkliwsze problemy obszaru rewitalizacji.

Nazwa projektu	1. Utworzenie w budynku przy ul. Barlickiego 4 Centrum Aktywności Lokalnej w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Żychlin <u>Projekt realizowany w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi:</u> Stowarzyszenie Volley Team Żychlin, Towarzystwo Miłośników Historii Żychlina, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy w Kutnie Koło w Żychlinie, Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Okręgowy w Łodzi, Hufiec Związku Harcerstwa Polskiego w Żychlinie, Łódzki Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża Oddział Rejonowy w Żychlinie.
Zakres realizowanych zadań	Projekt obejmuje przygotowanie pomieszczeń pod działalność organizacji pozarządowych oraz wyposażenie ich w podstawowy sprzęt, tj. krzesła, biurka, szafy.
Lokalizacja projektu	ul. Barlickiego 4, Żychlin
Szacowana wartość	120.000,00 zł
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru	Liczba obiektów, które uzyskały nowe funkcje w wyniku rewitalizacji – 1 Liczba zmodernizowanych obiektów przeznaczonych na cele społeczno-kulturalne – 1 Liczba uczestników zajęć w wieku "60+" - 120 * * * Roczne sprawozdania Gminnego Centrum Informacji pozyskane od działających w obiekcie organizacji.
Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa	Celem projektu jest stworzenie miejsca, w którym swoją działalność mogłyby prowadzić lokalne organizacje pozarządowe. Brak lokali na prowadzenie działalności

	<p>i przechowywanie dokumentacji zniechęca do formalizowania aktywności społecznej, co znajduje potwierdzenie w małej liczbie funkcjonujących na obszarze rewitalizacji organizacji pozarządowych. Ponadto w budynku prowadzone będą działania aktywizacyjne dla osób i rodzin z problemami społecznymi, np. bezrobocie.</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Cel I Wysoki poziom kapitału społecznego obszaru rewitalizacji</p> <p>I.1 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>I.2 Wspieranie aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>Cel II Rozwinięta sfera przestrzenno-funkcjonalna stwarzająca warunki do ożywienia społecznego</p> <p>II.1 Przywracanie funkcjonalności budynków na obszarze rewitalizacji</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Grupy docelowe: mieszkańcy obszaru rewitalizacji, organizacje pozarządowe działające na obszarze, osoby nieaktywne zawodowo i społecznie.</p>
--	---

Nazwa projektu	2. Przystosowanie budynku po Szkole Podstawowej Nr 1 na Centrum Aktywności Lokalnej – etap II w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Żychlin
Zakres realizowanych zadań	Projekt zakłada przystosowanie budynku po Szkole Podstawowej nr 1 na Centrum Aktywności Lokalnej – etap II, w którego zakres wchodzi profesjonalne zaplecze kuchenne, przygotowanie sal pod działalność świetlicy socjoterapeutycznej, wygospodarowanie przestrzeni pod sale w dziennym domu pobytu seniora. Poszczególne zakresy będą prowadzone przez organizacje pozarządowe.
Lokalizacja projektu	ul. 1 Maja 23/25, Żychlin
Szacowana wartość	800.000,00 zł
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru	<p>Liczba obiektów, które uzyskały nowe funkcje w wyniku rewitalizacji – 1</p> <p>Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem – 250</p> <p>Liczba uczestników zajęć w wieku "60+" - 80</p> <p>Liczba osób objętych opieką socjoterapeutyczną - 35</p>

	* * *
	Sprawozdania roczne podmiotów realizujących projekt, Dokumentacja projektowa
Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa	<p>W wyniku narastających problemów społeczno – demograficznych takich jak starzenie się społeczeństwa czy niewydolność wychowawcza wielu rodzin rodzi się potrzeba w mieście stworzenia miejsca, które mogłoby stać się odpowiedzią na wykluczenie społeczne. W jednym miejscu mogłaby swobodnie funkcjonować świetlica środowiskowa z zapleczem kuchennym wraz z dziennym domem pobytu dla osób starszych czy też „Klub Seniora Aster”, który mógłby realizować swoje zamierzenia edukacyjne dla aktywnych seniorów.</p> <p>Celem projektu jest rozwój zdolności adaptacyjnych w kontraktach społecznych i gospodarczych poprzez odpowiedni system opiekuńczy i edukacyjny oraz mobilizację i aktywizację mieszkańców obszarów zdegradowanych</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Cel I Wysoki poziom kapitału społecznego obszaru rewitalizacji</p> <p>I.1 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>I.2 Wspieranie aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>Cel II Rozwinięta sfera przestrzenno-funkcjonalna stwarzająca warunki do ożywienia społecznego</p> <p>II.1 Przywracanie funkcjonalności budynków na obszarze rewitalizacji</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Grupy docelowe: mieszkańcy obszaru rewitalizacji, organizacje pozarządowe działające na obszarze, osoby nieaktywne zawodowo i społecznie, osoby wykluczone społecznie lub zagrożone wykluczeniem społecznym.</p>

Nazwa projektu	3. Modernizacja i termomodernizacja budynku Żychlińskiego Domu Kultury wraz z wykorzystaniem OZE w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Żychlin
Zakres realizowanych zadań	Projekt zakłada termomodernizację budynku wraz z budową instalacji fotowoltaicznej na budynku,

	modernizację sali widowiskowej i pomieszczeń instruktorskich wraz z zakupem niezbędnego wyposażenia w celu stworzenia innowacyjnej oferty kulturalnej.
Lokalizacja projektu	ul. Fabryczna 3, Żychlin
Szacowana wartość	6.300.000,00 zł
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru	<p>Liczba zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej – 1</p> <p>Liczba zmodernizowanych energetycznie obiektów – 1</p> <p>Nowa oferta kulturalna realizowana w zmodernizowanych pomieszczeniach – 1</p> <p>Liczba osób korzystających z oferty kulturalnej w zmodernizowanym obiekcie - 1600</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Sprawozdania roczne instytucji kultury</p>
Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa	<p>Projekt przyczyni się do poprawy infrastruktury budynku, który był zdewastowany i niedostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych, nie pozwalając na wygenerowanie takiej oferty kulturalnej, zaspokajającej potrzeby mieszkańców miasta i gminy. Brak rozwiązań energooszczędnych wysokie koszty eksploatacyjne, ograniczając wydatki na tworzenie nowych produktów kulturalnych. Ponadto na obszarze rewitalizacji występuje zanieczyszczenie powietrza wynikające z dużej emisji CO₂ z budynków należących do gminy (mieszkalne i użyteczności publicznej).</p> <p>Celem projektu jest rozwój infrastruktury kultury, modernizacja pomieszczeń wraz z zakupem wyposażenia niezbędnego do zachowania pełnionych funkcji kulturalnych oraz poprawa efektywności energetycznej budynku wraz z wykorzystaniem OZE.</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Cel I Wysoki poziom kapitału społecznego obszaru rewitalizacji</p> <p>I.1 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>I.3 Pobudzanie i rozwijanie aktywności kulturalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>Cel II Rozwinięta sfera przestrzenno-funkcjonalna stwarzająca warunki do ożywienia społecznego</p> <p>II.1 Przywracanie funkcjonalności budynków na obszarze rewitalizacji</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Grupy docelowe: mieszkańcy obszaru rewitalizacji i gminy,</p>

	osoby nieaktywne zawodowo i społecznie, osoby wykluczone społecznie lub zagrożone wykluczeniem społecznym.
--	--

Nazwa projektu	4. Rewitalizacja Parku Miejskiego przy Żychlińskim Domu Kultury wraz z utworzeniem ścieżki edukacyjnej dla dzieci „Nudzimisie i my” w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Żychlin, Wydawnictwo Skrzat Stanisław Porębski
Zakres realizowanych zadań	W projekcie założono rewitalizację parku miejskiego, budowę obiektów małej architektury, utworzenie ścieżki edukacyjnej dla najmłodszych mieszkańców wraz z wydaniem żychlińskiej gry planszowej jako wartości dodanej realizowanego projektu.
Lokalizacja projektu	ul. Fabryczna 3, Żychlin (dz. ewid. 962/5)
Szacowana wartość	800.000,00 zł
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru	Powierzchnia zrewitalizowanego obszaru – 1,748 ha Liczba osób korzystających ze ścieżki edukacyjnej – 500 os./rok * * * Protokoły odbioru Dokumentacja projektowa
Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa	Utworzenie na bazie wydanych książek ścieżki edukacyjnej połączonej ze spotkaniami z autorem książek przyczynią się do poprawy wizerunku miasta. Zwiększy uczestnictwo dzieci i młodzieży w kulturze, wpajając w nie „nawyk” korzystania z atrakcji kulturalnych. Inwestycja poprawi także funkcjonalność parku, który jest zaniedbany i niewykorzystywany przez mieszkańców. * * * Cel I Wysoki poziom kapitału społecznego obszaru rewitalizacji I.3 Pobudzanie i rozwijanie aktywności kulturalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji Cel II Rozwinięta sfera przestrzenno-funkcjonalna stwarzająca warunki do ożywienia społecznego II.2 Przystosowane do potrzeb mieszkańców tereny zielone * * * Grupy docelowe: mieszkańcy obszaru rewitalizacji i gminy, dzieci i młodzież.

Nazwa projektu	5. Modernizacja Parku Miejskiego przy ulicy Barlickiego w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Żychlin
Zakres realizowanych zadań	W projekcie przewidziano: modernizację alejek, stworzenie małej sceny koncertowej dla wyznaczenia miejsca na koncerty na stałe wkomponowanego w przestrzeń miejską, stworzenie ogólnodostępnej zewnętrznej siłowni wraz z modernizacją istniejącego planu zabaw, monitoringu, zabezpieczenie energetyczne pod przyszłe koncerty, montaż obiektów małej architektury, tj. ławki, kosze na śmieci itp.
Lokalizacja projektu	park miejski przy ul. Barlickiego 4, Żychlin (dz. ewid. 218/1)
Szacowana wartość	1.500.000,00 zł
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru	Liczba zrewitalizowanych przestrzeni – 1 Powierzchnia zrewitalizowanych przestrzeni – 1,9680 ha * * * Protokoły odbioru Faktury zakupu
Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa	Głównym celem projektu jest poprawa jakości przestrzeni publicznej dla mieszkańców obszaru rewitalizacji i miasta oraz turystów poprzez stworzenie kompleksowego i nowoczesnego miejsca do rekreacji i wypoczynku. Wpłynie na poprawę funkcjonalną – przestrzenną tkanki miejskiej. Do tej pory brakowało na obszarze rewitalizacji miejsca przeznaczonego pod kameralne koncerty spowodował, co spowodowało brak tego rodzaju oferty kulturalnej. Niezagospodarowanie przestrzeni publicznych wiąże się z ich niefunkcjonalnością. Uchodziły one również za miejsca niebezpieczne, w których spożywano alkohol. Rewaloryzacja terenów zielonych i nadanie nowych funkcji podniesie funkcjonalność i dostępność usług w rewitalizowanej przestrzeni miejskiej. Ponadto przeniesienie oferty kulturalnej w miejsca ogólnodostępne zwiększy zainteresowanie mieszkańców obszaru rewitalizacji tego rodzaju formą spędzania czasu wolnego. * * * Cel I Wysoki poziom kapitału społecznego obszaru rewitalizacji I.3 Pobudzanie i rozwijanie aktywności kulturalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji

	<p>Cel II Rozwinięta sfera przestrzenno-funkcjonalna stwarzająca warunki do ożywienia społecznego</p> <p>II.2 Przystosowane do potrzeb mieszkańców tereny zielone</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Grupy docelowe: mieszkańcy obszaru rewitalizacji i gminy, dzieci i młodzież, seniorzy, przyjezdni.</p>
--	--

Nazwa projektu	6. Kompleksowa rewitalizacja obszaru synagogi w Żychlinie wraz z nadaniem nowych funkcji społeczno-gospodarczych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Żychlin
Zakres realizowanych zadań	W projekcie zaplanowano: - modernizację nawierzchni ulic Żłotej i Zdrojowej, - rewitalizację i zagospodarowanie przestrzeni wokół.
Lokalizacja projektu	ul. Zdrojowa 6, Żychlin
Szacowana wartość	3.500.000,00 zł
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru	<p>Liczba zrewitalizowanych obiektów – 1</p> <p>Powierzchnia poddana rewitalizacji – 765 m²</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Protokoły odbioru</p> <p>Umowa z wykonawcą robót</p> <p>Dokumentacja techniczna/Koncepcja zagospodarowania terenu</p>
Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa	<p>Zły stan budynku dawnej synagogi wraz z infrastrukturą towarzyszącą w śródmiejskiej przestrzeni publicznej generuje dodatkowe problemy, takie jak gromadzenie się osób spożywających alkohol, dzikie wysypiska śmieci (stanowiące duży problem na obszarze rewitalizacji), brak ładu przestrzennego. Działania należy podjąć w celu przywrócenia wartości dziedzictwa kulturalnego, co dodatkowo wynika z decyzji konserwatora zabytków. Zrewitalizowana przestrzeń synagogi pełnić będzie funkcje kulturalne, wykorzystywana będzie do organizacji wystaw i prezentację wizualizacji związanych z historią miasta.</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Cel I Wysoki poziom kapitału społecznego obszaru rewitalizacji</p>

	<p>I.3 Pobudzanie i rozwijanie aktywności kulturalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>Cel II Rozwinięta sfera przestrzenno-funkcjonalna stwarzająca warunki do ożywienia społecznego</p> <p>II.1 Przywracanie funkcjonalności budynków na obszarze rewitalizacji</p> <p>II.2 Przystosowane do potrzeb mieszkańców tereny zielone</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Grupy docelowe: mieszkańcy obszaru rewitalizacji i gminy, dzieci i młodzież, seniorzy.</p>
--	--

Nazwa projektu	7. Rewaloryzacja i adaptacja zabytkowego zespołu dworsko-parkowego Orsettich na realizację celów statutowych Fundacji Dworu Dobrzelin
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Fundacja Dworu Dobrzelin
Zakres realizowanych zadań	<p>Planowana jest częściowa przebudowa pałacu, która obejmie takie prace, jak: dostosowanie do możliwości korzystania z obiektu przez osoby niepełnosprawne (montaż windy, budowa sanitariatów uwzględniających te wymogi) oraz budowę nowych schodów, pogłębienie piwnicy i jej adaptację do celów rekreacyjno - rehabilitacyjnych. Na parterze planowane są prace dostosowujące na potrzeby utworzenia stałej ekspozycji w salach tematycznych - kolumnowej, kominkowej i bilardowej oraz pomieszczeniach kuchni wraz z kaflowym piecem chlebowym i jadalnią. Na pierwszym piętrze planowane są prace mające na celu utworzenie 8 pokoi gościnnych, które również będą pełniły funkcję sal ekspozycyjnych podczas braku gości. Planowane jest również stworzenie możliwości wirtualnego zwiedzania stałej ekspozycji w czasie rzeczywistym. W jednym z pokoi gościnnych na pierwszym piętrze zostanie wyeksponowana drewniana konstrukcja więźby dachowej pochodząca z 1. poł. XIX wieku.</p> <p>Projekt zakłada także: wykonanie 2 bram wjazdowych, odtworzenie ogrodzenia murowanego i wykonanie ogrodzenia z siatki, zakup i montaż systemu monitoringu, montaż latarni słupowych, zakup i montaż ławek parkowych oraz koszy na śmieci, wykonanie dróg i ścieżek żwirowych, utwardzenie brzegu strumienia, wykonanie nasadzeń uzupełniających i prac pielęgnacyjnych, budowa 2</p>

	altan, 2 fontann i pergoli, odbudowa kortu do tenisa wraz z ogrodzeniem,
Lokalizacja projektu	ul. Władysława Jagiełły 82/84, Żychlin
Szacowana wartość	6.000.000,00 zł
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru	<p>Liczba zrewitalizowanych obiektów – 1 Powierzchnia zmodernizowanych pomieszczeń – 900 m² Powierzchnia zrewitalizowana – 64970 m²</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Protokoły odbioru Dokumentacja projektowa Faktury zakupu</p>
Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa	<p>Zły stan obiektu, w skład którego wchodzi XIX-wieczny park wraz ze stawem i zabytkowym dworem, wymaga podjęcia niezwłocznych działań w zakresie zachowania i odtworzenia historycznej substancji architektonicznej. Jednocześnie obiektowi zostaną nadane nowe funkcje kulturalne i edukacyjne. Podejmowane przez Fundację od 2015 r. inicjatywy (np. cykliczna impreza plenerowa „Wianki Dworskie”, inscenizacje) związane były z potrzebą tworzenia odpowiednich warunków w celu rozwiązania problemów społecznych występujących w gminie Żychlin. W zmodernizowanej przestrzeni zaplanowano organizację imprez skierowanych do różnych grup odbiorców, m.in. wieczorki taneczne i spotkania dla seniorów, klub bilardowy dla młodzieży, a także stałe ekspozycje historyczne dotyczące obiektu i całego regionu, warsztaty garncarskie, wystawy rzeźbiarskie i malarskie dla wszystkich zainteresowanych, niezależnie od wieku. Przywrócenie obiektowi funkcji kulturotwórczej, zaktywizuje społecznie i zawodowo okolicznych mieszkańców obszaru rewitalizacji, także tych wykluczonych, oraz wzmocni działania kolektywne. Pozwoli na odbudowę samooceny i podtrzymywanie umiejętności uczestnictwa w życiu społecznym, w powrocie do pełnienia ról społecznych w miejscu zamieszkania, pobytu lub pracy. Kompleksowa odnowa zaniedbanego terenu wpłynie na wzrost atrakcyjności przestrzennej otoczenia oraz zniweluje wzrost niepożądanych zjawisk społecznych. Przestrzeń zyska dodatkowe walory użytkowe, estetyczne, a także elementy interaktywne (np. ścieżki edukacyjne w parku).</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Cel I Wysoki poziom kapitału społecznego obszaru</p>

	rewitalizacji I.3 Pobudzanie i rozwijanie aktywności kulturalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji Cel II Rozwinięta sfera przestrzenno-funkcjonalna stwarzająca warunki do ożywienia społecznego II.1 Przywracanie funkcjonalności budynków na obszarze rewitalizacji II.2 Przystosowane do potrzeb mieszkańców tereny zielone * * * Grupy docelowe: mieszkańcy obszaru rewitalizacji i gminy, dzieci i młodzież, seniorzy.
--	--

Nazwa projektu	8. Aktywna integracja osób nieaktywnych zawodowo oraz innych grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Zakres realizowanych zadań	W ramach projektu realizowane będą: warsztaty z psychologiem, warsztaty z doradcą zawodowym, szkolenia zawodowe i staże zawodowe.
Lokalizacja projektu	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, ul. Barlickiego 15a, Żychlin
Szacowana wartość	650.000,00 zł
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru	Liczba osób objętych kontraktami społecznymi – 80 Liczba osób objętych wsparciem psychologa/asystenta rodziny – 80 Liczba osób zdobywających kwalifikacje zawodowe – 50 Liczba osób, które podniosły swoje kompetencje społeczne lub/i kwalifikacje zawodowe - 30 * * * Sprawozdania i raporty pracowników socjalnych realizujących narzędzia aktywnej integracji
Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa	W związku z tym, iż większość podopiecznych ośrodka pomocy społecznej wsparcie systemowe traktuje jako sposób utrzymania, to zasadne jest podjęcie działań aktywizacyjnych, w wyniku których osoby bierne zawodowo mogły stać się osobami aktywnymi. Jest to szczególnie istotne z powodu zdiagnozowanego na obszarze rewitalizacji wysokiego poziomu uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej, a także bezrobocia (w tym długotrwałego). * * *

	<p>Cel I Wysoki poziom kapitału społecznego obszaru rewitalizacji</p> <p>I.1 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Grupy docelowe: mieszkańcy obszaru rewitalizacji i gminy, osoby korzystające z pomocy społecznej, osoby bezrobotne.</p>
--	---

4.4 Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Na liście uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych znalazło się 10 działań. W dużej mierze są to projekty poprawiające stan infrastruktury technicznej (w tym drogowej), budynków (w zakresie estetyki, stanu technicznego i efektywności energetycznej), zagospodarowanie przestrzeni między budynkami, projekty miękkie odpowiadające na potrzeby seniorów i rodzin z różnymi dysfunkcjami oraz historyczne. Zostały pogrupowane w 3 obszary tematyczne: Infrastruktura i budynki, Przestrzeń publiczna oraz Aktywność społeczna i kultura. Wszystkie pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne znajdują się na wyznaczonym obszarze do rewitalizacji.

Nazwa projektu	1. Modernizacja Placu Wolności wraz z ulicą Przeskok w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Żychlin
Obszar tematyczny	Infrastruktura i budynki, Przestrzeń publiczna
Charakterystyka przedsięwzięcia	<p>Zakres działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> - renowacja nasadzeń na terenie zielonym, - budowa obiektów małej architektury, - remont ciągów pieszych, - budowa oświetlenia parkowego, - remont nawierzchni drogi, - budowa miejsc parkingowych, - utworzenie miejsca upamiętniającego historię Ochotniczej Straży Pożarnej w Żychlinie.
Cele, które realizuje przedsięwzięcie	<p>Plac Wolności oraz ulica Przeskok położone są w centrum miasta, na obszarze rewitalizacji, niestety negatywnie wpływają na jego wizerunek. Jednocześnie przestrzeń nie jest funkcjonalna: brakuje miejsc parkingowych, stan dróg i chodników utrudnia poruszanie się, skwer przy pl. Wolności jest nieoświetlony i niezagospodarowany. Budowa miejsc parkingowych pozwoli także poprawić możliwość dotarcia na cotygodniowy bazar, który jest organizowanych w tej okolicy.</p> <p style="text-align: center;">* * *</p>

	Cel II Rozwinięta sfera przestrzenno-funkcjonalna stwarzająca warunki do ożywienia społecznego II.3 Poprawa stanu i poziomu wyposażenia w infrastrukturę techniczną na obszarze rewitalizacji
--	--

Nazwa projektu	2. Modernizacja ulicy Ściegiennego w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Żychlin
Obszar tematyczny	Infrastruktura i budynki
Charakterystyka przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie obejmuje: - remont drogi 200 mb, - remont chodnika 400 mb, - wymiana 4 opraw oświetlenia ulicznego, - budowa miejsc parkingowych i zmiana organizacji ruchu przy budynku Ochotniczej Straży Pożarnej, namalowanie linii, oznakowanie
Cele, które realizuje przedsięwzięcie	Ulica Ściegiennego jest ulicą prowadzącą do centrum miasta, w tym do instytucji publicznych i części staromiejskiej, położoną w obszarze rewitalizacji. Jednocześnie przestrzeń nie jest funkcjonalna: brakuje miejsc parkingowych, co jest szczególnie uciążliwe w dni targowe, stan dróg utrudnia poruszanie się, natomiast znajdująca się przy skrzyżowaniu ul. Ściegiennego i 3 Maja Ochotnicza Straż Pożarna ma trudności w bezpiecznym wyjeździe z jednostki i włączeniu się do ruchu. * * * Cel II Rozwinięta sfera przestrzenno-funkcjonalna stwarzająca warunki do ożywienia społecznego II.3 Poprawa stanu i poziomu wyposażenia w infrastrukturę techniczną na obszarze rewitalizacji

Nazwa projektu	3. Rewitalizacja ulicy Narutowicza wraz z modernizacją kamienic komunalnych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Żychlin
Obszar tematyczny	Infrastruktura i budynki
Charakterystyka przedsięwzięcia	Projekt składa się z następujących elementów: remont sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej, skablowanie linii energetycznej, remont kanalizacji deszczowej, nawierzchni drogi, oświetlenia ulicznego, chodników, termomodernizacja

	budynków przy ul. Narutowicza o numerach 3, 4, 42, 43, 59.
Cele, które realizuje przedsięwzięcie	<p>Projekt zakłada remont głównej ulicy miasta, stanowiącej oś obszaru rewitalizacji, wzdłuż której skupiają się usługi i małe obiekty handlowe. Doprowadzi on do poprawy infrastruktury technicznej znajdującej się na tym często uczęszczanym szlaku komunikacyjnym. Projekt przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz przyjezdnych. Odnowienie głównej ulicy miasta będzie miało także pozytywny wpływ na rozwój obiektów handlowo-usługowych, co przyczyni się do wzrostu zatrudnienia w tych branżach.</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Cel II Rozwinięta sfera przestrzenno-funkcjonalna stwarzająca warunki do ożywienia społecznego II.3 Poprawa stanu i poziomu wyposażenia w infrastrukturę techniczną na obszarze rewitalizacji</p>

Nazwa projektu	4. Budowa parkingu wraz z zagospodarowaniem skweru przy ulicy Narutowicza w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Żychlin
Obszar tematyczny	Infrastruktura i budynki, Przestrzeń publiczna
Charakterystyka przedsięwzięcia	Projekt dotyczy budowy miejsc parkingowych przy ul. Narutowicza wraz z zagospodarowaniem skweru na działce ewidencyjnej nr 792/2 przez nasadzenia zieleni, montaż małej architektury (8 ławek i 8 koszy na śmieci), remont ciągów pieszych, wymianę 5 opraw oświetlenia ulicznego.
Cele, które realizuje przedsięwzięcie	<p>Brak parkingu przy ul. Narutowicza, wchodzącej w skład obszaru rewitalizacji, powoduje utrudnienia w ruchu, ponieważ nie można swobodnie przejechać ani zatrzymać się przy punktach handlowo-usługowych znajdujących się wzdłuż ulicy. Brak kompleksowego rozwiązania natłoku komunikacyjnego powoduje dużą liczbę wypadków i kolizji. Zagospodarowany skwer stanie się atrakcyjnym miejscem do wypoczynku np. dla seniorów z obszaru rewitalizacji albo osób przyjeżdżających do miasta.</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Cel II Rozwinięta sfera przestrzenno-funkcjonalna stwarzająca warunki do ożywienia społecznego II.3 Poprawa stanu i poziomu wyposażenia w infrastrukturę techniczną na obszarze rewitalizacji</p>

Nazwa projektu	5. Renowacja zasobu mieszkaniowego oraz rewitalizacja terenu Spółdzielni Mieszkaniowej „Wspólny Dom”
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Wspólny Dom”
Obszar tematyczny	Infrastruktura i budynki, Przestrzeń publiczna
Charakterystyka przedsięwzięcia	<p>Zakres działań obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - termomodernizację budynków wielorodzinnych przy ul. Narutowicza; - remont budynków, w szczególności remont dachów i stropodachów, - wymianę stolarki okiennej, - modernizację ciągów pieszych, dróg wewnętrznych i parkingów, - remont klatek schodowych, - budowę obiektów małej architektury, - rewitalizację zieleni, - malowanie elewacji budynków. <p>Dotyczy budynków zlokalizowanych przy ul. Narutowicza 71, 71/I, 73, 75, 79, 81, 83, 85, 85A, 85B, 85C, 85D, 85E - w obszarze rewitalizacji.</p>
Cele, które realizuje przedsięwzięcie	<p>Nadrzędnym celem przedsięwzięcia jest poprawa jakości i warunków życia mieszkańców m.in. poprzez dostosowanie warunków życiowych i mieszkaniowych społeczeństwa lokalnego do współczesnych standardów. Budynki, które mają zostać zmodernizowane w ramach niniejszego zadania znajdują się w złym stanie technicznym, posiadają indywidualne źródła ciepła przyczyniające się do zwiększania problemu niskiej emisji (wysoki poziom emisji CO₂ na obszarze rewitalizacji), a ich najbliższe otoczenie wymaga lepszego zagospodarowania.</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Cel II Rozwinięta sfera przestrzenno-funkcjonalna stwarzająca do ożywienia społecznego</p> <p>II.1 Przywracanie funkcjonalności budynków na obszarze rewitalizacji</p> <p>II.2 Przystosowane do potrzeb mieszkańców tereny zielone</p>

Nazwa projektu	6. Rewitalizacja podwórek w ramach działań społecznych – "Słoneczne podwórka" w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Samorządowy Zakład Budżetowy
Obszar tematyczny	Przestrzeń publiczna
Charakterystyka przedsięwzięcia	W ramach projektu wyremontowane zostaną 4 podwórka między budynkami komunalnymi przy Pl. 29-go Listopada, Pl. Wolności i ul. 1-go Maja w Żychlinie. Zostanie na nich zagospodarowana sąsiedzka przestrzeń poprzez wykonanie nowych nasadzeń, rozebranie pozostałości zniszczonych komórek zagrażających życiu, zamontowanie obiektów małej architektury, tj. ławek, koszy na śmieci, piaskownic, bujaków - według potrzeb składanych przez mieszkańców budynków.
Cele, które realizuje przedsięwzięcie	Otoczenie budynków przy Pl. 29-go Listopada ma bardzo niski standard – zarówno pod względem estetyki, jak i funkcjonalności. Jest zaniedbane, brakuje tam miejsca do wypoczynku mieszkańców czy zabaw dla dzieci. Zagospodarowanie tego terenu podniesie jego walory z punktu widzenia mieszkańców, a jednocześnie wpłynie pozytywnie na wizerunek centralnej części miasta o znaczeniu historycznym i tej części obszaru rewitalizacji. * * * Cel II Rozwinięta sfera przestrzenno-funkcjonalna stwarzająca warunki do ożywienia społecznego II.2 Przystosowane do potrzeb mieszkańców tereny zielone II.3 Poprawa stanu i poziomu wyposażenia w infrastrukturę techniczną na obszarze rewitalizacji

Nazwa projektu	7. Termomodernizacja budynków zasobów komunalnych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Żychlin
Obszar tematyczny	Infrastruktura i budynki
Charakterystyka przedsięwzięcia	Zakres prac termomodernizacyjnych obejmuje: docieplenie ścian zewnętrznych, docieplenie stropodachów, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, wymianę rynien i rur spustowych, wymianę daszków poliwęglanowych w miejscach ich występowania, remont schodów zewnętrznych, wykonanie opasek wokół budynków, wymianę pokrycia dachowego na blachodachówkę, malowanie korytarzy i klatek schodowych. Prace wykonane zostaną na

	budynkach komunalnych przy Placu 29 Listopada (nr. 2-11, 14, 13, 15, 16, 17), ul. 1 Maja (nr. 1-13, 17, 19, 16, 18, 20, 22, 24), ul. Łukasińskiego 5, ul. Kilińskiego (nr. 7, 14, 20), ul. Młyńskiej 7, ul. Zdrojowej 11, położonych na obszarze rewitalizacji.
Cele, które realizuje przedsięwzięcie	<p>Celem bezpośrednim projektu jest poprawa efektywności energetycznej budynków wchodzących w skład zasobu komunalnego, w tym zmniejszenie strat ciepła i zapotrzebowania na energię budynków. Wynika to z faktu bardzo wysokiej emisji dwutlenku węgla zdiagnozowanej na obszarze rewitalizacji. Ponadto dodatkowym celem jest poprawa stanu technicznego i estetyki budynków, które wchodzą w skład staromiejskiej tkanki miejskiej.</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Cel II Rozwinięta sfera przestrzenno-funkcjonalna stwarzająca warunki do rozwoju społeczności lokalnej II.2 Przystosowane do potrzeb mieszkańców tereny zielone II.3 Poprawa stanu i poziomu wyposażenia w infrastrukturę techniczną na obszarze rewitalizacji</p>

Nazwa projektu	8. Klub Seniora „ASTER”
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koło Miejskie w Żychlinie
Obszar tematyczny	Aktywność społeczna i kultura
Charakterystyka przedsięwzięcia	<p>Klub Seniora mieścić się będzie w budynku po Szkole Podstawowej 1 (w związku ze zmianą siedziby placówki), na obszarze rewitalizacji. Klub stałby się miejscem spotkań seniorów, organizacji wykładów czy warsztatów. W okresie jesienno-zimowym Klub działać będzie 4 razy w tygodniu przez około 3-4 godziny, a w okresie wiosenno-letnim – 2 razy w tygodniu. Członkowie Koła Miejskiego PZERI będą w siedzibie Klubu realizować zadania organizacji, pełniąc dyżury raz w tygodniu po około 2 godziny. W tym czasie załatwiane będą sprawy dotyczące wycieczek, organizowanych imprez itp. Pomieszczenie wykorzystywane na potrzeby działalności Klubu zostanie wyposażone w szafę do przechowywania dokumentacji, tablicę informacyjną, stoły i krzesła, telewizor, zestaw nagłaśniający z mikrofonem oraz sprzęt do odtwarzania muzyki. Seniorzy chcą się zaangażować w proces przygotowania pomieszczeń do użytku, tj. malowanie, sprzątanie, gromadzenie zastawy stołowej itp.</p>

<p>Cele, które realizuje przedsięwzięcie</p>	<p>Projekt ma na celu stworzenie przestrzeni oferującej atrakcyjną ofertę spędzania czasu wolnego dla seniorów. Korzystać z niej będą przede wszystkim mieszkańcy obszaru rewitalizacji, bowiem stwierdzono na nim wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym, jednak projekt nie wyklucza udziału także osób mieszkających poza obszarem. Utworzenie Klubu Seniora pozwoli zwiększyć zaangażowanie mieszkańców w życie społeczne, zintegrować ich, przezwyciężyć samotność oraz znaleźć wsparcie w rozwiązywaniu codziennych problemów. Zaangażowanie seniorów w proces przygotowania pomieszczeń do użytkowania sprawi, że poczują się potrzebni.</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Cel I Wysoki poziom kapitału społecznego obszaru rewitalizacji</p> <p>I.1 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>I.2 Wspieranie aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>Cel II Rozwinięta sfera przestrzenno-funkcjonalna stwarzająca warunki do ożywienia społecznego</p> <p>II.1 Przywracanie funkcjonalności budynków na obszarze rewitalizacji</p>
---	---

<p>Nazwa projektu</p>	<p>9. Sala wystawowa Towarzystwa Miłośników Historii Żychlina</p>
<p>Podmiot(-y) realizujący(-e)</p>	<p>Towarzystwo Miłośników Historii Żychlina</p>
<p>Obszar tematyczny</p>	<p>Aktywność społeczna i kultura</p>
<p>Charakterystyka przedsięwzięcia</p>	<p>Założeniem projektu jest stworzenie sali wystawowej w budynku po Szkole Podstawowej nr 1, zlokalizowanym na obszarze rewitalizacji. Wystawy (o charakterze czasowym) prezentowałyby dorobek i historię miasta i gminy. Ponadto w sali organizowane będą spotkania, odczyty i sesje naukowe. Na potrzeby tych działań zostaną zakupione gabloty i tablice, a także urządzenia audiowizualne – laptop i rzutnik z ekranem.</p>
<p>Cele, które realizuje przedsięwzięcie</p>	<p>Miasto i gmina Żychlin nie posiadają muzeum, w którym gromadzone i eksponowane byłyby pamiątki z przeszłości. Wystawy są obecnie organizowane w Żychlińskim Domu Kultury, jednak ze względu na brak wyznaczonych pod ten cel pomieszczeń, trwają one bardzo krótko i nie pozwalają na</p>

	<p>obejrzenie ich wszystkim zainteresowanym. Oferta sali wystawowej będzie szeroko dostępna, gdyż nie będą pobierane opłaty za korzystanie z niej. Pozwoli to na włączenie w życie kulturalne osób ubogich, bezrobotnych, wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Cel I Wysoki poziom kapitału społecznego obszaru rewitalizacji</p> <p>I.1 Pobudzanie i rozwijanie aktywności kulturalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>Cel II Rozwinięta sfera przestrzenno-funkcjonalna stwarzająca warunki do ożywienia społecznego</p> <p>II.1 Przywracanie funkcjonalności budynków na obszarze rewitalizacji</p>
--	---

Nazwa projektu	10. Grupa Wsparcia „POMOST”
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żychlinie, Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapeutyczny w Żychlinie, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Żychlin
Obszar tematyczny	Aktywność społeczna i kultura
Charakterystyka przedsięwzięcia	Grupa Wsparcia prowadzi będzie różne inicjatywy, jak świetlica, zajęcia ze specjalistami, warsztaty, dyskusje, zajęcia edukacyjne i rekreacyjne.
Cele, które realizuje przedsięwzięcie	<p>Grupa Wsparcia obejmować ma dzieci i młodzież oraz rodziców z obszaru rewitalizacji, w szczególności z rodzin ubogich i dysfunkcyjnych – łącznie 20 rodzin. Planowane działania służyć będą wyrównywaniu szans i przyczyniać się będą do rozwoju tej grupy osób na płaszczyźnie psychologiczno-emocjonalnej, edukacyjnej, kulturalnej oraz społecznej. Przekazanie nowych wzorców zachowań i wykształcenie pożądaných społecznie umiejętności pozwoli na zmniejszenie prawdopodobieństwa odtwarzania negatywnych wzorców środowiska dysfunkcyjnego w przyszłości. Oferta zajęć dodatkowych da dzieciom szansę na rozwój ich zainteresowań, jednocześnie pozwoli na zapewnienie im prawidłowego rozwoju społecznego. Działalność świetlicy pozwala także wzmocnić więzi społeczne w rodzinach. Projekt realizowany będzie m.in. w pomieszczeniach parafii, na obszarze rewitalizacji.</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Cel I Wysoki poziom kapitału społecznego obszaru rewitalizacji</p>

	I.1 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru rewitalizacji I.2 Wspieranie aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji I.3 Pobudzanie i rozwijanie aktywności kulturalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji
--	--

4.5 Komplementarność projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W nowym programowaniu podkreśla się konieczność integracji realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz zapewnienia ich kompleksowości. Przepisy nakazują, aby zadania były spójne i nie powodowały "rozgraniczenia" rewitalizacji na osobne sfery społeczne, gospodarcze, itd., ale aby one wzajemnie się uzupełniały. Zagwarantowaniu tego służą mechanizmy komplementarności, o których mowa bardzo szczegółowo w Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

Tab. 31 Rodzaje komplementarności przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Rodzaj komplementarności	Charakterystyka
Przestrzenna	Projekty realizowane w ramach rewitalizacji muszą oddziaływać na obszar rewitalizacji, nawet jeśli w wyjątkowych przypadkach realizowane są poza nim. Nie można doprowadzić do sytuacji, w której nastąpi rozprzestrzenienie się jakiegoś problemu poza obszar rewitalizacji.
Probleмова	Realizowane w ramach procesów rewitalizacyjnych projekty powinny się przenikać i wzajemnie uzupełniać. Komplementarność ta wymaga koordynacji na wyższym poziomie, przy uwzględnieniu strategicznych decyzji wynikających często z innych dokumentów, a odnoszących się również do obszaru rewitalizacji.
Proceduralno-institutionalna	Służy stworzeniu spójnego systemu realizacji, rozumianego jako połączenie sprawnych procedur oraz podmiotów odpowiedzialnych za wdrażanie konkretnych projektów.
Międzyokresowa	Odnosi się do spójności przedsięwzięć wdrażanych w poprzednim programowaniu, a tych projektowanych obecnie.
Źródeł finansowania	Oznacza łączenie różnych rodzajów środków do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

W niniejszym dokumencie uwzględniona została **komplementarność przestrzenna**, bowiem wszystkie projekty realizowane są na obszarze rewitalizacji, aby mogły silniej oddziaływać na tutejszych mieszkańców oraz rozwiązywać realne problemy tego obszaru. Mimo to jednak uwzględniono, że w wielu projektach - aby wzmacniać realizację celu odnoszącego się do spójności społecznej - muszą brać udział osoby spoza obszaru rewitalizacji. Nie można bowiem dopuścić do rozprzestrzeniania się zjawiska wykluczenia społecznego i pogłębiania go przez działania rewitalizacyjne. Dodatkowo oczywiście część przedsięwzięć, jak rewitalizacja parków, zagospodarowanie przestrzeni czy modernizacja i dostosowanie budynków do pełnienia nowych funkcji pozwala na przygotowanie atrakcyjnej infrastruktury.

Realizacja tak określonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych gwarantuje też zapewnienie **komplementarności problemowej**. Duża część projektów infrastrukturalnych przełoży się na rozwiązywanie problemów społecznych i włączanie w życie społeczne obszaru rewitalizacji i gminy osób do tej pory wykluczanych czy marginalizowanych. Modernizacja budynków przyczyni się do utworzenia miejsc, w których swoją działalność, ukierunkowaną na rozwój społeczności lokalnej (ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców obszaru rewitalizacji) prowadzić będą organizacje pozarządowe. Modernizacja budynku Żychlińskiego Domu Kultury umożliwi rozwój oferty kulturalnej gminy. Remont domu katolickiego pozwoli parafii realizować jej zadania związane ze wsparciem dla osób i rodzin z dysfunkcjami. Przekształcenie pomieszczeń w budynku użytkowanym dotychczas przez szkołę podstawową pozwoli na wydzielenie kolejnych przestrzeni do realizacji projektów społecznych. Jednocześnie duża część tych projektów odnosi się do obiektów zabytkowych, podnosząc wartość historyczną i kulturową obszaru rewitalizacji, a także przyczyniając się do budowy tożsamości lokalnej. Poprawa stanu infrastruktury drogowej oraz wodno-kanalizacyjnej przełoży się pozytywnie na warunki życia mieszkańców obszaru rewitalizacji i - w pierwszym przypadku - na dostępność obszaru.

Jednocześnie projekty o charakterze inwestycyjnym w połączeniu z projektami miękkimi, skoncentrowanymi na aktywizacji i integracji społeczno-zawodowej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem sprawią, że nastąpi tzw. efekt dźwigni. Podjęte działania stanowiąc będą impuls do rozwoju lokalnej społeczności, zwiększenia aktywności mieszkańców obszaru rewitalizacji, zaangażowania, a przede wszystkim

stanowić mogą motywację dla ich samorozwoju i pracy nad poprawą własnej sytuacji życiowej.

Tab. 32 Matryca komplementarności projektów w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji.

		Podstawowe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne							Uzupelniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne												
Cele rewitalizacji		Utworzenie w budynku przy ul. Barlickiego 4 Centrum Aktywności Lokalnej w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	Przystosowanie budynku po Szkole Podstawowej Nr 1 na Centrum Aktywności Lokalnej – etap II w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	Modernizacja i termomodernizacja budynku Żychlińskiego Domu Kultury wraz z wykorzystaniem OZE w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	Rewitalizacja Parku Miejskiego przy Żychlińskim Domu Kultury wraz z utworzeniem ścieżki edukacyjnej dla dzieci „Nudzimisie i my” w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	Modernizacja Parku Miejskiego przy ulicy Barlickiego w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	Kompleksowa rewitalizacja obszaru synagogi w Żychlinie wraz z nadaniem nowych funkcji społeczno-gospodarczych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	Rewaloryzacja i adaptacja zabytkowego zespołu dworsko-parkowego Orsettich na realizację celów statutowych Fundacji Dworu Dobrzelin	Aktywna integracja osób nieaktywnych zawodowo oraz innych grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym	Modernizacja Placu Wolności wraz z ulicą Przeskok w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	Modernizacja ulicy Ściegiennego w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	Rewitalizacja ulicy Narutowicza wraz z modernizacją kamienic komunalnych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	Budowa parkingu wraz z zagospodarowaniem skweru przy ulicy Narutowicza w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	Renowacja zasobu mieszkaniowego oraz rewitalizacja terenu Spółdzielni Mieszkaniowej „Wspólny Dom”	Rewitalizacja podwórek w ramach działań społecznych – „Słoneczne podwórka” w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	Termomodernizacja budynków zasobów komunalnych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	Klub Seniora „ASTER”	Sala wystawowa Towarzystwa Miłośników Historii Żychlina	Grupa Wsparcia „POMOST”		
	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru rewitalizacji																				
	Wspieranie aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji																				
	Pobudzanie i rozwijanie aktywności kulturalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji																				
	Przywracanie funkcjonalności budynków na obszarze rewitalizacji																				
	Przystosowane do potrzeb mieszkańców tereny zielone																				
	Poprawa stanu i poziomu wyposażenia w infrastrukturę techniczną na obszarze rewitalizacji																				

Źródło: opracowanie własne.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna opiera się na fakcie współpracy różnego rodzaju podmiotów w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Podmiotem koordynującym cały proces rewitalizacji jest Urząd Gminy w Żychlinie. Część projektów wpisanych do Programu Rewitalizacji to propozycje zgłoszone przez podmioty niezależne od Gminy, tj. organizacje pozarządowe z obszaru rewitalizacji. W niektórych założono również współpracę gminy (realizującej projekt samodzielnie lub reprezentowanej przez gminne jednostki organizacyjne) z organizacjami pozarządowymi lub jednostkami prowadzonymi przez powiat. Na etapie realizacji konkretnych projektów zostaną w związku z tym opracowane procedury pozwalające na podział zadań i obowiązków umożliwiające osiągnięcie najlepszych rezultatów.

Komplementarność międzyokresowa wynika ze zgodności niniejszego dokumentu z poprzednio funkcjonującym w gminie Lokalnym Programem Rewitalizacji Miasta Żychlin na lata 2015-2022. W ramach diagnozy wykonywanej na potrzeby tamtego opracowania stwierdzono m.in. zły stan infrastruktury drogowej przyczyniający się do zwiększonego hałasu komunikacyjnego, dekapitalizacja zabudowy mieszkaniowej, niezadowalający stan terenów zielonych, niska wydajność energetyczna budynków, dekapitalizacja małej architektury w mieście, niewystarczająca liczba parkingów, niebezpieczne przestrzenie publiczne, niska jakość przestrzeni sąsiedzkiej, występowanie patologii społecznych, dużą liczbę osób/rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, starzenie się społeczeństwa. Również w przypadku niniejszego dokumentu przeprowadzono diagnozę, korzystając z aktualnych danych i w odniesieniu do obecnie obowiązujących wytycznych w zakresie rewitalizacji, w rezultacie czego potwierdzono większość z tych problemów. Wśród przedsięwzięć rewitalizacyjnych znalazły się remonty ulic, modernizacje budynków, projekt społeczny ukierunkowany na aktywizację społeczną i zawodową. Niniejszy dokument został także wzbogacony o projekty zgłoszone przez organizacje pozarządowe.

Ponadto dzięki funduszom unijnym udało się zrealizować szereg projektów inwestycyjnych i społecznych. W miejscowościach wiejskich gminy inwestowano w przystosowanie istniejących tam budynków do pełnienia funkcji świetlic wiejskich. Jednocześnie w poszczególnych wsiach zorganizowano szereg imprez i zajęć aktywizujących mieszkańców, m.in. warsztaty rękodzielnicze, festiwal piosenki ludowej, biesiadę. Również dla mieszkańców obszarów wiejskich przygotowano projekt

rekreacyjno-kulturalny (wynikający z Lokalnej Strategii Rozwoju), obejmujący m.in. biwaki, zajęcia sportowe, wycieczki do instytucji kultury oraz zwiedzanie. W ramach projektu „Edukacja moją szansą” organizowano szkolenia zawodowe, pozwalające nabyć nowe kwalifikacje zawodowe. Podobny cel realizował projekt „Nie czekaj, pokaż co potrafisz”, w którym uczestniczyło 37 osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Dzięki działaniu „Euro projekt – euro szansa” przeprowadzono cykl zajęć wyrównawczych dla uczniów gimnazjum i liceum oraz zorganizowano Szkolny Ośrodek Kariery, w którym młodzież mogła korzystać z usług profesjonalnego doradcy zawodowego. Pozwoliło to młodym ludziom na przygotowanie się do wejścia na rynek pracy. Ze środków dostępnych w ramach Działania VI Rewitalizacja obszarów problemowych (RPO WŁ 2007-2013) zrewitalizowano Starówkę Miejską, tj. Plac 29 Listopada w Żychlinie. W obecnym Programie również duży nacisk położono na działania w obrębie centrum miasta, które wchodzi w skład obszaru rewitalizacji, co wynika z koncentracji problemów w tym miejscu. Udało się wykonać termomodernizację budynku Urzędu Gminy, a obecnie proponowane działania tego rodzaju mają przyczynić się do poprawy jakości powietrza na obszarze rewitalizacji.

W ramach **komplementarności źródeł finansowania** należy "uruchomić" zarówno środki publiczne pochodzące z budżetu gminy, jak i różnych programów ministerialnych (na poziomie krajowym), wojewódzkich czy wreszcie środki dostępne dzięki funduszom unijnym. Dokładnie możliwości uzyskania dofinansowania do poszczególnych projektów zostały przedstawione w podrozdziale dotyczącym ram finansowych Programu. W niniejszym dokumencie zostały uwzględnione przedsięwzięcia o charakterze podstawowym, finansowane głównie ze środków EFRR, ale także projekty odpowiadające stricte na problemy społeczne, dla których najważniejszym wsparciem są środki EFS.

4.6 Indykatywne ramy finansowe

Nazwa przedsięwzięcia	Szacunkowy koszt [zł]	Planowane źródło finansowania [%]				
		środki własne gminy	środki programów operacyjnych	polityki i instrumenty krajowe	prywatne źródła finansowania ⁹	publiczne źródła finansowania
Podstawowe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne						
Utworzenie w budynku przy ul. Barlickiego 4 Centrum Aktywności Lokalnej w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	120.000	120.000	0	0	0	0
Przystosowanie budynku Szkoły Podstawowej Nr 1 na Centrum Aktywności Lokalnej – etap II w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	800.000	104.000	696.000	0	0	0
Modernizacja i termomodernizacja budynku Żychlińskiego Domu Kultury wraz z wykorzystaniem OZE w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	6.300.000	2.205.000	4.095.000	0	0	0
Rewitalizacja Parku Miejskiego przy Żychlińskim Domu Kultury wraz z utworzeniem ścieżki edukacyjnej dla dzieci „Nudzimisie i my” w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	800.000	120.000	680.000	0	0	0
Modernizacja Parku Miejskiego przy ulicy Barlickiego w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	1.500.000	225.000	1.275.000	0	0	0
Kompleksowa rewitalizacja obszaru synagogi w Żychlinie wraz z nadaniem nowych funkcji społeczno-gospodarczych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	3.500.000	1.645.000	2.205.000	0	0	0
Rewaloryzacja i adaptacja zabytkowego zespołu dworsko-parkowego Orsettich na realizację celów statutowych Fundacji Dworu Dobrzelin	6.000.000	900.000	5.100.000	0	0	0
Aktywna integracja osób	650.000	97.500	552.500	0	0	0

⁹ Jako prywatne źródła finansowania uwzględniono środki podmiotów innych niż gmina lub jej jednostki organizacyjne, które są podmiotami realizującymi poszczególne projekty.

nieaktywnych zawodowo oraz innych grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym						
Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne						
Modernizacja Placu Wolności wraz z ulicą Przeskok w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	900.000	900.000	0	0	0	0
Modernizacja ulicy Ściegiennego w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	600.000	600.000	0	0	0	0
Rewitalizacja ulicy Narutowicza wraz z modernizacją kamienic komunalnych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	3.500.000	525.000	2.975.000	0	0	0
Budowa parkingu wraz z zagospodarowaniem skweru przy ulicy Narutowicza w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	350.000	350.000	0	0	0	0
Renowacja zasobu mieszkaniowego oraz rewitalizacja terenu Spółdzielni Mieszkaniowej „Wspólny Dom”	19.000.000	1.900.000	17.100.000	0	0	0
Rewitalizacja podwórek w ramach działań społecznych – słoneczne podwórka w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	600.000	600.000	0	0	0	0
Termomodernizacja budynków zasobów komunalnych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	3.500.000	525.000	2.975.000	0	0	0
Klub Seniora „ASTER”	90.000	45.000	0	23.500	11.500	10.000
Sala wystawowa Towarzystwa Miłośników Historii Żychlina	20.000	4.000	0	6.000	10.000	0
Grupa Wsparcia „POMOST”	180.000	36.000	90.000	0	54.000	0

5. REALIZACJA ZASADY PARTNERSTWA I PARTYCYPACJI

Pierwszą z form włączenia mieszkańców do prac nad procesem rewitalizacji było powołanie Zespołu ds. Rewitalizacji Zarządzeniem Burmistrza Gminy Żychlin nr 31/17 z dnia 07.04.2017 r. W skład Zespołu weszły osoby z różnych sektorów w celu zapewnienia współpracy ze wszystkimi interesariuszami procesu rewitalizacji, w tym szczególnie ze społecznością obszaru rewitalizacji, między innymi: radni jako przedstawiciele mieszkańców obszaru rewitalizacji, organizacje pozarządowe działające na rzecz osób zamieszkujących obszar rewitalizacji, przedstawiciele instytucji takich jak Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej czy Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna współpracująca w ramach wykonywanych zadań z osobami zamieszkującymi obszar rewitalizacji oraz przedstawiciele jednostki samorządu lokalnego. Do zadań Zespołu ds. Rewitalizacji należy współpraca w zakresie: diagnozowania obszarów zdegradowanych oraz wyznaczania terenów rewitalizowanych, priorytetyzacji problemów dotyczących obszar rewitalizacji, definiowania celów i kierunków działań procesu rewitalizacji, monitorowania i oceny wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji, aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji. Prace Zespołu to nie tylko etap diagnozowania, jego członkowie będą brali czynny udział w programowaniu, wdrażaniu i monitorowaniu procesu rewitalizacji.

W dniu 11 kwietnia 2017 r. odbył się pierwszy warsztat dla wszystkich chętnych osób i podmiotów zainteresowanych procesem rewitalizacji, mający na celu przedstawienie zasad prowadzenia rewitalizacji, analizy wskaźników statystycznych i wyznaczenia na ich podstawie obszaru zdegradowanego i rewitalizacji w gminie, w którym czynnie brał udział Zespół ds. Rewitalizacji oraz pozostałe przybyłe osoby. Podczas spotkania dokonano przedstawienia zgromadzonych danych statystycznych w celu przedyskutowania kształtu obszaru rewitalizacji. Warsztat zakończono na etapie opracowywania mocnych i słabych stron proponowanego obszaru. Jednak w celu jak najszybszego dotarcia do potencjalnych interesariuszy rewitalizacji i zgromadzenia od nich informacji, dzięki którym możliwe było opracowanie analizy SWOT, zaproponowano przeniesienie dyskusji nad tym zagadnieniem na następne posiedzenie.

W dniu 12 maja 2017 r. Zespół spotkał się w celu opracowania analizy mocnych i słabych stron proponowanego obszaru rewitalizacji w różnych sferach przy wykorzystaniu informacji pozyskanych z otoczenia zaproponowanego obszaru rewitalizacji.

Tab. 33 Zestawienie mocnych i słabych stron obszaru rewitalizacji wg Zespołu ds. Rewitalizacji.

Sfera	Mocne strony	Słabe strony
społeczna	<p>- działalność organizacji pozarządowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Żychlin: świetlica socjoterapeutyczna, Centrum Rozwoju Sówka, Cztery Łapy Żychlin. Działania te integrują i aktywizują społeczność do wspólnych działań, dbania o wspólną przestrzeń, osoby potrzebujące wsparcia i zwierzęta. Działalność profilaktyczna skierowana jest gł. do dzieci ze środowisk de faworyzowanych, z rodzin dysfunkcyjnych. • Towarzystwo Miłośników Historii Żychlina – prowadzenie działań mających na celu integrację społeczną, podtrzymywanie i pielęgnowanie tradycji narodowych i lokalnych, edukacja dzieci i młodzieży, współpraca ze szkołami; • Parafia, Caritas: prowadzenie akcji charytatywnych, działań pomocowych wspierających rodzinę, osoby samotne i niepełnosprawne, użyczanie lokali na taką działalność, organizacja imprez integracyjnych; • Polski Komitet Pomocy Społecznej: pomoc osobom samotnym, potrzebującym, 	<p>- część mieszkańców jest bierna, nastawiona roszczeniowo, korzysta z pomocy społecznej, potrzebuje stałego wsparcia finansowego i merytorycznego w zakresie usług asystenta rodziny,</p> <p>- dzieci wychowujące się w rodzinach z problemem alkoholowym, przemocą, bezrobociem,</p> <p>- brak placówek i poradnictwa rodzinnego (m.in. w postaci wsparcia specjalistów, mediacji rodzinnych, szkoleń, warsztatów podnoszących kompetencje rodzicielskie),</p> <p>- bezrobocie i niechęć do podejmowania pracy,</p> <p>- zjawisko dziedziczenia biedy,</p> <p>- kradzieże i rozboje,</p> <p>- ograniczony dostęp do rozrywki ze względu na niski status społeczny i finansowy lub związane z tym poczucie bycia „gorszym”,</p> <p>- brak konstruktywnej współpracy na rzecz osób starszych i samotnych,</p> <p>- nasilenie się zjawiska starzenia się społeczeństwa,</p> <p>- brak bazy lokalowej dla organizacji pozarządowych,</p> <p>- mała wiedza mieszkańców na temat lokalnej tradycji i historii,</p> <p>- wysoki poziom migracji związany z brakiem perspektyw,</p> <p>- ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów,</p>

	<p>wydawanie żywności;</p> <ul style="list-style-type: none"> • PCK: prowadzenie programów profilaktycznych, pomoc i opieka nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi; • Klub AA: punkt pomocowy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, pomoc psychologiczna, terapeutyczna; • WTZ: pomoc osobom niepełnosprawnym, <p>- działalność instytucji publicznych (np. UG, Przedszkole Nr 1, SP 1, Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna, Żychliński Dom Kultury, Zespół Szkół, Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapeutyczny, przychodnia) o charakterze edukacyjnym, opiekuńczym i wychowawczym, programy terapeutyczne,</p> <p>- imprezy kulturalne,</p> <p>- zainteresowanie lokalną historią,</p> <p>- dostęp do placówek edukacyjnych,</p> <p>- możliwość zmiany kwalifikacji zawodowych, ich podniesienia lub uzupełnienia</p>	
gospodarcza	<p>- strefa ekonomiczna,</p> <p>- duża liczba oraz zróżnicowana oferta punktów handlowych i usługowych,</p>	<p>- brak większych inwestorów,</p> <p>- zbyt mały rynek zbytu,</p> <p>- brak instytucji około biznesowych, wspierających przedsiębiorców,</p> <p>- trudności w znalezieniu pracowników o określonych kwalifikacjach zawodowych,</p>
przestrzenno-funkcjonalna	<p>- miejsca spotkań: skwer z fontanną, przy rzece, sala gimnastyczna „Lech”, plac zabaw i park, park przy ŻDK</p> <p>- wyodrębniony i zagospodarowany centralny punkt miasta,</p> <p>- dobrze rozwinięta baza sportowa,</p> <p>- dobrze rozwinięta sieć drogowa,</p> <p>- dobra dostępność do komunikacji publicznej,</p>	<p>- niezadbane mieszkania, podwórka i otoczenie budynków w przypadku kamienic socjalnych,</p> <p>- brak miejsc do spędzania wolnego czasu, niezagospodarowane przestrzenie między budynkami w obrębie Starego Miasta,</p> <p>- brak placówki podtrzymującej lokalne tradycje i promującej lokalne dziedzictwo kulturalne,</p> <p>- brak miejsca dziennego pobytu i integracji dla seniorów i osób</p>

		<p>samotnych,</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak miejsc spotkań, obiektów gastronomicznych, bazy hotelowej, - brak kanalizacji oraz wodociągów w przypadku niektórych kamienic, - zły stan dróg, - niedostateczna liczba parkingów skutkująca problemem z przejazdem na głównych drogach, wzdłuż których parkują samochody, - niedostatecznie rozwinięta infrastruktura okołodrogowa, - zanieczyszczenie przestrzeni psimi odchodami, - bariery architektoniczne, - niedostateczna sieć monitoringu sprzyjająca dewastacji,
techniczna	<ul style="list-style-type: none"> - zabytkowe kamienice tworzące zabudowę staromiejską, - zabytkowe założenie dworsko-parkowe w Dobrzelinie, 	<ul style="list-style-type: none"> - stare kamienice, - zaniedbane obiekty zabytkowe, - nieremontowane budynki z lat 60. i 70.,
środowiskowa	<ul style="list-style-type: none"> - edukacja ekologiczna w szkołach, - możliwość podłączenia budynków do sieci ciepłowniczej 	<ul style="list-style-type: none"> - palenie w piecach odpadami z gospodarstwa domowego, - problem z rozmieszczeniem pojemników do sortowania odpadów – na makulaturę i metale, - niedostatecznie rozwinięta gospodarka wodno-ściekowa w strefie staromiejskiej, - brak sieci ciepłowniczej w niektórych częściach miasta, - pokrycie niektórych budynków azbestem, - nieprzyjemny zapach związany z działalnością Cukrowni Dobrzelin, - zaleganie odpadów przemysłowych w sąsiedztwie Cukrowni Dobrzelin, - niski poziom świadomości ekologicznej

Źródło: opracowanie własne.

Po dokonaniu analizy mocnych i słabych stron Zespół skoncentrował się na rozpowszechnieniu ankiety konsultacyjnej, która została wprowadzona Zarządzeniem nr 39/17 Burmistrza Gminy Żychlin z dnia 2 maja 2017 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych do projektu dokumentu, jakim jest „Lokalny Program

Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017-2023". Celem Zespołu stało się dotarcie do jak najszerszego grona mieszkańców objętych obszarem rewitalizacji i zainteresowanie ich procesem rewitalizacji. Od 10 do 25 maja 2017 r. trwało zbieranie opinii w zakresie diagnozy problemów społeczno-gospodarczych za pomocą ankiety pn. „Problemy obszaru rewitalizowanego”. Każdy mieszkaniec mógł się wypowiedzieć za pomocą ankiety pobranej ze strony internetowej albo w wersji papierowej. W ankietyzacji wzięło udział 159 osób. Wśród respondentów 101 osób tj. 63,5% stanowili mieszkańcy obszaru zdegradowanego, 54 osoby - tj. 34% pracownicy zatrudnieni na obszarze zdegradowanym, a 4 osoby nie były związane z obszarem. W ramach ankiety różnego rodzaju problemu gminy pogrupowano w 3 sfery: społeczno-gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną oraz techniczno-środowiskową. Wyniki badania uwzględniono w rozdziale 2.3 Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych, a następnie na etapie projektowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dzięki zaangażowaniu Zespołu ds. Rewitalizacji, poprzez bezpośrednie rozmowy z mieszkańcami nie tylko udało się pozyskać ankiety, ale także włączyć niektórych mieszkańców w proces tworzenia i zgłaszania projektów, który trwał od 10 do 30 maja 2017 r. Projekty mogły być składane przy wykorzystaniu fiszki, zawierającej najważniejsze informacje o projekcie, tj. tytuł, podmiot zgłaszający, lokalizację, zakres działań, cele, okres realizacji, grupę odbiorców oraz propozycje wskaźników. Uwagi mogły być składane w wersji elektronicznej lub papierowej.

Interesariusze obszaru rewitalizacji złożyli łącznie 16 projektów - przedsięwzięć rewitalizacyjnych - w formie wypełnionych fiszek projektowych lub propozycji tematów, nad którymi w późniejszym terminie pracował Zespół ds. Rewitalizacji. Na etapie zgłaszania projektów mieszkańcy wykazali aktywność i zgłosili łącznie 5 projektów, organizacje pozarządowe - 3, instytucje bez jednostki samorządu terytorialnego - 4, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe - 3, 1 projekt pochodził od przedsiębiorcy.

W dniu 12.06.2017 r. odbyło się spotkanie Zespołu ds. Rewitalizacji, który przeanalizował wszystkie projekty pod kątem rozwiązywania najistotniejszych problemów obszaru rewitalizacji oraz możliwości oddziaływania na stan kryzysowy i dokonał wyboru najistotniejszych projektów, które zasługiwały na wpisanie do Lokalnego Programu Rewitalizacji. Oprócz tego na spotkaniu zostały przedstawione projekty gminy, które zostały zaopiniowane pozytywnie przez Zespół ds. Rewitalizacji.

Raport z wyniku konsultacji projektów został opublikowany na stronie internetowej www.gminazychlin.pl w zakładce „Konsultacje Programu Rewitalizacji” w celu poinformowania mieszkańców i zainteresowanych podmiotów o zastosowanych rozstrzygnięciach.

Przewiduje się utrzymanie i zaangażowanie interesariuszy na etapie wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji. Zespół ds. Rewitalizacji będzie pracował również po uchwaleniu dokumentu. Po zatwierdzeniu Programu zostanie przeprowadzony spacer studyjny po obszarze rewitalizacji, który będzie miał na celu przybliżenie planowanych projektów rewitalizacyjnych oraz problemów obszaru, a także wykonanie dokumentacji fotograficznej obrazującej stan tego obszaru. W ramach włączania mieszkańców w miarę potrzeb na etapie realizacji poszczególnych przedsięwzięć będą organizowane konsultacje społeczne, w czasie których zbierane będą opinie na temat np. zakresu prowadzonych prac, oczekiwanych efektów itp., a następnie wyniki będą publikowane na stronie internetowej gminy. Interesariusze zyskają również możliwość wnioskowania o wprowadzenie zmian do dokumentu, co zostało szerzej opisane w rozdziale 5. System realizacji i monitorowania Programu Rewitalizacji. Prowadzone będzie również ankietowanie, do którego może zostać wykorzystana ankieta zastosowana po wyznaczeniu obszaru rewitalizacji. Pozwoli to obserwować zmiany w społecznym odbiorze obszaru rewitalizacji, postrzeganie jego problemów, w tym hierarchię ich ważności.

Na stronie internetowej gminy powstanie zakładka „Rewitalizacja”, w której zamieszczane będą wszelkie informacje dotyczące toczącego się procesu – zarówno o realizowanych przedsięwzięciach, jak i ogłoszenia o planowanych spotkaniach. W ten sposób zainteresowane osoby i podmioty w łatwy i szybki sposób uzyskają dostęp do niezbędnych informacji na ten temat.

W ramach procesu monitoringu spacer identyczną trasą zostanie przeprowadzony po 2023 r., tj. po zakończeniu wdrażania zapisów LPR, w celu przeanalizowania rezultatów przedsięwzięć rewitalizacyjnych, który miały wpływ na obszar rewitalizacji.

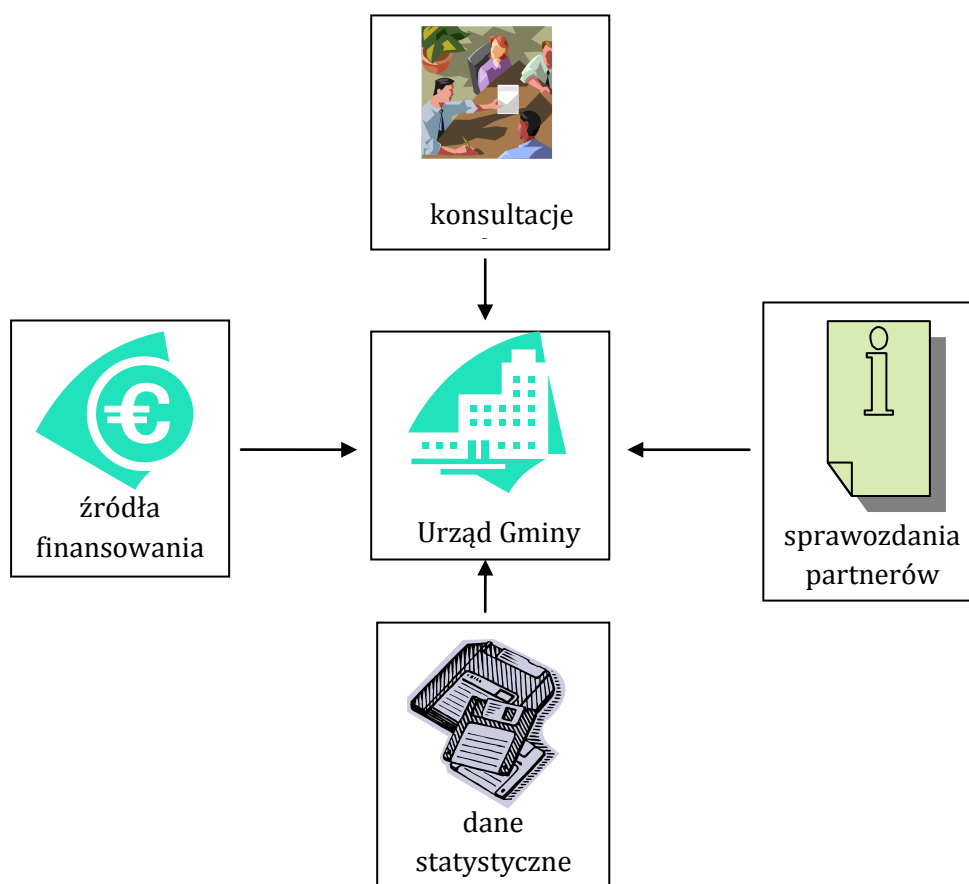
Opisane powyżej mechanizmy włączają w proces rewitalizacji na każdym etapie mieszkańców, społeczność obszaru rewitalizacji, przedsiębiorców i organizacje pozarządowe. Jest to możliwe poprzez zastosowane narzędzia, takie jak ankiety, spacer studyjne czy raportowanie poprzez stronę internetową. Lokalny Program Rewitalizacji

został przygotowany razem z mieszkańcami, uwzględniając na każdym etapie tworzenia dokumentu ich opinie i potrzeby, czego dowodem są wypełnione ankiety i zgłoszone projekty rewitalizacyjne.

6. SYSTEM REALIZACJI I MONITOROWANIA PROGRAMU REWITALIZACJI

Operatorem rewitalizacji w gminie Żychlin będzie Urząd Gminy w Żychlinie. Wynika to przede wszystkim z faktu, że proces rewitalizacji ma wielowymiarowy charakter, dotyczy różnych sfer oddziaływania i realizowany jest przez podmioty reprezentujące różne sfery. Na Urząd spada obowiązek koordynowania całości prac, przeprowadzania procesu monitoringu oraz wdrażania ewentualnych zmian w dokumencie. Ze względu na to, że na etapie opracowywania Programu Rewitalizacji kwestiami organizacyjnymi i administracyjnymi zajmował się Referat Gminne Centrum Informacji, jego rola zostanie utrzymana także na etapie wdrożeniowym. Referat GCI będzie gromadził informacje niezbędne do prawidłowego wdrażania Programu, tj. dotyczące pojawiających się źródeł finansowania zewnętrznego, danych statystycznych, sprawozdań od poszczególnych partnerów realizujących przedsięwzięcia rewitalizacyjne oraz wyników konsultacji społecznych.

Rys. 19 System gromadzenia informacji o procesie rewitalizacji w gminie Żychlin.

Źródło: opracowanie własne.

Istotnym elementem wdrażania Programu jest monitoring procesu rewitalizacji. Jego podstawowymi celami są:

- gromadzenie informacji o rewitalizowanym obszarze i procesach, jakie na nim zachodzą,
- identyfikacja nowych tendencji i procesów zachodzących na obszarze rewitalizacji,
- obserwacja długoterminowych trendów rozwojowych,
- ostrzeżenie o nieprawidłowościach zachodzących przy wdrażaniu Lokalnego Programu Rewitalizacji,
- wykorzystywanie pojawiających się szans, np. w związku z nowymi formami dofinansowania przedsięwzięć.

Dane do monitoringu będzie gromadził Referat GCPI, korzystając z informacji dostarczanych przez jednostki organizacyjne gminy czy inne podmioty (jak Policja, Powiatowy Urząd Pracy). Pierwszym rodzajem wskaźników, jakie będą zastosowane są wskaźniki oddziaływania, czyli te, które zostały wykorzystane na etapie wyznaczania obszaru zdegradowanego i rewitalizacji w gminie.

Tab. 34 Wskaźniki oddziaływania na potrzeby monitoringu Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017-2024.

Cele rewitalizacji	Proponowane wskaźniki	Wartość docelowa	Źródło pozyskiwania danych
Wysoki poziom kapitału społecznego obszaru rewitalizacji	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem	1182	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żychlinie, Urząd Gminy w Żychlinie
	Liczba osób korzystających z oferty kulturalnej	2 678	
Rozwinięta sfera przestrzenno-funkcjonalna stwarzająca warunki do ożywienia społecznego	Liczba rewitalizowanych obiektów	69	Urząd Gminy w Żychlinie, podmioty realizujące projekty
	Liczba obiektów, którym nadano nowe funkcje w wyniku rewitalizacji	4	
	Powierzchnia zrewitalizowanych terenów [ha]	5,5505	
	Powierzchnia zmodernizowanej infrastruktury drogowej [m ²]	7514	

Źródło: opracowanie własne.

Ponadto do monitorowania realizacji konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych uwzględniane będą wskaźniki prezentowane przy każdym projekcie z listy podstawowej.

Za opracowanie raportu z procesu rewitalizacji odpowiedzialny będzie Zespół ds. Rewitalizacji Gminy Żychlin. Natomiast dane dotyczące realizacji przedsięwzięć gromadzić będzie Referat GCPI. Każdy z podmiotów realizujących przedsięwzięcie rewitalizacyjne do 15 stycznia roku sprawozdawczego będzie musiał złożyć raport ze swoich działań. Raport opracowywany będzie w cyklu dwuletnim, do końca pierwszego kwartału roku sprawozdawczego. Pierwszy powstanie do końca pierwszego kwartału 2020 roku. Opracowane raporty będą następnie trafiały do akceptacji Burmistrza, a następnie pod obrady Rady Miejskiej, która przyjmować je będzie w drodze uchwały.

Możliwe jest również dokonywanie zmian (aktualizacji) w Lokalnym Programie Rewitalizacji, tj. m.in. wprowadzenie nowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zmiana obszaru rewitalizacji. W przypadku gdy zmiana dotyczy obszaru zdegradowanego i rewitalizacji istotne jest, że musi to zostać podparte wynikami analiz wskaźnikowych (czyli musi występować pogorszenie sytuacji społecznej na obszarze). Opinię na ten temat musi wydać Zespół ds. Rewitalizacji, a następnie Burmistrz. W przypadku pojawienia się nowych propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych możliwe jest włączenie ich do dokumentu pod warunkiem, że odpowiadają one na zdiagnozowane potrzeby i pozwalają osiągać zaplanowane cele rewitalizacji. Proponowana zmiana musi zostać złożona pisemnie na formularzu zawierającym wskazanie zmienianego fragmentu, brzmienie wprowadzanego zapisu oraz uzasadnienie. Formularz trafi następnie do Zespołu ds. Rewitalizacji Gminy Żychlin w celu zaopiniowania, czy zmiana powinna zostać wprowadzona do dokumentu, a opinia Zespołu zostanie przekazana do Burmistrza, który podejmie ostateczną decyzję. W przypadku odrzucenia propozycji zmiany Programu osoba lub podmiot zgłaszający otrzyma decyzję wraz z uzasadnieniem. Niezależnie od powodu wprowadzania zmian - jeśli propozycja zostanie zaopiniowana pozytywnie, Referat GCPI wprowadzi niezbędne zmiany w treści dokumentu, który następnie poddany zostanie konsultacjom społecznym. Zakończenie prac stanowi uchwalenie zaktualizowanego Programu Rewitalizacji przez Radę Miejską.

7. SPÓJNOŚĆ PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI GMINY

Najważniejszymi dokumentami wyznaczającymi kierunki rozwojowe dla gmin są strategie rozwoju. *Strategia Rozwoju Gminy Żychlin na lata 2015-2022* uchwalona 29 stycznia 2016 r. wskazała kilka najważniejszych problemów i jednocześnie wyzwań dla dalszego rozwoju gminy. Są to m.in. jakość oraz wyposażenie poszczególnych obszarów gminy w infrastrukturę drogową i około drogową, wyposażenie w infrastrukturę techniczną (przede wszystkim wodno-kanalizacyjną), zanieczyszczenie powietrza związane z bliskością dużych ciągów komunikacyjnych oraz nieefektywnymi źródłami ciepła w gospodarstwach domowych, brak możliwości różnorodnego spędzania wolnego czasu, wysoki poziom bezrobocia, uzależnienie od pomocy społecznej (w dużej mierze z powodu bezrobocia i związanego z nim wysokiego poziomu ubóstwa), problemy w rodzinach (związane z uzależnieniami i przemocą domową). Z tego też względu jako najważniejszy cel rozwoju gminy wskazano: zapewnienie warunków dla zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego, w celu polepszenia warunków bytowych oraz poziomu życia mieszkańców poprzez efektywne wykorzystanie zasobów lokalnych, z jednoczesnym zachowaniem równowagi przyrodniczej. W odniesieniu do celu głównego wskazano następnie 4 cele strategiczne:

- Cel strategiczny I - Poprawa warunków życia mieszkańców gminy Żychlin poprzez ochronę zdrowia, zapewnienie bezpieczeństwa publicznego, socjalnego, edukację, oświatę i sport.
- Cel strategiczny II – Wspieranie i rozwój przedsiębiorczości, w szczególności poprzez aktywizację lokalnych zasobów oraz wykorzystanie lokalnych i regionalnych specjalizacji.
- Cel strategiczny III – Ochrona środowiska przyrodniczego i kształtowanie ładu przestrzennego.
- Cel strategiczny IV – Odnowa wsi - pielęgnacja kultury i dziedzictwa historycznego.

Podporządkowano im z kolei cele operacyjne, wśród których spójność z zapisami Lokalnego Programu Rewitalizacji wynika przede wszystkim z planów zapewnienia bezpiecznych i atrakcyjnych miejsc kultury i rekreacji, bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców, aktywizację osób bezrobotnych, inwestycje w infrastrukturę techniczną (głównie drogową i wodno-kanalizacyjną), rewitalizację przestrzeni miejskiej

w Żychlinie, dbanie o ład przestrzenny i jego funkcjonalność, poprawy stanu i jakości powietrza atmosferycznego, zachowania stanu dziedzictwa kulturalnego, podjęcia działań na rzecz podniesienia świadomości kulturalnej mieszkańców, wykorzystania dziedzictwa kulturowego Gminy w tworzeniu nowoczesnych form nauczania oraz podniesienia jakości pracy i życia.

W Lokalnym Programie Rewitalizacji znalazła się część zadań proponowanych również w Strategii Rozwoju Gminy, tj. odbudowa synagogi, rewitalizacja Parków Miejskich przy Żychlińskim Domu Kultury i przy ul. Barlickiego, budowa siłowni zewnętrznej w parku, przebudowa nawierzchni ulic miejskich, stworzenie parkingów, rewaloryzacja zespołu parkowo-dworskiego, termomodernizacja Żychlińskiego Domu Kultury wraz z elementami OZE, termomodernizacja budynków mieszkalnych, rewitalizacja podwórek, przebudowa nawierzchni ulic miejskich, remont zabytkowego kościoła pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Żychlinie.

Rozwój społeczny gminy powinien być realizowany zgodnie z zapisami *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Żychlin na lata 2016-2020*. Celem głównym wpisanym do tego dokumentu jest poprawa jakości i warunków życia mieszkańców gminy Żychlin zagrożonych z różnych przyczyn wykluczeniem społecznym. Odpowiadają mu 4 cele strategiczne:

- Cel strategiczny 1. Łagodzenie skutków bezrobocia na terenie Gminy Żychlin.
- Cel strategiczny 2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu rodzin z terenu Gminy Żychlin dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.
- Cel strategiczny 3. Poprawa warunków społecznego funkcjonowania osób niepełnosprawnych.
- Cel strategiczny 4. Zapewnienie wsparcia dla osób starszych i chorych oraz ich aktywizacja.

Projektowany rozwój społeczny opiera się na odpowiadających im kierunkach działań. Wśród tych, które wykazują spójność z zapisami Lokalnego Programu Rewitalizacji należy wymienić: organizowanie projektów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu, wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy, rozwijanie ekonomii społecznej, wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w nabywaniu nowych kwalifikacji, kompetencji zawodowych i społecznych, rozwój środowiskowych form opieki, zwiększanie udziału mieszkańców w rekreacji, kulturze i wypoczynku, likwidacja barier architektonicznych.

W *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin* przyjętego uchwałą 27 czerwca 2013 r. wskazano również kierunki działań i polityk samorządowych na obszarze Gminy Żychlin odpowiadające polityce krajowej oraz Marszałka Województwa. Część z nich została przeniesiona również do niniejszego dokumentu. Są to przede wszystkim zapisy dotyczące: modernizacji i budowy sieci kanalizacji sanitarnej, zwiększanie powierzchni zadrzewień i zakrzewień, w zakresie dziedzictwa kulturowego tworzenie lokalnego i unikatowego ośrodka historycznego i poddaniem działaniom rewitalizacyjnym i rewaloryzacyjnym.

Dnia 29 stycznia 2016 r. uchwalono Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Żychlin. Cel główny sprowadzający się do realizacji pakietu klimatyczno-energetycznego do roku 2020, który ma doprowadzić do poprawy jakości powietrza na terenie gminy. Służą temu 4 cele strategiczne:

- Cel strategiczny 1 Redukcja emisji gazów cieplarnianych poprzez ograniczenie niskiej emisji w Gminie Żychlin.
- Cel strategiczny 2 Wdrażanie zielonych technologii opartych na alternatywnych i odnawialnych źródłach energii dla zwiększenia udziału energii odnawialnej w całkowitym bilansie energetycznym Gminy Żychlin.
- Cel strategiczny 3 Zwiększenie efektywności energetycznej budynków z obszaru Gminy Żychlin.
- Cel strategiczny 4 Społeczeństwo świadome zagrożeń płynących z zanieczyszczenia środowiska oraz posiadające wiedzę o możliwościach ochrony zasobów przyrody.

Wymieniono również działania poprzez które powyższe cele zostaną osiągnięte, a część z nich została zawarta w Lokalnym Programie Rewitalizacji. Należą do nich: zwiększenie efektywności energetycznej budynków, stosowanie zielonych technologii opartych na alternatywnych i odnawialnych źródłach energii, modernizacja oświetlenia ulicznego.

8. INFORMACJA O PRZEPROWADZENIU STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Dokonując oceny konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu dokumentu „Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017-2023” ustalono, że nie kwalifikuje się on do dokumentów wymienionych w art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1405). Nie kwalifikuje się on także do dokumentów wymienionych w art. 47 ww. ustawy, tj. nie wyznacza on ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a realizacja jego postanowień nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.

W związku z powyższym dla dokumentu nie zachodzi konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Burmistrz Gminy Żychlin w dniu 19 lipca 2017 r. wystąpił pismem znak: GCPI.0420.3.2017 do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi w sprawie uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Żychlin” powołując się na art. 47 oraz art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. W odpowiedzi na pismo Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi odmówił uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla ww. projektu dokumentu wskazując, iż Burmistrz Gminy Żychlin w swoim piśmie z dnia 19.07.2017r., powołując się na art. 47 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w ramach swych kompetencji dokonał kwalifikacji projektu dokumentu do dokumentów nie wymagających przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Z treści pisma Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi wynika, że Burmistrz Gminy Żychlin w swoim piśmie z dnia 19.07.2017r. wyjaśnił, że zapisy projektu dokumentu nie spowodują znaczącego oddziaływania na środowisko, jak

również, że projekt dokumentu nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Wobec tego Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi zajął stanowisko jw.

Uzasadnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w zakresie projektu dokumentu pn. „Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017 – 2023” :

1) charakter działań przewidzianych w dokumencie:

a) stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć

Do „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017-2023” wpisanych zostało 15 zadań o charakterze inwestycyjnym. Każde z tych zadań zostało dokładnie opisane – pod kątem lokalizacji (adresy, numery działek ewidencyjnych) oraz rodzaju i skali zaplanowanych prac.

Z uwagi na rodzaj i skalę wpisanych do Programu zadań inwestycyjnych należy stwierdzić, że żadne z nich nie zalicza się do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 71).

b) powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach

Zapisy „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017-2023” są w całości spójne z założeniami „Strategii Rozwoju Gminy Żychlin na lata 2015-2022” uchwalonej 29 stycznia 2016 r. Rozwój Gminy Żychlin, którego kierunek nakreśliła Strategia, zakłada realizację takich działań jak zapewnienie bezpiecznych i atrakcyjnych miejsc kultury i rekreacji, rozwój infrastruktury drogowej oraz wodno-kanalizacyjnej, poprawę stanu i jakości powietrza atmosferycznego, zachowanie stanu dziedzictwa kulturowego, rewitalizację przestrzeni miejskiej w Żychlinie. Wszystkie zaproponowane w Strategii kierunki rozwoju Gminy znajdują swoje odzwierciedlenie w konkretnych zadaniach ujętych w Lokalnym Programie Rewitalizacji. Należy wymienić takie przedsięwzięcia jak: modernizacje i termomodernizacje budynków, rewitalizacje

założeń parkowych, placów miejskich i podwórek, remonty ulic, instalacje odnawialnych źródeł energii, wymiana oświetlenia na energooszczędne.

Część przedsięwzięć zawartych w Lokalnym Programie Rewitalizacji pokrywa się z konkretnymi zadaniami ujętymi w Strategii Rozwoju. Mowa to o takich zadaniach jak: odbudowa synagogi w Żychlinie, rewitalizacja parków miejskich przy Żychlińskim Domu Kultury i przy ul. Barlickiego, budowa siłowni zewnętrznej w parku, przebudowa nawierzchni ulic miejskich, stworzenie parkingów, rewitalizacja zespołu parkowo-dworskiego w Dobrzelinie, termomodernizacja Żychlińskiego Domu Kultury wraz z elementami OZE, termomodernizacja budynków mieszkalnych, rewitalizacja podwórek, przebudowa nawierzchni ulic miejskich.

Działania dotyczące termomodernizacji budynków, instalacji odnawialnych źródeł energii, remontach nawierzchni ulic i modernizacji oświetlenia ulicznego wpisują się w całości w założenia innego dokumentu strategicznego opracowanego na szczeblu gminnym, tj. Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Żychlin uchwalonego w dniu 29 stycznia 2016 r.

Zapisy Gminnego Programu Rewitalizacji są również zbieżne ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin przyjętego uchwałą 27 czerwca 2013 r. Studium wskazuje na potrzebę stworzenia lokalnego i unikatowego ośrodka historycznego. Celowi temu sprzyjać będzie m.in. rewitalizacja obiektów zabytkowych zaproponowana w Lokalnym Programie Rewitalizacji. Zgodne z założeniami Studium są także zadania polegające na modernizacji sieci kanalizacyjnych oraz zwiększaniu powierzchni zadrzewień i zakrzewień.

Analizę zgodności Lokalnego Programu Rewitalizacji z innymi dokumentami strategicznymi dla zadań o charakterze nieinwestycyjnym omówiono w pkt. 6 Lokalnego Programu Rewitalizacji, który stanowi załącznik do niniejszego wniosku.

c) przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju, oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska,

„Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017 – 2023” jest w całości spójny z dokumentem ramowym „Strategią Rozwoju Gminy Żychlin na lata 2015-2022”. W Strategii jako najważniejszy cel rozwoju gminy wskazano: zapewnienie warunków dla zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego, w celu polepszenia warunków bytowych oraz poziomu życia mieszkańców poprzez efektywne wykorzystanie zasobów lokalnych, z jednoczesnym zachowaniem równowagi przyrodniczej.

Jednym z filarów na jakich opiera się zrównoważony rozwój jest ochrona środowiska. Lokalny Program Rewitalizacji proponuje konkretne przedsięwzięcia ukierunkowane na ochronę powietrza atmosferycznego. Mowa tu o czterech rodzajach działań - zadaniach polegających na termomodernizacjach budynków, instalacji odnawialnych źródeł energii, jak również o remontach nawierzchni dróg i modernizacji oświetlenia ulicznego (zastosowanie energooszczędnych opraw świetlnych). W ramach Programu Rewitalizacji zaplanowano termomodernizację kilkudziesięciu budynków, zarówno budynków użyteczności publicznej, jak i budynków mieszkalnych. W przypadku jednego z nich, zaplanowano także instalację paneli fotowoltaicznych. Ponadto Program Rewitalizacji przewiduje modernizację kilku ulic w m. Żychlin (polegającą na wymianie nawierzchni wraz z modernizacją oświetlenia). Wszystkie te działania wpłyną na zmniejszenie ilości emitowanych do atmosfery szkodliwych gazów i pyłów.

Estetyzacja przestrzeni miejskiej również wpisuje się w obszar działań sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi. Dotyczy to takich projektów wpisanych do Programu Rewitalizacji jak rewitalizacje parków w m. Żychlin, czy zespołu dworsko-pałacowego w m. Dobrzelin, jak również modernizacja placów miejskich w Żychlinie i przestrzeni miejskich wokół niektórych budynków. W ramach wspomnianych zadań uporządkowane zostaną tereny zielone, wykonane zostaną nowe nasadzenia.

d) powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska

Do Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017-2023 wpisano przedsięwzięcia, które wychodzą naprzeciw jednemu z istotnych problemów środowiskowych, jakie zdiagnozowano na terenie gminy. Mowa tu o problemie niskiej emisji, tj. zanieczyszczeniu powietrza, którego źródłem są przestarzałe i nieefektywne

paleniska indywidualne oraz używanie paliw stałych o niskiej wartości, bądź też spalanie odpadów. Na niską emisję składa się także emisja powodowana przez ruch samochodowy. Gmina Żychlin należy do Strefy Łódzkiej, w której odnotowuje się przekroczenia dobowej wartości poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 oraz benzo(a)pirenu. Centrum Żychlina stanowi wiekowa, zwarta zabudowa, z przestarzałymi indywidualnymi paleniskami. Najczęściej w kotłach zużywany jest węgiel, który w porównaniu innymi paliwami jest przyczyną emitowania do atmosfery znacznej ilości szkodliwych pyłów i gazów. Warunki takie sprzyjają potęgowaniu niskiej emisji. Intensywny ruch kołowy w centrum miasta dodatkowo nasila ten problem. Jak wykazała inwentaryzacja wykonana na potrzeby stworzenia Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Żychlin, większość budynków stanowiących własność Gminy posiada przestarzałe źródła ciepła. Ponadto tylko dwa budynki z gminnych są wyposażone w odnawialne źródła energii. Jednym z działań służących minimalizacji niskiej emisji są termomodernizacje budynków. Do Lokalnego Programu Rewitalizacji wpisanych zostało kilka przedsięwzięć zakładających przeprowadzenie termomodernizacji budynków zarówno z zasobu komunalnego, jak i prywatnych. W sumie przewidziano termomodernizacje kilkudziesięciu budynków w Żychlinie. Ponadto

w ramach modernizacji innych obiektów, przewidziano remonty dachów oraz wymianę stolarki drzwiowej i okiennej. Takie działania również zaliczają się do działań wpływających na poprawę efektywności energetycznej budynków, co przełoży się na zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło oraz zmniejszenie ilości spalanego paliwa. W rezultacie zmniejszeniu ulegnie emisja pyłowych i gazowych produktów spalania do atmosfery. Jedno z zadań przewiduje także instalację w budynku Żychlińskiego Domu Kultury odnawialnego źródła energii, tj. paneli fotowoltaicznych. Inwestycja w OZE również służy zwalczaniu niskiej emisji. W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji zaplanowano także remonty ulic znajdujących się w centrum miasta. Wykonanie nowych nawierzchni dróg wpływa na zwiększenie płynności ruchu i przyczynia się do zmniejszenia ilości emitowanych do atmosfery zanieczyszczeń z silników spalinowych.

Nadmienić należy, że także zadanie, w ramach którego zmodernizowane zostaną odcinki sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i deszczowej (Rewitalizacja ulicy Narutowicza wraz z modernizacją kamienic komunalnych) służy uporządkowaniu spraw gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy. Modernizacja sieci kanalizacyjnych z pewnością zminimalizuje ryzyko awarii powodujących wycieki nieczystości płynnych do gruntu.

2) rodzaj i skala oddziaływania na środowisko:

a) prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań

„Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017 – 2023” nie zakłada realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Zasadnicza większość zadań ujętych w Programie dotyczy istniejących już obiektów i polega na ich modernizacji. Modernizacja w przypadku budynków polegać będzie na remoncie lub przebudowie pomieszczeń, wymianie dachów, wymianie stolarki okiennej i drzwiowej, remoncie elewacji, w tym termomodernizacji. Remonty dróg, czy chodników polegać będą na wymianie uszkodzonej nawierzchni na nową. Ponadto do Programu wpisano zadanie obejmujące remont sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej i deszczowej. Powierzchnia zabudowy budynków, których dotyczą inwestycje jest niewielka, nie przekracza 0,5 ha, natomiast długości modernizowanych odcinków sieci oraz dróg nie przekroczą 1 km. Realizacja ww. projektów nie będzie wiązać się zatem z koniecznością zmiany sposobu zagospodarowania terenu, a co za tym idzie z ewentualną koniecznością uszczuplenia siedlisk przyrodniczych.

Program Rewitalizacji przewiduje także budowę nowych obiektów, jednakże w większości będą to niewielkie obiekty zlokalizowane w na terenach zielonych (fontanny, altany, pergola, muszla koncertowa, czy obiekty małej architektury). W związku budową ww. obiektów ewentualny ubytek powierzchni biologicznie czynnej będzie marginalny.

Ponadto dwie z inwestycji obejmują budowę parkingów, o powierzchni nie przekraczającej 0,5 ha. Jeden z parkingów ma powstać na placu Wolności w Żychlinie. Na placu tym aktualnie znajduje się zaniedbany skwer porośnięty trawą oraz kilkoma

drzewami.

W związku z budową parkingu zajdzie konieczność redukcji powierzchni biologicznie czynnej. Jednakże powierzchnia parkingu nie zajmie więcej niż 1/3 powierzchni skweru. Na pozostałej części planuje się nowe nasadzenia, które wpłyną na zwiększenie walorów estetycznych tego miejsca. Ponadto wprowadzenie nowych gatunków roślin i krzewów wpłynie na zwiększenie bioróżnorodności tego miejsca. Analogiczna sytuacja będzie dotyczyć lokalizacji drugiego parkingu na ul. Narutowicza w Żychlinie. Ww. skwery zlokalizowane są przy głównych ulicach, ponadto większą część ich powierzchni porastają trawniki, z tego względu zagrożenie uszczuplenia siedlisk cennych gatunków roślin i zwierząt jest znikome.

Nowe nasadzenia planuje się także w związku z realizacją następujących inwestycji: Rewitalizacja Parku Miejskiego przy Żychlińskim Domu Kultury wraz z utworzeniem ścieżki edukacyjnej dla dzieci „Nudzimisie i my”, Rewaloryzacja i adaptacja zabytkowego zespołu dworsko-parkowego Orsettich na realizację celów statutowych Fundacji Dworu Dobrzelin oraz Rewitalizacja podwórek w ramach działań społecznych – Słoneczne Podwórka. Introdukcja nowych, odpowiednio dobranych gatunków roślin może wpłynąć na zwiększenie bioróżnorodności świata fauny.

Realizacja zadań polegających na remontach budynków obejmujących remonty elewacji, w tym termomodernizacje, czy remonty dachów może stanowić zagrożenie dla ptaków i nietoperzy. Nie można wykluczyć, iż obiekty objęte ww. zadaniami rewitalizacyjnymi stanowią obecnie schronienie dla ww. zwierząt. Do Programu Rewitalizacji wpisano kilka tego rodzaju zadań: Modernizacja i termomodernizacja budynku Żychlińskiego Domu Kultury wraz z wykorzystaniem OZE, Kompleksowa rewitalizacja obszaru synagogi w Żychlinie wraz z nadaniem nowych funkcji społeczno-gospodarczych, Rewitalizacja ulicy Narutowicza wraz z modernizacją kamienic komunalnych, Renowacja zasobu mieszkaniowego oraz rewitalizacji terenu Spółdzielni Mieszkaniowej „Wspólny Dom” oraz Termomodernizacja budynków zasobów komunalnych. W przypadku realizacji prac obejmujących te części budynku, które mogą stanowić siedliska dla ptaków i nietoperzy, istotne jest, aby kierując się zasadą przeczności, przeprowadzić rewitalizację tych obiektów w sposób uniemożliwiający negatywny wpływ na te grupy zwierząt. Przed podjęciem prac zaleca się przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej pod kątem występowania siedlisk nietoperzy oraz ptaków. Podczas inwentaryzacji szczegółowej kontroli należy poddać

miejsca najczęściej wykorzystywane przez zwierzęta – wszelkie szczeliny, otwory i puste przestrzenie wewnątrz budynku jak i w elewacji. W przypadku potwierdzenia występowania tych zwierząt ich kryjówki powinny zostać zabezpieczone w sposób umożliwiający opuszczenie kryjówki i uniemożliwiający ponowne jej zasiedlenie (np. poprzez wykorzystanie odpowiednio zamontowanych siatek). Po zakończeniu prac odtworzone zostaną schronienia tych zwierząt w postaci szczelin i otworów, bądź też zainstalowane zostaną skrzynki dobrane odpowiednio do gatunku zwierząt. Niezmiernie istotny jest też właściwie dobrany termin prowadzenia prac budowlanych. W przypadku, gdy inwentaryzacja wykaże zasiedlenie obiektu przez chronione gatunki, przed rozpoczęciem prac inwestor wystąpi do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z wnioskiem o zezwolenie na czynności podlegające zakazom w stosunku do dziko występujących lub innych niż dziko występujących gatunków zwierząt objętych ochroną.

Konieczność uzgodnienia właściwych terminów prowadzenia prac budowlanych będzie zachodzić także w przypadku prac budowlanych prowadzonych na terenach parków, czy innych terenach zadrzewionych. Do takich zadań należą: Rewitalizacja Parku Miejskiego przy Żychlińskim Domu Kultury wraz z utworzeniem ścieżki edukacyjnej dla dzieci „Nudzimisie i my, Modernizacja Parku Miejskiego przy ulicy Barlickiego w Żychlinie oraz Rewaloryzacja i adaptacja zabytkowego zespołu dworsko-parkowego Orsettich na realizację celów statutowych Fundacji Dworu Dobrzelin. Ponieważ takie tereny zielone mogą stanowić siedlisko dla cennych, objętych ochroną gatunków, zaleca się wykonanie przed rozpoczęciem prac budowlanych inwentaryzacji przyrodniczej. Termin prowadzenia prac budowlanych zostanie ustalony w ten sposób, aby nie pokrył się z sezonem lęgowym ptaków, których występowanie na tym terenie wykaże inwentaryzacja.

Negatywne oddziaływanie na środowisko związane z realizacją inwestycji rewitalizacyjnych pojawić się może na etapie prowadzenia prac budowlanych. Oddziaływanie to polegać może na zwiększonym zapyleniu w rejonie prowadzenia prac, emisji hałasu, emisji spalin ze sprzętu używanego podczas robót, czy też generowaniu odpadów. Takie oddziaływanie jest nieuniknione w trakcie prowadzenia prac budowlanych. Odpowiednie prowadzenie tych prac – zarówno pod względem organizacyjnym jak i technicznym np. poprzez wykorzystywanie sprawnego, spełniającego wymagania norm sprzętu, właściwa organizacja i nadzór miejsc

magazynowania odpadów, czy prowadzenie okresowego zraszania, może w znacznym stopniu ograniczyć to negatywne oddziaływanie. Należy zaznaczyć, że oddziaływanie to będzie krótkotrwałe i będzie mieć charakter odwracalny. Negatywne oddziaływanie ustanie wraz z zakończeniem robót budowlanych. Zasięg oddziaływania w przypadku wszystkich inwestycji będzie lokalny, ograniczy się do najbliższego otoczenia, a samo oddziaływanie nie będzie znaczne. Prawdopodobieństwo wystąpienia trwałych negatywnych skutków w środowisku w związku z wdrożeniem zapisów programu jest znikome.

Z uwagi na zakres i skalę zaplanowanych prac można stwierdzić, że ich realizacja na żadnym z etapów nie wpłynie na wody powierzchniowe, podziemne oraz gleby (przy właściwej organizacji i nadzorze prac budowlanych). Na etapie realizacji inwestycji pojawi się oddziaływanie na powietrze atmosferyczne, jednak jak zostało opisane wcześniej, nie spowoduje ono trwałych negatywnych skutków ani dla ludzi, ani dla środowiska. Na etapie eksploatacyjnym przedsięwzięć nie przewiduje się pojawienia się nowych, uciążliwych emisji do środowiska.

b) prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych

Gmina Żychlin położona jest w Polsce centralnej. Odległość granic gminy do granic z każdym z sąsiednich państw przekracza 250 km. Żadne z przedsięwzięć wpisanych do Programu Rewitalizacji nie zalicza się do znacząco oddziaływujących na środowisko. W związku z realizacją zadań ujętych w Programie Rewitalizacji, po zakończeniu etapu inwestycyjnego, nie pojawią się nowe emisje do środowiska. Negatywne oddziaływanie na środowisko jakie może pojawić się w związku z realizacją zadań będzie dotyczyć etapu realizacji inwestycji – prowadzenia prac budowlanych, czy remontowych. Oddziaływanie na środowisko w trakcie prowadzenia tych prac będzie miało lokalny zasięg, ograniczy się tylko do najbliższego otoczenia i będzie mieć krótkotrwały charakter.

Ze względu na znaczną odległość od granic państwowych jak również ze względu na skalę i rodzaj zaplanowanych działań, nie przewiduje się oddziaływania transgranicznego, jak również skumulowanego.

- c) prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska

Żadne z wpisanych do Programu Rewitalizacji przedsięwzięć nie zalicza się do mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Program nie przewiduje realizacji inwestycji, które na etapie eksploatacji będą źródłem nowych emisji do środowiska.

Zasadnicza większość zadań ujętych w Programie dotyczy już istniejących obiektów i polega na ich remoncie, czy przebudowie. Oddziaływanie na środowisko, czy ludzi, jakie może pojawić się w związku z realizacją zapisów Programu Rewitalizacji będzie typowym oddziaływaniem jakie związane jest z prowadzeniem prac budowlanych, czy remontowych (zwiększony hałas generowany przez maszyny, zwiększone zapylenie, czy emisja spalin z silników samochodów obsługujących place budowy). Oddziaływanie to będzie nieznaczne i krótkotrwałe. Będzie miało lokalny zasięg.

W związku z realizacją zadań ujętych w Programie nie przewiduje się negatywnych skutków dla środowiska i zdrowia ludzi.

3) cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko:

- a) obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu

Z racji swojego charakteru lokalne programy rewitalizacji zazwyczaj obejmują zadania dotyczące obiektów posiadających szczególne znaczenie dla dziedzictwa kulturowego. Tak jest w przypadku „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017 – 2023”.

Wśród zabytkowych obiektów, których dotyczyć będą działania rewitalizacyjne znalazły się obiekty wpisane do Rejestru Zabytków Województwa Łódzkiego, tj. Dwór w Dobrzelinie. Ponadto rewitalizacji poddane będą obiekty widniejące w Gminnej Ewidencji Zabytków: park przy dworze w Dobrzelinie, kamienica przy ul. 1 Maja 23/25 w Żychlinie (budynek Szkoły Podstawowej nr 1), budynki przy ul. Narutowicza 73, 42 i 59 oraz budynki przy ul. 1 Maja 1, 17/19 i 24.

Ponadto dwa zadania będą odbywać się w pobliżu zabytków – modernizacja placu Wolności w Żychlinie, przy którym zlokalizowane są 2 zabytkowe obiekty (pl. Wolności 4 – budynek Straży Pożarnej i pl. Wolności 9 – dom) oraz modernizacja ul. Ściegiennego, przy której znajduje się zabytkowy dom (pod nr 5).

Rozpoczęcie prac budowlanych ww. obiektów poprzedzone zostanie uzyskaniem pozwolenia od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Podczas realizacji inwestycji dotyczących obiektów zabytkowych odpowiednia organizacja prac i właściwy nadzór nad nimi, w szczególności pod kątem dochowania warunków uzgodnień z organem ochrony zabytków, zminimalizuje negatywne oddziaływanie na cenne kulturowe obiekty.

- b) formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym.

We wschodniej części Gminy Żychlin znajduje się fragment obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 „Dolina Przysowy i Słudwi”, natomiast w jej północno-wschodniej części – fragment Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Przysowy”. Odległość granic obszaru rewitalizacji od granic ww. obszarów chronionych wynosi odpowiednio – ok. 8 i 5 km. Biorąc pod uwagę odległości od obszarów chronionych jak i rodzaj i skalę zaplanowanych prac, można wykluczyć negatywne oddziaływanie na te obszary.

Ponadto w gminie wyznaczono 4 pomniki przyrody (pojedyncze drzewa), wszystkie znajdują się w granicach miasta Żychlin. Tylko dwa pomniki znajdują się w obrębie zamierzonych działań rewitalizacyjnych tj. na terenie zespołu dworsko-parkowego Orsettich w Żychlinie przy ul. Władysława Jagiełły. Oba rosną w jego południowej części, bezpośrednio przy ulicy. W ramach zadania na terenie parku wybudowane zostaną małe obiekty takie jak altany, fontanny, czy pergola. Jednak ze względu na lokalizację drzew nie przewiduje się aby prace budowlane, mogły odbywać się w ich pobliżu. W przypadku gdyby w pobliżu tych drzew wytyczono trasy przebiegu nowych alejek, bądź ogrodzenia, prace budowlane zostaną uzgodnione z właściwym organem ochrony przyrody.

SPIS TABEL

Tab. 1 Zmiany liczby ludności w gminie Żychlin na tle powiatu kutnowskiego i województwa łódzkiego w latach 2013-2016.....	5
Tab. 2 Zmiany liczby ludności w gminie Żychlin w podziale na miasto i obszar wiejski w latach 2013-2016.....	5
Tab. 3 Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości w gminie Żychlin.....	5
Tab. 4 Wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w latach 2013-2015 w gminie Żychlin, powiecie kutnowskim i województwie łódzkim.....	6
Tab. 5 Powody korzystania z pomocy społecznej w 2015 r. w Polsce, województwie łódzkim i powiecie kutnowskim.....	11
Tab. 6 Wyniki uczniów uzyskane na sprawdzianie szóstoklasisty w 2016 roku.....	13
Tab. 7 Wyniki uczniów uzyskane na egzaminie gimnazjalnym w 2016 roku.....	14
Tab. 8 Nowo zarejestrowane i wykreślone z rejestru REGON podmioty na 10 tys. mieszkańców w 2016 r. w gminie Żychlin, powiecie kutnowskim i województwie łódzkim.....	15
Tab. 9 Udział osób w wieku poprodukcyjnym w gminie Żychlin w 2016 r. [%] – z uwzględnieniem wartości wskaźnika wyższych niż średnia gminy.....	25
Tab. 10 Udział bezrobotnych w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Żychlin w 2016 r. [%] – z uwzględnieniem wartości wskaźnika wyższych niż średnia gminy.....	26
Tab. 11 Udział bezrobotnych długotrwale w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Żychlin w 2016 r. [%] –z uwzględnieniem wartości wskaźnika wyższych niż średnia gminy.....	27
Tab. 12 Udział bezrobotnych po 50 r.ż. w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Żychlin w 2016 r. [%] – z uwzględnieniem wartości wskaźnika wyższych niż średnia gminy.....	28
Tab. 13 Udział bezrobotnych do 25 r.ż. w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Żychlin w 2016 r. [%] – z uwzględnieniem wartości wskaźnika wyższych niż średnia gminy.....	29
Tab. 14 Liczba osób objętych pomocą społeczną w gminie Żychlin w 2016 r. na 100 mieszkańców –z uwzględnieniem wartości wskaźnika wyższych niż średnia gminy.....	30
Tab. 15 Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa w gminie Żychlin w 2016 r. na 100 mieszkańców –z uwzględnieniem wartości wskaźnika wyższych niż średnia gminy.....	31
Tab. 16 Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia w gminie Żychlin w 2016 r. na 100 mieszkańców –z uwzględnieniem wartości wskaźnika wyższych niż średnia gminy.....	31
Tab. 17 Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności w gminie Żychlin w 2016 r. na 100 mieszkańców – z uwzględnieniem wartości wskaźnika wyższych niż średnia gminy.....	32
Tab. 18 Liczba czynów karalnych na 100 mieszkańców w 2016 r. – z uwzględnieniem wartości wskaźnika mniej korzystnych niż średnia gminy.....	33
Tab. 19 Liczba kart bibliotecznych na 100 mieszkańców w 2016 r. – z uwzględnieniem wartości wskaźnika niższych niż średnia gminy.....	34
Tab. 20 Organizacje pozarządowe zarejestrowane na terenie gminy Żychlin.....	35
Tab. 21 Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty w gminie Żychlin w 2016 r. [%] – z uwzględnieniem wartości wskaźnika niższych niż średnia gminy.....	40
Tab. 22 Średni wynik egzaminu gimnazjalnego w gminie Żychlin w 2016 r. [%] – z uwzględnieniem wartości wskaźnika niższych niż średnia gminy.....	41

Tab. 23 Wskaźnik przedsiębiorczości (liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców) w gminie Żychlin [%] w 2016 r. – z uwzględnieniem wartości niższych niż średnia gminy.....	42
Tab. 24 Stosunek liczby wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych do ogółu zarejestrowanych [%] w 2016 r. – z uwzględnieniem wartości wyższych niż średnia gminy.....	43
Tab. 25 Udział dzikich wysypisk na danej ulicy lub w miejscowości do ogólnej liczby dzikich wysypisk na terenie gminy [%] w 2016 r. – z uwzględnieniem wartości niższych niż średnia gminy.....	44
Tab. 26 Emisja dwutlenku węgla w obiektach stanowiących własność Gminy Żychlin w 2015 r. w przeliczeniu na jednego mieszkańca[kg/rok] – z uwzględnieniem wartości wskaźnika mniej korzystnych niż średnia gminy.	44
Tab. 27 Udział obiektów zabytkowych [%] wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w 2016 r. – z uwzględnieniem wartości wskaźnika mniej korzystnych niż średnia gminy.....	45
Tab. 28 Zestawienie wskaźników dla gminy i obszaru zdegradowanego.....	47
Tab. 29 Zestawienie wskaźników dla gminy i obszaru rewitalizacji.....	55
Tab. 30 Matryca zgodności kierunków działań do zidentyfikowanych problemów obszaru rewitalizacji.....	64
Tab. 31 Rodzaje komplementarności przedsięwzięć rewitalizacyjnych.	83
Tab. 32 Matryca komplementarności projektów w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji.86	
Tab. 33 Zestawienie mocnych i słabych stron obszaru rewitalizacji wg Zespołu ds. Rewitalizacji.	92
Tab. 34 Wskaźniki oddziaływania na potrzeby monitoringu Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017-2024.....	99

SPIS RYSUNKÓW

Rys. 1	Zmiany liczby bezrobotnych w gminie Żychlin, powiecie kutnowskim i województwie łódzkim w latach 2013-2016.....	7
Rys. 2	Stopa bezrobocia w gminie Żychlin w 2016 r. na tle powiatu kutnowskiego i województwa łódzkiego.....	8
Rys. 3	Udział osób bezrobotnych w ogóle bezrobotnych w gminie Żychlin w 2016 r. na tle powiatu kutnowskiego i województwa łódzkiego [%].....	8
Rys. 4	Udział osób bezrobotnych po 50 r.ż. w ogóle bezrobotnych w gminie Żychlin w 2016 r. na tle powiatu kutnowskiego i województwa łódzkiego [%].....	9
Rys. 5	Udział osób bezrobotnych do 25 r.ż. w ogóle bezrobotnych w gminie Żychlin w 2016 r. na tle powiatu kutnowskiego i województwa łódzkiego [%].....	10
Rys. 6	Struktura przestępstw popełnianych na terenie powiatu kutnowskiego w 2016 roku.	11
Rys. 7	Liczba czytelników na 1000 mieszkańców w gminie Żychlin na tle powiatu kutnowskiego i województwa łódzkiego w latach 2013-2015.....	12
Rys. 8	Wypożyczenia księgozbioru na jednego czytelnika w 2015 roku.....	13
Rys. 9	Podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności.....	14
Rys. 10	Obszary przekroczeń rocznej wartości poziomu docelowego stężenia benzo(a)pirenu w pyłe PM10 w województwie łódzkim w 2016 roku.....	16
Rys. 11	Obszar przekroczeń rocznej wartości poziomu docelowego stężenia benzo(a)pirenu w pyłe PM10 w centralnej i północno-wschodniej części województwa łódzkiego w 2016 r.	17
Rys. 12	Mieszkania wyposażone w instalacje w ogóle mieszkań [%] w 2015 roku.	18
Rys. 13	Priorytetowy obszar rewitalizacji w Żychlinie wyznaczony ze względu na konieczność ochrony obiektów zabytkowych.....	19
Rys. 14	Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w latach 2013-2015.....	22
Rys. 15	Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w latach 2013-2015.....	22
Rys. 16	Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w latach 2013-2015.....	23
Rys. 17	Obszar zdegradowany w gminie Żychlin	49
Rys. 18	Obszar rewitalizacji w gminie Żychlin na tle obszaru zdegradowanego.....	53
Rys. 19	System gromadzenia informacji o procesie rewitalizacji w gminie Żychlin.....	98

ZAŁĄCZNIK NR 1

ZESTAWIENIE WSKAŹNIKÓW W SFERZE SPOŁECZNEJ

	Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców	Udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym	Udział osób bezrobotnych do 25. r.ż. w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym	Udział osób bezrobotnych po 50. r.ż. w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym	Liczba osób otrzymujących świadczenia pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Liczba osób otrzymujących świadczenia pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców	Liczba osób otrzymujących świadczenia pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców	Liczba osób otrzymujących świadczenia pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców	Liczba czynów karalnych na 100 mieszkańców	Liczba kart bibliotecznych na 100 mieszkańców	Liczba ngo na 100 mieszkańców	Średnie wyniki sprawdzianu szóstoklasisty	Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego
Gmina ogółem	20,28	10,10	8,11	2,11	3,21	10,37	9,07	2,26	4,41	2,56	20	0,20	59,88	44,57
Żychlin														
1 Maja	13,99	16,67	13,75	4,17	6,25	32,38	10,10	8,03	10,10	4,40	15	0,52	31,67	29,68
3 Maja	16,05	23,91	21,74	0,00	6,52	32,10	29,63	6,17	14,82	24,69	12	0,00	45,00	58,5
al. Raławickie	14,29	6,67	6,67	3,33	0,00	21,43	21,43	7,14	9,52	7,14	10	0,00	56,67	
Barlickiego	8,11	18,52	14,81	0,00	11,11	51,35	56,76	13,51	16,22	10,81	11	0,00		
Błazińskiego	27,42	12,12	12,12	0,00	0,00	11,29	4,84	1,61	6,45	0,00	10	0,00	65,83	
Chabrowa	0,00	7,69	7,69	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6	0,00		66,67
Cicha	7,14	9,52	9,52	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3,57	4	0,00		
Cmentarna	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0,00		
Dąbrowskiego	31,92	7,74	5,95	2,38	1,79	12,38	6,52	4,24	2,61	0,65	24	0,00	85,00	46,67
Dobra	11,76	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	24	0,00		
Dobrzelińska	20,00	0,00	0,00	0,00	0,00	10,00	6,67	3,33	3,33	40,00	10	6,67		

Dolna	16,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	29	0,00		
Głowackiego	20,00	12,50	12,50	0,00	2,50	4,29	2,86	1,43	1,43	1,43	16	0,00		44,83
Graniczna	50,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0,00		
H Sawickiej	32,87	8,06	6,30	1,76	2,02	9,77	8,39	1,65	3,71	0,83	25	0,41	82,92	51,99
Jana Pawła II	15,31	13,33	11,67	8,33	0,00	40,82	32,65	13,27	10,20	7,14	20	1,02	78,33	25,5
Jaśminowa	15,00	7,69	7,69	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	150	0,00		
Kilińskiego	18,28	25,53	23,40	0,00	6,38	48,39	47,31	6,45	41,94	3,23	13	0,00	49,58	32,25
Konwaliowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0,00		
Kościuszki	14,81	5,88	5,88	0,00	5,88	37,04	33,33	7,41	3,70	0,00	19	0,00		
Krasickiego	6,45	6,86	4,90	3,43	1,47	3,63	2,42	1,21	1,61	0,40	26	0,40	84,04	52,75
Kwiatowa	50,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	50	0,00		
Łąkowa	26,01	6,73	6,33	0,82	3,06	2,20	0,00	0,24	2,20	3,30	32	0,12	51,94	43,83
Łukasieńskiego	17,71	8,79	6,59	2,75	2,20	7,01	7,01	1,11	1,85	3,32	21	0,74	48,33	
Mała	50,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0,00		
Marchlewskiego	21,67	10,91	6,06	1,82	4,85	0,83	7,92	0,83	5,42	5,83	20	0,42	48,33	45,92
Mickiewicza	21,43	5,41	2,70	0,00	5,41	5,36	3,57	0,00	1,79	1,79	23	0,00	58,33	
Młyńska	23,08	25,00	25,00	0,00	5,00	30,77	0,00	10,26	30,779	25,64	13	0,00	62,50	21
Narutowicza	19,50	14,92	12,85	2,66	5,76	21,90	19,78	4,81	8,13	4,07	16	0,18	66,88	32,64
Nowa	50,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	150	0,00		
Orłowskiego	40,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	60,00	0	0,00		
Pl 29 Listopada	17,19	25,00	18,10	2,59	10,34	45,31	38,02	8,33	18,75	5,21	24	0,00	41,67	36,75
pl Wolności	16,80	19,48	15,58	6,49	6,49	37,60	3,20	4,00	0,00	1,60	14	0,00	50,00	21,5
Polowa	29,31	8,57	0,00	5,71	2,86	1,72	0,00	1,72	0,00	3,45	21	0,00	39,17	
Pomorska	18,18	16,67	14,29	4,76	4,76	22,73	22,73	0,00	12,12	0,00	27	0,00		
Prusa	26,32	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	26	5,26		
Przeskok	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	50	0,00	80,00	
Reja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	20	0,00		
Różana	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	30	0,00		
Sannicka	20,56	2,99	2,99	0,00	0,00	28,04	1,87	0,94	1,87	4,67	20	0,00	89,17	

Sienkiewiczza	15,26	5,88	5,15	1,47	2,21	2,11	2,11	0,00	2,11	1,05	22	0,00		
Słowackiego	28,21	8,33	4,17	0,00	8,33	0,00	0,00	0,00	0,00	2,56	41	0,00		32
Ściegiennego	26,32	27,27	18,18	9,09	0,00	15,79	10,53	10,53	5,26	0,00	11	0,00		
Śląska	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	22	0,00		
Traugutta	17,41	12,69	10,66	1,78	4,57	10,92	29,18	2,90	3,41	2,73	68	0,34	64,13	52,12
Waryńskiego	29,93	8,44	8,44	0,00	3,90	5,47	6,20	2,92	1,10	0,73	34	0,00	69,17	52,82
Wiejska	19,27	12,31	10,77	3,08	1,54	9,17	9,17	0,00	3,67	3,67	17	0,00		
Wspólna	8,00	5,56	5,56	0,00	0,00	8,00	8,00	0,00	4,00	0,00	0	0,00		58,17
Zdrojowa	11,11	0,00	0,00	0,00	0,00	72,22	72,22	0,00	22,22	0,00	0	0,00		
Złota	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0,00		
Żeromskiego	10,63	4,73	4,36	1,45	1,45	2,45	2,18	0,27	0,27	6,27	24	0,27	65,42	67,13
OBSZAR WIEJSKI GMINY														
Biała	20,37	29,03	19,35	12,90	9,68	14,82	14,82	0,00	14,82	0,00	37	0,00		
Grzybów Hornowski	24,59	5,13	2,56	2,56	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	8	0,00		
Buszków Dolny	29,03	5,41	5,41	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	19	0,00	58,33	
Buszkówek	27,78	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3,22	2	0,00		
Orątki Górne	13,33	19,05	9,52	9,52	4,76	1,85	1,85	1,85	0,00	0,00	33	0,00	49,17	30,67
Budzyń	23,62	5,41	4,05	2,70	1,35	0,00	0,00	0,00	0,00	3,33	9	0,00		39,34
Brzeziny	20,00	5,26	2,63	0,00	2,63	5,51	5,51	1,56	3,94	0,78	22	0,00	54,67	
Śleszyn Mały	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3,33	1,67	1,67	1,67	0,00	100	0,00		
Marianka	28,57	33,33	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	36	0,00		
Chochółów	10,00	7,41	0,00	5,56	0,00	35,71	35,71	0,00	35,71	0,00	38	1,25	70,83	29,83
Orątki Dolne	52,38	0,00	0,00	0,00	0,00	1,25	1,25	1,25	0,00	3,47	33	4,76		
Strzelce	9,38	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3	0,00		33,67
Czesławów	15,38	11,32	9,43	0,00	0,00	3,13	3,13	0,00	3,13	0,00	14	0,00	35,00	
Drzewoszki Małe	11,76	16,67	16,67	0,00	0,00	1,10	0,00	1,10	0,00	0,00	0	0,00		
Drzewoszki wielkie	24,07	2,86	2,86	0,00	2,86	3,70	3,70	0,00	3,70	1,85	4	0,00		33,33
Aleksandrów	40,00	0,00	0,00	0,00	0,00	60,00	60,00	20,00	40,00	0,00	0	0,00		42,33
Grabie	17,28	1,89	1,89	1,89	0,00	7,41	7,41	3,70	3,70	1,24	16	0,00		

Grzybów Dolny	20,00	5,00	5,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	330	0,00		37,33
Gajew Grzybowski	23,33	6,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3	0,00	61,67	
Janów Grzybowski	25,00	22,22	11,11	11,11	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	13	0,00	88,33	
Klemensów Grzybowski	19,35	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0,00	64,17	
Kaczkowizna	30,59	10,64	6,38	8,51	0,00	10,59	10,59	7,06	3,53	0,00	15	0,00		38,25
Sędki	17,65	20,00	4,00	12,00	0,00	11,77	11,77	0,00	11,77	0,00	24	0,00		
Kruki	29,41	9,09	9,09	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	24	0,00	95,83	
Balików	11,43	9,09	4,55	6,82	0,00	2,86	0,00	2,86	0,00	0,00	14	0,00	55,42	
Zarębów	22,47	8,51	8,51	0,00	2,13	6,74	6,74	0,00	6,74	2,28	8	0,00	34,17	39,67
Pasieka	22,43	5,97	4,48	0,00	0,00	5,61	5,61	0,94	4,67	3,74	18	0,00	50,00	
Sokołówek	17,71	6,25	6,25	0,00	3,13	5,21	5,21	3,13	2,08	4,17	17	0,00	60,83	53
Tretki	20,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	20	0,00		
Dzwonków	26,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0,00		
Gajew	27,27	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	18	0,00		
Stanisławów	14,29	7,69	7,69	7,69	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	14	0,00		
Zagroby	38,46	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	8	0,00		
Kędziory	25,00	14,29	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	8,33	0	0,00		
Kozanki	9,52	10,00	0,00	0,00	0,00	19,05	19,05	0,00	19,05	0,00	19	0,00		
Leśne	9,09	25,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	27	0,00		
Zgoda	15,15	16,67	8,33	4,17	8,33	6,06	6,06	0,00	6,06	3,03	21	0,00	86,67	38,25
Oleszcze	13,33	0,00	0,00	0,00	0,00	3,33	3,33	3,33	0,00	6,67	7	0,00		
Śleszynek	25,30	0,00	0,00	0,00	0,00	10,84	10,84	1,21	9,64	3,61	8	0,00	61,67	36,33
Żabików	24,14	7,69	3,85	3,85	3,85	2,30	2,30	1,15	1,15	1,15	9	0,00	40,00	
Aleksadrówka	19,72	13,04	13,04	4,35	0,00	2,82	2,82	0,00	2,82	0,00	4	0,00		
Dobrzelin														
Słowackiego	23,68	0,00	0,00	0,00	0,00	5,26	5,26	2,63	0,00	2,63	3	0,00	79,58	
Wł. Jagiełły	12,02	14,49	12,75	1,74	4,35	18,13	14,87	2,04	7,94	2,44	10	0,00	44,33	79,33
Dolna	30,77	14,29	14,29	0,00	0,00	7,69	0,00	7,69	0,00	0,00	8	0,00		

Dobrzelińska	66,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	33	0,00		
Działkowa	8,11	7,69	7,69	0,00	3,85	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	11	0,00		
Dworcowa	22,95	8,82	5,88	2,94	5,88	1,64	0,00	1,64	0,00	3,28	18	0,00	52,33	55,83
Jabłonkowa	19,93	9,68	8,60	1,61	4,30	6,87	6,19	1,03	2,41	1,38	15	0,00	35,83	47,39
Janowska	14,29	16,67	16,67	0,00	16,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0,00	64,00	
Kasztanowa	24,36	7,84	5,88	1,96	0,00	10,26	8,97	3,85	2,56	1,28	13	0,00	30,00	
Kolejkowa	16,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0,00		
Polna	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0,00		
Przytorze	50,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0,00		
Słoneczna	20,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	10,00	30	0,00		
Stawowa	50,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0,00		
Szkolna	14,53	12,36	5,62	2,25	4,49	9,40	9,40	1,71	4,27	0,86	9	0,00	56,67	55,01
Wagowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0,00		
Grabów														
Budzyńska	28,57	25,00	25,00	25,00	0,00	42,86	42,86	0,00	42,86	0,00	14	0,00		
Dworcowa	17,96	10,38	9,43	3,77	4,72	15,57	13,77	2,40	8,38	1,20	18	0,00		
Górska	21,74	4,17	4,17	0,00	0,00	23,91	21,74	2,17	21,74	0,00	22	0,00	51,67	76,5
Grabówek	14,71	14,29	14,29	4,76	0,00	20,59	20,59	5,88	5,88	0,00	29	0,00	41,00	
Szkolna	20,88	3,70	1,85	0,00	1,85	5,50	2,20	5,50	2,20	3,30	10	0,00		
Śleszyn														
Biała	37,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6,25	0	0,00		46
Cmentarna	33,33	50,00	25,00	37,50	0,00	33,33	33,33	0,00	33,33	0,00	0	0,00		
Górna	14,63	18,52	18,52	0,00	7,41	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	17	0,00	71,00	
Kamilewska	9,09	10,00	0,00	10,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	18	0,00		53,5
Kasztanowa	16,08	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,70	0,00	3,50	5	0,00	69,17	
Parkowa	28,57	0,00	0,00	0,00	0,00	28,57	28,57	0,00	28,57	0,00	0	0,00		
Piaskowa	41,67	0,00	0,00	0,00	0,00	8,33	0,00	8,33	0,00	0,00	0	0,00		
Wola Popowa														
Budzyńska	25,00	4,00	4,00	0,00	0,00	3,13	0,00	3,13	0,00	0,00	19	0,00		

Górna	14,29	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	14,29	14	0,00		
Lipowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0,00		
Łukasińskiego	23,21	5,71	5,71	0,00	2,86	1,79	0,00	1,79	0,00	1,79	4	0,00		
Polna	40,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	40	0,00		
Wiejska	16,67	16,67	16,67	0,00	11,11	4,17	4,17	0,00	4,17	8,33	0	0,00		
Żeromskiego	19,35	5,56	5,56	0,00	5,56	1,61	1,61	0,00	1,61	1,61	5	0,00	77,50	

ZAŁĄCZNIK NR 2

ZESTAWIENIE WSKAŹNIKÓW W SFERACH INNYCH NIŻ SPOŁECZNA

	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	Stosunek liczby wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych do ogółu zarejestrowanych	Udział obiektów zabytkowych na danej ulicy/w miejscowości w ogóle zabytków	Udział dzikich wysypisk śmieci	Emisja CO ₂ z budynków gminnych/rok
Gmina ogółem	4,89	8	0,74	0,78	111661,01
1 Maja	3,11	8,33	8,77	10	454178,15
3 Maja	16,05	0,00	5,26	0	400684,69
al. Racławickie	7,14	0,00	1,75	0	628958,90
Barlickiego	5,41	0,00	0,00	10	4619307,77
Blizińskiego	1,61	0,00	0,00	0	0,00
Chabrowa	17,65	0,00	0,00	0	0,00
Cicha	7,14	0,00	0,00	0	0,00
Cmentarna	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Dąbrowskiego	2,28	28,57	0,00	0	331384,54
Dobra	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Dobrzelińska	23,33	0,00	0,00	10	0,00
Dolna	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Głowackiego	5,71	0,00	0,00	0	0,00
Graniczna	0,00	0,00	0,00		0,00
H Sawickiej	1,93	7,14	0,00	0	0,00
Jana Pawła II	11,22	27,27	8,77	0	416327,84
Jaśminowa	20,00	0,00	0,00	0	341180,81
Kilińskiego	2,15	0,00	1,75	0	270944,67
Konwaliowa	0,00	0,00	0,00		0,00
Kościuszki	7,41	50,00	0,00	0	231770,56
Krasickiego	8,06	5,00	0,00	0	0,00
Kwiatowa	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Łąkowa	2,32	10,53	0,00	0	0,00
Łukasińskiego	4,75	9,52	7,02	0	979223,45
Mała	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Marchlewskiego	2,92	0,00	0,00	0	0,00
Mickiewicza	3,57	0,00	0,00	0	0,00

Młyńska	0,00	0,00	0,00	0	641552,43
Narutowicza	8,87	7,29	33,33	0	54423,74
Nowa	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Orłowskiego	100,00	0,00	0,00	0	0,00
Pl. 29 Listopada	4,17	0,00	7,02	0	54596,82
Pl. Wolności	6,40	0,00	3,51	0	355535,42
Polowa	15,52	0,00	0,00	0	0,00
Pomorska	4,55	0,00	0,00	0	0,00
Prusa	21,05	0,00	0,00	0	0,00
Przeskok	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Reja	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Różana	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Sannicka	5,61	0,00	0,00	0	0,00
Sienkiewicza	8,95	11,76	0,00	0	0,00
Słowackiego	10,26	0,00	0,00	0	0,00
Ściegiennego	5,26	0,00	1,75	0	0,00
Śląska	22,22	0,00	0,00	0	0,00
Traugutta	4,40	10,26	0,00	0	0,00
Waryńskiego	2,92	12,50	0,00	0	0,00
Wiejska	6,42	0,00	0,00	0	0,00
Wspólna	4,00	0,00	0,00	0	0,00
Zdrojowa	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Złota	0,00	0,00	0,00		0,00
Żeromskiego	5,75	9,52	0,00	0	193290,39
OBSZAR WIEJSKI GMINY					
Biała	0,00	0,00	0,00	0	135809,78
Grzybów Hornowski	3,28	50,00	0,00	0	0,00
Buszków Dolny	4,84	0,00	0,00	0	0,00
Buszkówek	1,90	33,33	0,00	0	0,00
Orątki Górne	3,33	0,00	0,00	0	0,00
Budzyń	4,72	0,00	0,00	0	0,00
Brzeziny	5,00	0,00	0,00	10	0,00
Śleszyn Mały	0,00	33,33	0,00	0	0,00
Marianka	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Chochółów	2,50	0,00	0,00	0	0,00
Orątki Dolne	0,00	0,00	0,00	0	703754,97
Strzelce	9,38	0,00	0,00	0	0,00
Czesławów	0,00	0,00	0,00	0	17959,42
Drzewoszki Małe	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Drzewoszki Wielkie	7,41	0,00	0,00	0	0,00
Aleksandrów	180,00	11,11	0,00	0	0,00
Grabie	3,70	33,33	0,00	0	0,00
Grzybów Dolny	3,33	0,00	0,00	0	0,00
Gajew Grzybowski	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Janów Grzybowski	0,00	0,00	0,00	0	0,00

Klemensów Grzybowski	3,23	0,00	0,00	0	0,00
Kaczkowizna	3,53	33,33	0,00	0	0,00
Sędki	2,94	0,00	0,00	0	0,00
Kruki	5,88	0,00	0,00	0	0,00
Balików	5,71	0,00	0,00	0	0,00
Zarębów	1,12	0,00	0,00	0	0,00
Pasieka	2,80	0,00	0,00	0	0,00
Sokołówek	7,29	0,00	0,00	0	0,00
Tretki	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Dzwonków	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Gajew	9,09	100,00	0,00	0	0,00
Stanisławów	52,38	0,00	0,00	0	0,00
Zagroby	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Kędziory	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Kozanki	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Leśne	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Zgoda	6,06	50,00	0,00	0	0,00
Oleszcze	16,67	0,00	0,00	0	0,00
Śleszynek	4,82	25,00	1,75	0	0,00
Żabików	2,30	0,00	1,75	0	0,00
Aleksandrówka	1,41	0,00	0,00		0,00
Dobrzelin					
Słowackiego	10,53	0,00	0,00	0	0,00
Wł. Jagiełły	2,44	16,67	10,53	20	106073,32
Dolna	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Dobrzelińska	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Działkowa	0,00	0,00	1,75	0	0,00
Dworcowa	8,20	0,00	0,00	0	0,00
Jabłonkowa	2,75	25,00	0,00	0	0,00
Janowska	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Kasztanowa	1,28	0,00	0,00	10	0,00
Kolejkowa	0,00	0,00	0,00	10	0,00
Polna	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Przytorze	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Słoneczna	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Stawowa	16,67	0,00	0,00	0	0,00
Szkolna	5,13	0,00	0,00	0	0,00
Wagowa	0,00	0,00	0,00	10	0,00
Grabów					
Budzyńska	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Dworcowa	6,59	9,09	3,51	0	117085,05
Górska	2,17	0,00	0,00	0	0,00
Grabówek	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Szkolna	4,40	0,00	0,00	0	1486332,13

Śleszyn					
Biała	12,50	50,00	0,00	0	105161,25
Cmentarna	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Górna	4,88	0,00	0,00	0	0,00
Kamilewska	0,00	0,00	0,00	10	0,00
Kasztanowa	2,80	0,00	1,75	0	0,00
Parkowa	14,29	100,00	0,00	0	0,00
Piaskowa	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Wola Popowa					
Budzyńska	3,13	0,00	0,00	0	0,00
Górna	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Lipowa	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Łukasińskiego	10,71	16,67	0,00	0	0,00
Polna	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Wiejska	0,00	0,00	0,00	0	0,00
Żeromskiego	4,84	0,00	0,00	0	0,00

UZASADNIENIE DO UCHWAŁY NR ..../17

RADY MIEJSKIEJ W ŻYCHLINIE

z dnia ..... 2017 r.

w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017 – 2023

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017-2023 jest dokumentem kluczowym z punktu widzenia dalszego rozwoju gminy. Jednocześnie nowoczesnym narzędziem integrującym oraz naprawczym zdegradowanych przestrzeni gminy, które obejmują pięć głównych dziedzin mianowicie: społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, środowiskową i techniczną. Zadania realizowane w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Żychlin na lata 2017-2023 pozwolą na szeroko rozumianą aktywizację społeczeństwa, poprzez umożliwienie ubiegania się interesariuszy rewitalizacji o środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego przewidzianych dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020. Lokalny Program Rewitalizacji został przygotowany w oparciu o wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju), stanowiące podstawę dla niniejszego dokumentu. Ponieważ w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 przewidziano wsparcie dla procesów rewitalizacji, Lokalny Program Rewitalizacji jest jednocześnie dostosowany do zapisów „Procedury weryfikacji programów rewitalizacji w Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 pod kątem zgodności z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”. Gmina Żychlin, przygotowując niniejszy dokument, podjęła działania zmierzające do jak najszerszego informowania mieszkańców o toczącym się procesie rewitalizacji, a także włączenia ich w jego prowadzenie. Z tego względu mieszkańcy oraz inni interesariusze rewitalizacji byli na bieżąco informowani na stronie internetowej. Mieszkańcy mogli również składać propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które później zostały wykorzystane do konkretnych projektów. Przeprowadzone zostały warsztaty służące wypracowywaniu poszczególnych elementów Programu.

W wyniku wyodrębnienia w drodze pogłębionej diagnozy najistotniejszych problemów dostosowano do nich cele rewitalizacji. Wyznaczenie celu społecznego opiera się przede wszystkim na analizie danych dostarczonych przez różne instytucje – gminne i ponadgminne. Natomiast wyznaczenie celu odnoszącego się do sfery przestrzenno-funkcjonalnej uwzględnia – poza analizą danych zastanych – również wskazania mieszkańców wypracowane w czasie konsultacji społecznych.

Dokonując oceny konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu dokumentu „Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017-2023” ustalono, że nie kwalifikuje się on do dokumentów wymienionych w art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1405). Nie kwalifikuje się on także do dokumentów wymienionych w art. 47 ww. ustawy, tj. nie wyznacza on ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a realizacja jego postanowień nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.

W związku z powyższym dla dokumentu nie zachodzi konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Burmistrz Gminy Żychlin w dniu 19 lipca 2017 r. wystąpił pismem znak: GCPI.0420.3.2017 do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi w sprawie uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Żychlin” powołując się na art. 47 oraz art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. W odpowiedzi na pismo Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi odmówił uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla ww. projektu dokumentu wskazując, iż Burmistrz Gminy Żychlin w swoim piśmie z dnia 19.07.2017r., powołując się na art. 47 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w ramach swych kompetencji dokonał kwalifikacji projektu dokumentu do dokumentów nie wymagających przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Z treści pisma Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi wynika, że Burmistrz Gminy Żychlin w swoim piśmie z dnia 19.07.2017r. wyjaśnił, że zapisy projektu dokumentu nie spowodują znaczącego oddziaływania na środowisko, jak

również, że projekt dokumentu nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Wobec tego Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi zajął stanowisko jw.

Uzasadnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w zakresie projektu dokumentu pn. „Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017 – 2023” :

1) charakter działań przewidzianych w dokumencie:

a) stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć

Do „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017-2023” wpisanych zostało 15 zadań o charakterze inwestycyjnym. Każde z tych zadań zostało dokładnie opisane – pod kątem lokalizacji (adresy, numery działek ewidencyjnych) oraz rodzaju i skali zaplanowanych prac.

Z uwagi na rodzaj i skalę wpisanych do Programu zadań inwestycyjnych należy stwierdzić, że żadne z nich nie zalicza się do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 71).

b) powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach

Zapisy „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017-2023” są w całości spójne z założeniami „Strategii Rozwoju Gminy Żychlin na lata 2015-2022” uchwalonej 29 stycznia 2016 r. Rozwój Gminy Żychlin, którego kierunek nakreśliła Strategia, zakłada realizację takich działań jak zapewnienie bezpiecznych i atrakcyjnych miejsc kultury i rekreacji, rozwój infrastruktury drogowej oraz wodno-kanalizacyjnej, poprawę stanu i jakości powietrza atmosferycznego, zachowanie stanu dziedzictwa kulturowego, rewitalizację przestrzeni miejskiej w Żychlinie. Wszystkie zaproponowane w Strategii kierunki rozwoju Gminy znajdują swoje odzwierciedlenie w konkretnych zadaniach ujętych w Lokalnym Programie Rewitalizacji. Należy wymienić takie przedsięwzięcia jak: modernizacje i termomodernizacje budynków, rewitalizacje założeń parkowych, placów

miejskich i podwórek, remonty ulic, instalacje odnawialnych źródeł energii, wymiana oświetlenia na energooszczędne.

Część przedsięwzięć zawartych w Lokalnym Programie Rewitalizacji pokrywa się z konkretnymi zadaniami ujętymi w Strategii Rozwoju. Mowa to o takich zadaniach jak: odbudowa synagogi w Żychlinie, rewitalizacja parków miejskich przy Żychlińskim Domu Kultury i przy ul. Barlickiego, budowa siłowni zewnętrznej w parku, przebudowa nawierzchni ulic miejskich, stworzenie parkingów, rewitalizacja zespołu parkowo-dworskiego w Dobrzelinie, termomodernizacja Żychlińskiego Domu Kultury wraz z elementami OZE, termomodernizacja budynków mieszkalnych, rewitalizacja podwórek, przebudowa nawierzchni ulic miejskich.

Działania dotyczące termomodernizacji budynków, instalacji odnawialnych źródeł energii, remontach nawierzchni ulic i modernizacji oświetlenia ulicznego wpisują się w całości w założenia innego dokumentu strategicznego opracowanego na szczeblu gminnym, tj. Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Żychlin uchwalonego w dniu 29 stycznia 2016 r.

Zapisy Gminnego Programu Rewitalizacji są również zbieżne ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin przyjętego uchwałą 27 czerwca 2013 r. Studium wskazuje na potrzebę stworzenia lokalnego i unikatowego ośrodka historycznego. Celowi temu sprzyjać będzie m.in. rewitalizacja obiektów zabytkowych zaproponowana w Lokalnym Programie Rewitalizacji. Zgodne z założeniami Studium są także zadania polegające na modernizacji sieci kanalizacyjnych oraz zwiększaniu powierzchni zadrzewień i zakrzewień.

Analizę zgodności Lokalnego Programu Rewitalizacji z innymi dokumentami strategicznymi dla zadań o charakterze nieinwestycyjnym omówiono w pkt. 6 Lokalnego Programu Rewitalizacji, który stanowi załącznik do niniejszego wniosku.

c) przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju, oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska,

„Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017 – 2023” jest w całości spójny z dokumentem ramowym „Strategią Rozwoju Gminy Żychlin na lata 2015-

2022” . W Strategii jako najważniejszy cel rozwoju gminy wskazano: zapewnienie warunków dla zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego, w celu polepszenia warunków bytowych oraz poziomu życia mieszkańców poprzez efektywne wykorzystanie zasobów lokalnych, z jednoczesnym zachowaniem równowagi przyrodniczej.

Jednym z filarów na jakich opiera się zrównoważony rozwój jest ochrona środowiska. Lokalny Program Rewitalizacji proponuje konkretne przedsięwzięcia ukierunkowane na ochronę powietrza atmosferycznego. Mowa tu o czterech rodzajach działań - zadaniach polegających na termomodernizacjach budynków, instalacji odnawialnych źródeł energii, jak również o remontach nawierzchni dróg i modernizacji oświetlenia ulicznego (zastosowanie energooszczędnych opraw świetlnych). W ramach Programu Rewitalizacji zaplanowano termomodernizację kilkudziesięciu budynków, zarówno budynków użyteczności publicznej, jak i budynków mieszkalnych. W przypadku jednego z nich, zaplanowano także instalację paneli fotowoltaicznych. Ponadto Program Rewitalizacji przewiduje modernizację kilku ulic w m. Żychlin (polegającą na wymianie nawierzchni wraz z modernizacją oświetlenia). Wszystkie te działania wpłyną na zmniejszenie ilości emitowanych do atmosfery szkodliwych gazów i pyłów.

Estetyzacja przestrzeni miejskiej również wpisuje się w obszar działań sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi. Dotyczy to takich projektów wpisanych do Programu Rewitalizacji jak rewitalizacje parków w m. Żychlin, czy zespołu dworsko-pałacowego w m. Dobrzelin, jak również modernizacja placów miejskich w Żychlinie i przestrzeni miejskich wokół niektórych budynków. W ramach wspomnianych zadań uporządkowane zostaną tereny zielone, wykonane zostaną nowe nasadzenia.

d) powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska

Do Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017-2023 wpisano przedsięwzięcia, które wychodzą naprzeciw jednemu z istotnych problemów środowiskowych, jakie zdiagnozowano na terenie gminy. Mowa tu o problemie niskiej emisji, tj. zanieczyszczeniu powietrza, którego źródłem są przestarzałe i nieefektywne paleniska indywidualne oraz używanie paliw stałych o niskiej wartości, bądź też spalanie odpadów. Na niską emisję składa się także emisja powodowana przez ruch samochodowy. Gmina Żychlin należy do Strefy Łódzkiej, w której odnotowuje się przekroczenia dobowej wartości poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 oraz benzo(a)pirenu. Centrum Żychlina stanowi wiekowa, zwarta

zabudowa, z przestarzałymi indywidualnymi paleniskami. Najczęściej w kotłach zużywany jest węgiel, który w porównaniu innymi paliwami jest przyczyną emitowania do atmosfery znacznej ilości szkodliwych pyłów i gazów. Warunki takie sprzyjają potęgowaniu niskiej emisji. Intensywny ruch kołowy w centrum miasta dodatkowo nasila ten problem. Jak wykazała inwentaryzacja wykonana na potrzeby stworzenia Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Żychlin, większość budynków stanowiących własność Gminy posiada przestarzałe źródła ciepła. Ponadto tylko dwa budynki z gminnych są wyposażone w odnawialne źródła energii. Jednym z działań służących minimalizacji niskiej emisji są termomodernizacje budynków. Do Lokalnego Programu Rewitalizacji wpisanych zostało kilka przedsięwzięć zakładających przeprowadzenie termomodernizacji budynków zarówno z zasobu komunalnego, jak i prywatnych. W sumie przewidziano termomodernizacje kilkudziesięciu budynków w Żychlinie. Ponadto w ramach modernizacji innych obiektów, przewidziano remonty dachów oraz wymianę stolarki drzwiowej i okiennej. Takie działania również zaliczają się do działań wpływających na poprawę efektywności energetycznej budynków, co przełoży się na zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło oraz zmniejszenie ilości spalonego paliwa. W rezultacie zmniejszeniu ulegnie emisja pyłowych i gazowych produktów spalania do atmosfery. Jedno z zadań przewiduje także instalację w budynku Żychlińskiego Domu Kultury odnawialnego źródła energii, tj. paneli fotowoltaicznych. Inwestycja w OZE również służy zwalczaniu niskiej emisji. W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji zaplanowano także remonty ulic znajdujących się w centrum miasta. Wykonanie nowych nawierzchni dróg wpływa na zwiększenie płynności ruchu i przyczynia się do zmniejszenia ilości emitowanych do atmosfery zanieczyszczeń z silników spalinowych.

Nadmienić należy, że także zadanie, w ramach którego zmodernizowane zostaną odcinki sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i deszczowej (Rewitalizacja ulicy Narutowicza wraz z modernizacją kamienic komunalnych) służy uporządkowaniu spraw gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy. Modernizacja sieci kanalizacyjnych z pewnością zminimalizuje ryzyko awarii powodujących wycieki nieczystości płynnych do gruntu.

2) rodzaj i skala oddziaływania na środowisko:

a) prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań

„Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017 – 2023” nie zakłada realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Zasadnicza większość zadań ujętych w Programie dotyczy istniejących już obiektów i polega na ich modernizacji. Modernizacja w przypadku budynków polegać będzie na remoncie lub przebudowie pomieszczeń, wymianie dachów, wymianie stolarki okiennej i drzwiowej, remoncie elewacji, w tym termomodernizacji. Remonty dróg, czy chodników polegać będą na wymianie uszkodzonej nawierzchni na nową. Ponadto do Programu wpisano zadanie obejmujące remont sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej i deszczowej. Powierzchnia zabudowy budynków, których dotyczą inwestycje jest niewielka, nie przekracza 0,5 ha, natomiast długości modernizowanych odcinków sieci oraz dróg nie przekroczą 1 km. Realizacja ww. projektów nie będzie wiązać się zatem z koniecznością zmiany sposobu zagospodarowania terenu, a co za tym idzie z ewentualną koniecznością uszczuplenia siedlisk przyrodniczych.

Program Rewitalizacji przewiduje także budowę nowych obiektów, jednakże w większości będą to niewielkie obiekty zlokalizowane w na terenach zielonych (fontanny, altany, pergola, muszla koncertowa, czy obiekty małej architektury). W związku budową ww. obiektów ewentualny ubytek powierzchni biologicznie czynnej będzie marginalny.

Ponadto dwie z inwestycji obejmują budowę parkingów, o powierzchni nie przekraczającej 0,5 ha. Jeden z parkingów ma powstać na placu Wolności w Żychlinie. Na placu tym aktualnie znajduje się zaniedbany skwer porośnięty trawą oraz kilkoma drzewami. W związku z budową parkingu zajdzie konieczność redukcji powierzchni biologicznie czynnej. Jednakże powierzchnia parkingu nie zajmie więcej niż 1/3 powierzchni skweru. Na pozostałej części planuje się nowe nasadzenia, które wpłyną na zwiększenie walorów estetycznych tego miejsca. Ponadto wprowadzenie nowych gatunków roślin i krzewów wpłynie na zwiększenie bioróżnorodności tego miejsca. Analogiczna sytuacja będzie dotyczyć lokalizacji drugiego parkingu na ul. Narutowicza w Żychlinie. Ww. skwery zlokalizowane są przy głównych ulicach, ponadto większą część ich powierzchni porastają trawniki, z tego względu zagrożenie uszczuplenia siedlisk cennych gatunków roślin i zwierząt jest znikome.

Nowe nasadzenia planuje się także w związku z realizacją następujących inwestycji: Rewitalizacja Parku Miejskiego przy Żychlińskim Domu Kultury wraz z utworzeniem ścieżki edukacyjnej dla dzieci „Nudzimisie i my”, Rewaloryzacja i adaptacja zabytkowego zespołu dworsko-parkowego Orsettich na realizację celów statutowych Fundacji Dworu Dobrzelin oraz Rewitalizacja podwórek w ramach działań społecznych – Słoneczne Podwórka. Introdukcja nowych, odpowiednio dobranych gatunków roślin może wpłynąć na zwiększenie bioróżnorodności świata fauny.

Realizacja zadań polegających na remontach budynków obejmujących remonty elewacji, w tym termomodernizację, czy remonty dachów może stanowić zagrożenie dla ptaków i nietoperzy. Nie można wykluczyć, iż obiekty objęte ww. zadaniami rewitalizacyjnymi stanowią obecnie schronienie dla ww. zwierząt. Do Programu Rewitalizacji wpisano kilka tego rodzaju zadań: Modernizacja i termomodernizacja budynku Żychlińskiego Domu Kultury wraz z wykorzystaniem OZE, Kompleksowa rewitalizacja obszaru synagogi w Żychlinie wraz z nadaniem nowych funkcji społeczno-gospodarczych, Rewitalizacja ulicy Narutowicza wraz z modernizacją kamienic komunalnych, Renowacja zasobu mieszkaniowego oraz rewitalizacji terenu Spółdzielni Mieszkaniowej „Wspólny Dom” oraz Termomodernizacja budynków zasobów komunalnych. W przypadku realizacji prac obejmujących te części budynku, które mogą stanowić siedliska dla ptaków i nietoperzy, istotne jest, aby kierując się zasadą przezorności, przeprowadzić rewitalizację tych obiektów w sposób uniemożliwiający negatywny wpływ na te grupy zwierząt. Przed podjęciem prac zaleca się przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej pod kątem występowania siedlisk nietoperzy oraz ptaków. Podczas inwentaryzacji szczegółowej kontroli należy poddać miejsca najczęściej wykorzystywane przez zwierzęta – wszelkie szczeliny, otwory i puste przestrzenie wewnątrz budynku jak i w elewacji. W przypadku potwierdzenia występowania tych zwierząt ich kryjówki powinny zostać zabezpieczone w sposób umożliwiający opuszczenie kryjówki i uniemożliwiający ponowne jej zasiedlenie (np. poprzez wykorzystanie odpowiednio zamontowanych siatek). Po zakończeniu prac odtworzone zostaną schronienia tych zwierząt w postaci szczelin i otworów, bądź też zainstalowane zostaną skrzynki dobrane odpowiednio do gatunku zwierząt. Niezmiernie istotny jest też właściwie dobrany termin prowadzenia prac budowlanych. W przypadku, gdy inwentaryzacja wykaże zasiedlenie obiektu przez chronione gatunki, przed rozpoczęciem prac inwestor wystąpi do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z wnioskiem o zezwolenie na czynności podlegające zakazom w stosunku do

dziko występujących lub innych niż dziko występujących gatunków zwierząt objętych ochroną.

Konieczność uzgodnienia właściwych terminów prowadzenia prac budowlanych będzie zachodzić także w przypadku prac budowlanych prowadzonych na terenach parków, czy innych terenach zadrzewionych. Do takich zadań należą: Rewitalizacja Parku Miejskiego przy Żychlińskim Domu Kultury wraz z utworzeniem ścieżki edukacyjnej dla dzieci „Nudzimisie i my, Modernizacja Parku Miejskiego przy ulicy Barlickiego w Żychlinie oraz Rewaloryzacja i adaptacja zabytkowego zespołu dworsko-parkowego Orsettich na realizację celów statutowych Fundacji Dworu Dobrzelin. Ponieważ takie tereny zielone mogą stanowić siedlisko dla cennych, objętych ochroną gatunków, zaleca się wykonanie przed rozpoczęciem prac budowlanych inwentaryzacji przyrodniczej. Termin prowadzenia prac budowlanych zostanie ustalony w ten sposób, aby nie pokrył się z sezonem lęgowym ptaków, których występowanie na tym terenie wykaże inwentaryzacja.

Negatywne oddziaływanie na środowisko związane z realizacją inwestycji rewitalizacyjnych pojawić się może na etapie prowadzenia prac budowlanych. Oddziaływanie to polegać może na zwiększonym zapyleniu w rejonie prowadzenia prac, emisji hałasu, emisji spalin ze sprzętu używanego podczas robót, czy też generowaniu odpadów. Takie oddziaływanie jest nieuniknione w trakcie prowadzenia prac budowlanych. Odpowiednie prowadzenie tych prac – zarówno pod względem organizacyjnym jak i technicznym np. poprzez wykorzystywanie sprawnego, spełniającego wymagania norm sprzętu, właściwa organizacja i nadzór miejsc magazynowania odpadów, czy prowadzenie okresowego zraszania, może w znacznym stopniu ograniczyć to negatywne oddziaływanie. Należy zaznaczyć, że oddziaływanie to będzie krótkotrwałe i będzie mieć charakter odwracalny. Negatywne oddziaływanie ustanie wraz z zakończeniem robót budowlanych. Zasięg oddziaływania w przypadku wszystkich inwestycji będzie lokalny, ograniczy się do najbliższego otoczenia, a samo oddziaływanie nie będzie znaczne. Prawdopodobieństwo wystąpienia trwałych negatywnych skutków w środowisku w związku z wdrożeniem zapisów programu jest znikome.

Z uwagi na zakres i skalę zaplanowanych prac można stwierdzić, że ich realizacja na żadnym z etapów nie wpłynie na wody powierzchniowe, podziemne oraz gleby (przy właściwej organizacji i nadzorze prac budowlanych). Na etapie realizacji inwestycji pojawi się oddziaływanie na powietrze atmosferyczne, jednak jak zostało opisane wcześniej, nie spowoduje ono trwałych negatywnych skutków ani dla ludzi, ani dla środowiska. Na etapie

eksploatacyjnym przedsięwzięć nie przewiduje się pojawienia się nowych, uciążliwych emisji do środowiska.

b) prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych

Gmina Żychlin położona jest w Polsce centralnej. Odległość granic gminy do granic z każdym z sąsiednich państw przekracza 250 km. Żadne z przedsięwzięć wpisanych do Programu Rewitalizacji nie zalicza się do znacząco oddziaływujących na środowisko. W związku z realizacją zadań ujętych w Programie Rewitalizacji, po zakończeniu etapu inwestycyjnego, nie pojawią się nowe emisje do środowiska. Negatywne oddziaływanie na środowisko jakie może pojawić się w związku z realizacją zadań będzie dotyczyło etapu realizacji inwestycji – prowadzenia prac budowlanych, czy remontowych. Oddziaływanie na środowisko w trakcie prowadzenia tych prac będzie miało lokalny zasięg, ograniczy się tylko do najbliższego otoczenia i będzie mieć krótkotrwały charakter.

Ze względu na znaczną odległość od granic państwowych jak również ze względu na skalę i rodzaj zaplanowanych działań, nie przewiduje się oddziaływania transgranicznego, jak również skumulowanego.

c) prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska

Żadne z wpisanych do Programu Rewitalizacji przedsięwzięć nie zalicza się do mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Program nie przewiduje realizacji inwestycji, które na etapie eksploatacji będą źródłem nowych emisji do środowiska.

Zasadnicza większość zadań ujętych w Programie dotyczy już istniejących obiektów i polega na ich remoncie, czy przebudowie. Oddziaływanie na środowisko, czy ludzi, jakie może pojawić się w związku z realizacją zapisów Programu Rewitalizacji będzie typowym oddziaływaniem jakie związane jest z prowadzeniem prac budowlanych, czy remontowych (zwiększony hałas generowany przez maszyny, zwiększone zapylenie, czy emisja spalin z silników samochodów obsługujących place budowy). Oddziaływanie to będzie nieznaczne i krótkotrwałe. Będzie miało lokalny zasięg.

W związku z realizacją zadań ujętych w Programie nie przewiduje się negatywnych skutków dla środowiska i zdrowia ludzi.

3) cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko:

a) obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu

Z racji swojego charakteru lokalne programy rewitalizacji zazwyczaj obejmują zadania dotyczące obiektów posiadających szczególne znaczenie dla dziedzictwa kulturowego. Tak jest w przypadku „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017 – 2023”.

Wśród zabytkowych obiektów, których dotyczyć będą działania rewitalizacyjne znalazły się obiekty wpisane do Rejestru Zabytków Województwa Łódzkiego, tj. Dwór w Dobrzelinie. Ponadto rewitalizacji poddane będą obiekty widniejące w Gminnej Ewidencji Zabytków: park przy dworze w Dobrzelinie, kamienica przy ul. 1 Maja 23/25 w Żychlinie (budynek Szkoły Podstawowej nr 1), budynki przy ul. Narutowicza 73, 42 i 59 oraz budynki przy ul. 1 Maja 1, 17/19 i 24.

Ponadto dwa zadania będą odbywać się w pobliżu zabytków – modernizacja placu Wolności w Żychlinie, przy którym zlokalizowane są 2 zabytkowe obiekty (pl. Wolności 4 – budynek Straży Pożarnej i pl. Wolności 9 – dom) oraz modernizacja ul. Ściegiennego, przy której znajduje się zabytkowy dom (pod nr 5).

Rozpoczęcie prac budowlanych ww. obiektów poprzedzone zostanie uzyskaniem pozwolenia od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Podczas realizacji inwestycji dotyczących obiektów zabytkowych odpowiednia organizacja prac i właściwy nadzór nad nimi, w szczególności pod kątem dochowania warunków uzgodnień z organem ochrony zabytków, zminimalizuje negatywne oddziaływanie na cenne kulturowe obiekty.

b) formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym.

We wschodniej części Gminy Żychlin znajduje się fragment obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 „Dolina Przysowy i Słudwi”, natomiast w jej północno-wschodniej części – fragment Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Przysowy”. Odległość granic obszaru rewitalizacji od granic ww. obszarów chronionych wynosi odpowiednio – ok. 8 i 5 km. Biorąc pod uwagę odległości od obszarów chronionych jak

i rodzaj i skalę zaplanowanych prac, można wykluczyć negatywne oddziaływanie na te obszary.

Ponadto w gminie wyznaczono 4 pomniki przyrody (pojedyncze drzewa), wszystkie znajdują się w granicach miasta Żychlin. Tylko dwa pomniki znajdują się w obrębie zamierzonych działań rewitalizacyjnych tj. na terenie zespołu dworsko-parkowego Orsetich w Żychlinie przy ul. Władysława Jęgieły. Oba rosną w jego południowej części, bezpośrednio przy ulicy. W ramach zadania na terenie parku wybudowane zostaną małe obiekty takie jak altany, fontanny, czy pergola. Jednak ze względu na lokalizację drzew nie przewiduje się aby prace budowlane, mogły odbywać się w ich pobliżu. W przypadku gdyby w pobliżu tych drzew wytyczono trasy przebiegu nowych alejek, bądź ogrodzenia, prace budowlane zostaną uzgodnione z właściwym organem ochrony przyrody.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017-2023 jest dokumentem strategicznym, który w wyniku diagnozy obszaru gminy zakłada działania mające na celu wyeliminowanie napotkanych problemów w sferze społecznej, funkcjonalno-przestrzennej, środowiskowej, technicznej i gospodarczej. Obecny kształt LPR-u jest wynikiem procesu konsultacyjnego na każdym etapie tworzenia oraz prac Zespołu ds. Rewitalizacji skonsultowany z Urzędem Marszałkowski w Łodzi. Podjęcie powyższej uchwały umożliwi zatem ubieganie się o środki unijne m.in. w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 w trybie konkursowym.

Mając powyższe na uwadze, przedłożenie niniejszego projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017-2023 do uchwalenia przez Radę Miejską należy uznać za zasadne.